

**MONIMEDIADESKI TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ.
Yleisradion Oulu Radion ja Pohjois-Suomen tv- uutisten työntekijöiden
näkemykset monimediadeskistä ja sen aiheuttamista muutoksista.**

Puheviestinnän pro gradu –tutkielma
Viestintätieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto
syksy 2002

Elisa Jussila

Tiedekunta HUMANISTINEN	Laitos VIESTINTÄTIETEIDEN
Tekijä Jussila, Hanna <u>Elisa</u>	
Työn nimi MONIMEDIADESKI TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ. Yleisradion Oulu Radion ja Pohjois-Suomen tv-uutisten työntekijöiden näkemykset monimediadeskistä ja sen aiheuttamista muutoksista.	
Oppiaine Puheviestintä	Työn laji Pro gradu -tutkielma
Aika Syksy 2002	Sivumäärä 123 + liite
<p>Tiivistelmä - Abstract</p> <p>Tämä tutkimus keskittyy tarkastelemaan Yleisradion maakuntaradioon perustettavaa monimediadeskiä ja sen aiheuttamia muutoksia työkuulttuurissa. Tarkoituksena on nähdä ja ymmärtää muutos Oulu Radion työntekijöiden näkökulmasta ja tuoda esiin heidän ennakoimia vaikutuksia ja yksilöllisiä näkemyksiä monimediadeskistä. Tarkastelun keskiössä on toimittaja muutoksessa. Monimediadeski ei ole vielä konkreettisesti toiminnassa, mutta päätös sen rakentamisesta on tehty. Työssä tuodaan siis esille työntekijöiden ennako-oletuksia ja arvioita tulevasta muutoksesta.</p> <p>Monimediadeskillä tarkoitetaan Yleisradion maakuntaradiossa sitä, että radion uutisryhmä ja alueellisten tv-uutisten ryhmä muodostavat jatkossa yhden uutisryhmän eli monimediadeskin, joka tuottaa radion ja television alueelliset uutiset. Monimediadeski on ajankohtainen ilmiö nykyajan mediakentässä. Se liittyy sekä digitaalitekniikan kehittymiseen, kiristyneeseen kilpailutilanteeseen, uutisvaltaisuuteen että mediakonvergenssiin eli viestintämuotojen yhdentymiseen. Lisäksi monimediadeski liittyy mediakonvergenssin keskeiseen piirteeseen, moniosaamiseen, joka edellyttää toimittajalta yhä useamman välineen sekä sisällöllistä että teknistä osaamista.</p> <p>Ilmiötä lähestytään laadullisesti, koska tavoitteena on selvittää Oulu Radion työntekijöiden näkemyksiä siitä, mitä monimediadeski heidän mielestään tarkoittaa, millaisia vaikutuksia tuleva muutos aiheuttaa ja miten he kokevat muutoksen. Haastattelumenetelmän avulla saatiin subjektiivisia näkemyksiä ja niitä merkityksiä, jotka kertovat olennaisia seikkoja muutoksesta ja sen aiheuttamista vaikutuksista omaan työhön, työyhteisöön ja koko uutiskulttuuriin. Näkemykset monimediadeskin vaikutuksista vaihtelivat suuresti. Vaikutukset liitettiin erityisesti käytännön työn muuttumiseen, omaan osaamiseen ja työyhteisöön. Myös asennoituminen uuteen työtapaan vaihteli paljon, joukossa oli sekä muutoksen kannattajia että vastustajia. Työntekijöiden suhtautuminen perustui pitkälti siihen, miten monimediadeskin vaikutukset ennakoitiin. Jos oman työn koettiin muuttuvan haasteelliseksi, monimediadeskiä kannatettiin, jos taas oman ammattitaidon koettiin romuttuvan muutoksessa, deskiä vastustettiin.</p>	
Asiasanat Monimediadeski, moniosaaminen, aluetoimittajan työ, alueuutiset, maakuntaradio, Yleisradio	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto / Tourulan kirjasto	
Muita tietoja	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 YLEISRADION ALUETOIMINNAN KEHITYS ALUELÄHETYKSISTÄ OSAA- MISKESKUKSIIN	5
2.1 Radion aluetoiminnan historiaa	5
2.1.1 Aluetoiminta alkaa	5
2.1.2 Alueellisen radiotoiminnan nopean kehityksen kausi	6
2.1.3 Paikallisradioiden perustaminen	8
2.2 Television aluetoiminnan historiaa	10
2.2.1 Aluetoimintaa kokeiltiin jo 1960-luvulla	10
2.2.2 Alueellisten tv-uutisten alku	11
2.3 Kohti osaamiskeskusta ja monimediadeskiä	12
2.3.1 Perusteet monimediadeskille	12
2.3.2 Monimediadeskin tavoitteet ja toiminta	14
2.3.3 Aluetoiminnan kehityskaaren tarkastelua	17
3 ALUEUUTISTOIMITTAJAN TYÖN MUUTOS	20
3.1 Muutokset toimintaympäristössä	20
3.1.1 Taustalla uutisvälityksen rajua muutos	20
3.1.2 Konvergenssi vaatii moniosaajuutta	23
3.1.2.1 Konvergenssi yhdistää viestintäalaa eri tavoin	23
3.1.2.2 Toimittaja uusien vaatimusten keskellä	25
3.1.2.3 Uusia mahdollisuuksia ja uusia paineita	29
3.2 Monimuotoistuva paikallisuutinen	31
3.2.1 Paikallisuutisen määritelmä	31
3.2.2 Uutinen eri välineissä	34
3.3 Muutos yksilössä ja työyhteisössä	37
3.3.1 Edellytykset muutosprosessin onnistumiselle	37
3.3.2 Yleisradion henkilöstön kokemuksia muutoksista	41

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	46
4.1 Tutkimuskysymykset	46
4.2 Perustelut tutkimusmenetelmän valinnalle	48
4.3 Tutkimuskohde ja haastattelujen toteuttaminen	53
4.4 Aineiston analysointi	56
5 TUTKIMUSTULOKSET	61
5.1 Monimediadeskin toimintaympäristö toimittajien näkökulmasta	61
5.1.1 Yleiskuva monimediadeskistä	61
5.2 Työntekijöiden näkemykset monimediadeskin vaikutuksista	65
5.2.1 Vaikutukset näkyvät laajasti organisaatiossa	65
5.2.1.1 Työkulttuuri murroksessa	65
5.2.1.2 Toimitustyö muuttuu monin tavoin	66
5.2.1.3 Vaikutukset ulottuvat koko uutiskulttuuriin	68
5.2.1.4 Työn laatu muuttuu	71
5.2.2 Toimittajalta vaaditaan uusia taitoja	72
5.2.2.1 Osaamisvaatimukset lisääntyvät	72
5.2.2.2 Motivaatio työhön muuttuu	73
5.2.2.3 Koulutusta ja lisää palkkaa	75
5.2.3 Vaikutukset näkyvät koko työyhteisössä	76
5.2.3.1 Ryhmien välinen uusi yhteistyö	76
5.2.3.2 Näkemyksiä moniosaamisesta ja sen vaikutuksista	78
5.3 Toimittajien asennoituminen monimediadeskiä kohtaan	80
5.3.1 Työntekijöiden asenteet vaihtelevat	80
5.3.1.1 Perusteluja suhtautumiselle	80
5.3.1.2 Näkemykset monimediadeskin perustamisen syistä	83
5.3.1.3 Monimediadeskin suunnittelua arvostellaan	85
5.3.1.4 Ennakoidut seuraukset vaikuttavat vahvasti asennoitumiseen	87
5.3.1.5 Työmotivaatio muutoksessa	89
5.3.1.6 Ryhmien väliset suhteet	90

6 JOHTOPÄÄTÖKSET	92
6.1 Tulosten yhteenveto	92
6.2 Asenteet vaihtelevat ja vaikutukset nähdään eri tavoin	96
6.3 Mihin moniosaaminen vie?	97
6.4 Paikallinen uutinen aluetoiminnan vahvuutena	101
6.5 Muutostyön tarkastelua	102
7 TUTKIMUKSEN ARVIOINTIA	105
KIRJALLISUUS	114
Liite 1.	124
Teemahaastattelurunko	

1 JOHDANTO

Tämän tutkimuksen kehyksenä on Yleisradion maakuntaradioon, Oulu Radioon, muodostettava monimediadeski ja sen aiheuttama rakenteellinen työnkuvan ja työkuultuurin muutos. Monimediadeski tarkoittaa uutisten jakamista monia jakelukanavia sisältävässä viestintäympäristössä. Oulu Radiossa monimediadeskin perustaminen merkitsee käytännössä sitä, että radion uutisryhmästä ja alueellisten tv-uutisten toimituksellisesta henkilöstöstä muodostetaan yksi uutisryhmä eli monimediaalinen deski, joka tuottaa radion ja television alueelliset uutiset (Sundman 2001, 2). Tulevaisuudessa esimerkiksi aiemmin radiotoimittajan työtä tehnyt toimittaja saattaa tehdä hankkimastaan uutismateriaalista uutisjutun useaan eri lähetykseen ja usealle eri välineelle saman päivän aikana. Jakelukanavat ovat tällä hetkellä radio ja televisio sekä lisääntyvässä määrin internet. Myös uusia mobiilipalveluja on suunnitteilla tämän työn tekovaiheessa keväällä 2002.

Tässä työssä käsitellään Oulu Radion monimediadeskin parhaillaan käynnissäolevaa perustamista eli muutosprosessin alkuvaihetta. Yhteistä uutispöytä ei ole vielä konkreettisesti rakennettu, mutta päätös sen muodostamisesta on tehty, ja toimituksissa valmistaudutaan muutokseen muun muassa koulutusten ja lisääntyvän suunnittelu yhteistyön avulla. Työn tavoitteena on tarkastella muutostilannetta ja erityisesti ymmärtää muutoksen kohdetta eli Oulu Radion työntekijöitä. Tutkimuksessa halutaan selvittää, mitä monimediadeski toimittajien mielestä tarkoittaa, miten toimittajat kokevat muutoksen ja mihin muutos heidän mielestään vaikuttaa. Keskiössä on toimittajien näkemykset sekä heidän antamat merkitykset uudelle työtavalle ja sen aiheuttamille vaikutuksille. Miksi monimediadeski on perustettu? Mitä muutos työntekijöiden mielestä merkitsee omalle työlle, ammattitaidolle tai työyhteisölle? Miten toimittajat suhtautuvat monivälineellisen toimintaympäristön tuloon?

Tarkastelun kohteena on toimittaja muutoksessa. Tarkoituksena on luoda työntekijöiden ennako-oletusten ja näkemysten perusteella laaja kuva tulevasta monimediadeskistä. Tutkittavilla ei ole vielä todellista tietoa tai kokemusta työskentelystä Oulu Radion monimediadeskissä, uuden deskin tuot-

tamasta journalismista tai sen laadusta, joten kuva monimediadeskistä on tässä vaiheessa odotusten, uhkakuvien, arvailujen, pohdintojen ja ennakkoletusten summa.

Oulu Radion lisäksi monimediadeski on perustettu Yleisradion maakuntaradioista Lounais-Suomen Radioon ja sitä ollaan muodostamassa myös Radio Keski-Suomeen. Oulu Radion ja Pohjois-Suomen uutisten työntekijät valittiin tutkimuskohteeksi sen takia, että työssä haluttiin tarkastella yhtä kokonaisuutta, työyhteisöä, muutosprosessin tietyssä vaiheessa. Muutosprosessi oli myös tässä toimituksessa dynaamisessa alkuvaiheessa, mikä tuo tutkimukselle hedelmällisen ja otollisen lähtötilanteen. Muutoksen alkuvaiheen karitoitus luo hyvät edellytykset myös jatkotutkimukseen. Muutosprosessin kehittymistä ja edistymistä olisikin kiinnostava seurata eri vaiheissa, esimerkiksi verrata tämän työn tuloksia siihen tilanteeseen, kun työntekijöillä on käytännön kokemusta monimediadeskistä.

Paikallisradion määritelmän mukaan paikallisuutta ilmentää kuuluvuusalueen tapahtumat, paikallinen perspektiivi asioihin sekä ihmisissä syntyvä mielentila (Ruoho 1989, 77). Yleisradion maakunnallisen uutistoiminnan päätehtävänä on kertoa tärkeimmät uutiset alueen ihmisten näkökulmasta. Paikallisuutisen perustana on uutistapahtuman läheisyys ja koskettavuus paikallisesti. Paikallisuus pääsee myös hyvin esille uutisten kautta, tämän takia paikallisia uutisia pidetään maakuntaradioiden valttina. (ks. esim. Bruun, Koskimies & Tervonen 1986; Hämäläinen 1995; Kujala, Lahti & Tamminen 1998.)

Yleisradion maakuntaradioissa on tapahtunut viime aikoina useita sisäisiä muutoksia: ohjelmatoiminnan määrällinen lisääntyminen, rakenteiden ja sisältöjen muuttuminen sekä tekniikan kehittyminen. Myös Yleisradion ulkoinen toimintaympäristö on muuttunut. Radion puolella kilpailutilanne on kiristynyt, koska kaupalliset radiokanavat ovat nopeasti lisääntyneet ja ketjuuntuneet. Yleisradion osuus radioyleisöstä onkin pienentynyt. Televisiokenttää on puolestaan muuttanut digitaalisen televisiotoiminnan alkaminen, joten Yleisradio joutuu kilpailemaan tulevaisuudessa yhä tiukemmin kaupallisten toimijoiden

kanssa myös television puolella. Koventunut kilpailu on myös aiheuttanut yhtiölle toiminnan tehostamiseen tähtääviä säästöpaineita.

Ohjelma-ajan nopea lisääntyminen on lisännyt rajusti toimittajien työmäärää. Myös tekniikan yksinkertaistuminen on tuonut toimittajille lisää teknisiä tehtäviä. Vaikka työt ovat lisääntyneet, edellyttää reaaliaikaisuuden vaatimus toimittajilta entistä nopeampaa ja tehokkaampaa työskentelyä. Kaiken kaikkiaan muutokset ovat vaatineet toimittajilta uusien taitojen opettelua, mutta myös sopeutumista ja tottumista jatkuviin muutoksiin. Tämän työn yhtenä tehtävänä onkin tuottaa organisaatiolle tietoa esimerkiksi työntekijöiden koulutustarpeista, jotta muutosprosessin aikana annettu koulutus voisi vastata toimittajien kokemuksiin tarpeisiin entistä paremmin.

Monimediadeskin tavoitteena on kehitellä uusia työtapoja ja -kulttuuria alueelliseen uutistoimintaan eli kyseessä on organisatorisesti iso kehittämishanke. Deskin tarkoituksena on myös hyödyntää henkilöstön toimituksellinen osaaminen aiempaa tehokkaammin, mikä edellyttää toimittajalta yhä useamman välineen sekä sisällöllistä että teknistä moniosaamista (Sundman 2001, 2). On selvää, että toimittajan työnkuva on jälleen murroksessa.

Organisaatiomuutos on haasteellinen prosessi. Muutokseen liittyy työyhteisössä aina jonkinasteista muutosvastarintaa, epäluuloa ja arvostelua muutosta kohtaan. Organisaatiomuutokseen sisältyy aina sekä positiivisia että negatiivisia puolia. Muutos on toisaalta haastava ja kiinnostava, toisaalta taas muutos epäilyttää ja turhauttaa. Työntekijät joutuvat luopumaan totutuista rutiineista ja kohtaamaan oudon ja epävarman tilanteen. Muutos voidaan kokea joko uhkana tai mahdollisuutena omalle ammattitaidolle tai työlle. Organisaation muutostilanteessa viestinnän ja vuorovaikutussuhteiden merkitys korostuu. Henkilöstöllä on suuri tiedon tarve tulevaisuudesta: muutoksen syistä, tarkoituksesta ja seurauksista. Avoimen ja riittävän tiedonkulun järjestäminen on erityisesti johdon ja esimiesten tehtävänä. Muutosviestinnällä on tärkeä merkitys muutokseen sopeutumisella ja sitoutumisella. (ks. esim. Callan 1993; Covin 1993.)

Tässä työssä tarkastelun kohteena oleva monimediadeski liittyy olennaisesti nykypäivän suomalaiseen mediamaisemaan. Uusi tuotantokulttuuri on merkki niin tekniikan kehitymisestä, digitalisoinnista, uusmediasta, uutisvaltaisuudesta, alan kiihtyneestä kilpailusta kuin mediakonvergenssista eli median eri muotojen yhdentymisestä. Mediakonvergenssi on yksi avainsana digitaalisessa maailmassa ja se tarkoittaa tekstien, kuvien ja äänen yhdistämistä ja levittämistä erilaisissa välineissä. Tässä työssä mediakonvergenssin piirteistä tarkastellaan erityisesti moniosaamista. (Alasma & Kivikuru 2001, 277–278; Herbert 2000, 13, 17.)

Moniosaaminen on tullut toimittajien uudeksi ammattivaatimukseksi osaltaan helppokäyttöisen digitaalitekniikan kehittymisen vuoksi. Toisaalta kehitykseen ovat vaikuttaneet tiukentunut kilpailutilanne ja säästöpaineeet. Konvergenssi-kehitys on meneillään mediataloissa ympäri maailmaa. Mediakonvergenssin tiettyjä osa-alueita on myös tutkittu paljon. Tutkimuksissa on selvitetty uuden digitaalisen tekniikan hyödyntämistä ja käyttöönottoa eri uutisorganisaatioissa sekä eri medioiden yhdentymiskehitystä, mutta moniosaamisen ja etenkin yksittäisen toimittajan näkökulmasta konvergenssikehitystä on tutkittu vähän. Toimittaja nähdään useimmissa tutkimuksissa muutoksen suorittajana tai toimeenpanijana eikä niinkään yhtenä tärkeimpänä toimijana. Tarpeellista on kuitenkin nähdä muutos myös yksittäisten toimittajien kannalta ja selvittää, miten he kokevat ja ymmärtävät moniosaajuuden vaatimukset ja seuraukset.

Yleisradiossa ensimmäinen monimediadeski alkoi toimia vuonna 2000. Kokemuksia yhteistyöstä on kerätty hajanaisesti, mutta varsinaisia tutkimuksia aiheesta ei ole Yleisradiossa tehty. Salokangas (2001) on pro gradu –tutkielmassaan selvittänyt Yleisradion alueellisten tv-uutisten syntyhistoriaa Keski-Suomessa ja myös kartoittanut maakuntaradion työntekijöiden asenteita radio- ja tv-toimitusten tiiviimpää yhteistyötä kohtaan. Monimediadeskin perustamisesta ei ollut tutkimusajankohtana vielä tietoa, joten tulokset eivät ole verrattavissa tähän työhön. Salokankaan aineistosta tulee kuitenkin ilmi, että toimitusten väliseen laajempaan yhteistyöhön suhtauduttiin pääosin varauksellisen myönteisesti.

Tämän työn kirjallisuusosassa keskitytään kuvaamaan Yleisradion maakunnallisen ohjelmatoiminnan, erityisesti uutistuotannon, kehittymistä ja toimittajan työnkuvan kehityskaarta sekä luotaamaan pääasiassa suomalaisen mediakentän muutoksia kohti tämän päivän monimediadeskiä ja moniosajuuksia. Lisäksi taustaosassa käsitellään organisaatiomuutosta varsin rajatusti työntekijän näkökulmasta ja tuodaan esille organisaatiomuutoksen edellytyksiä sekä Yleisradion henkilöstön aiempia kokemuksia muutostilanteista.

Olen itse työskennellyt Yleisradion maakuntaradioissa Radio Keski-Suomen ja Pohjanmaan Radion uutistoimituksissa sekä Yleisradion Radiouutisissa. Tätä työtä tehdään yhteistyössä Yleisradion Radio- ja televisioinstituutin kanssa. RTI:n kanssa yhteistyötä on tehty pääosin aiheen valinta- ja rajausvaiheessa. Lisäksi RTI on hankkinut kirjallisuutta ja tarjonnut monistusapua.

Tässä työssä tutkimuskohteena olevasta ilmiöstä käytetään nimitystä monimediadeski, vaikka Yleisradion sisäisessä kielenkäytössä ilmiötä kuvataan monimediaalideski-sanalla. Monimediadeski-sanaa käytetään sen takia, että se on ymmärrettävämpi ja oikeakielisempi ilmaus. Tässä työssä monimediadeskistä puhutaan myös nimityksillä monimediaalinen deski, deski tai yhteinen uutispöytä.

2 YLEISRADION ALUETOIMINNAN KEHITYS ALUELÄHETYKSISTÄ OSAAMISKESKUKSIIN

2.1 Radion aluetoiminnan historiaa

2.1.1 Aluetoiminta alkaa

Tässä luvussa tarkastellaan Yleisradion maakunnallisen lähetystoiminnan kehitystä erityisesti uutistoiminnan kannalta. Historiaa käsitellään erityisesti tutkimuskohteen eli yhden Yleisradion maakuntaradion, Oulu Radion näkökulmasta. Alueellista ohjelmatoimintaa on läpi vuosikymmenten leimannut yhtiön pääpaikan Helsingin ja muun Suomen väliset suhteet. Yhtiössä on ollut erilaisia näkemyksiä aluetoiminnan roolista, tärkeydestä ja tasosta. Alu-

eellista ohjelmatoimintaa on kuitenkin vuosikymmenten saatossa lisätty huomasti, ja viimeisimpänä uudistuksena yhtiö on aloittanut alueellisen tv-uutistoiminnan.

Radion ohjelmatoiminta alkoi Suomessa 1920-luvulla paikallisena, radioharrastajien perustamien yhdistysten toimintana. Ensimmäisen kerran Pohjois-Suomessa, Oulussa ääniradiolähetys kuultiin vuonna 1925. Suomen Yleisradio perustettiin vuonna 1926, ja valtakunnallinen ohjelmatoiminta sivuutti paikallisen ohjelmiston. Tarve Yleisradiotoiminnan laajentamisesta maakuntiin kasvoi kuitenkin pian tämän jälkeen, kun Lahden suuraseman valmistuminen vuonna 1928 mahdollisti radion kuuntelun eri puolilla maata. 1930-luvun alkupuolella Yleisradio alkoi jälleen lähettää paikallisia ohjelmia, ja vuonna 1950 lähes kaikki yhtiön 15 studiosta lähetti paikallista ohjelmaa. Paikallishjelmat olivat kuitenkin hyvin erilaisia eri puolella Suomea, sillä osa studioista lähetti ohjelmaa kerran viikossa, osa vain joka kuudes viikko. Hajanaisuudesta ja ohjelmatoiminnan studiokaupunkikeskeisyydestä pyrittiin pääsemään eroon siirtymällä paikallislähetysistä viikoittain toistuviin kahden tunnin mittaisiin maakuntaohjelmiin 1960-luvun alussa. Vaikka maakuntien ääntä pyrittiin valtakunnan lähetyksessä hieman voimistamaan, eri alueiden lähettämät lyhyet ajankohtaisohjelmat eivät riittäneet tyydyttämään maakunnissa herännyttä uutistarvetta oman alueen asioihin. Käytännössä ohjelmatoiminnan alkuvaiheesta voidaankin sanoa, että paikallis- ja maakuntaohjelmat olivat Yleisradion ohjelmatoiminnassa pieniä ohjelma-aukkoja, jotka täytettiin paikallisilla voimin ja joihin yhtiön helsinkiläisellä johdolla oli vain vähän kosketusta. (Kokkonen 1996, 23, 34–36, 178; Salokangas 1996, 195–196.)

2.1.2 Alueellisen radiotoiminnan nopean kehityksen kausi

Yleisradion aluetoiminta organisoitiin uudelleen vuonna 1968, jolloin yhtiössä siirryttiin maakuntaohjelmista alueradioihin. Maahan perustettiin yksitoista alueradiota. Tarkoituksena oli tehostaa uutistoimintaa ja yhdistää studiokaupunkien radio- ja televisiotoiminta sekä hallinnollisesti että fyysisesti yhteisiin tiloihin. Oulu oli Vaasan, Jyväskylän, Lappeenrannan ja Turun ohella yksi toimipiste, jota alettiin kehittää paikalliseksi toimintakeskukseksi. Ouluun ha-

luttiin sijoittaa radion ohjelmatoiminnan lisäksi runsaasti tv-toimintaa. Välineiden yhdistämisellä pyrittiin myös siihen, että ne tuottaisivat aiempaa enemmän ohjelmaa myös valtakunnan verkkoon. Ohjelmatoiminnan teknisiä valmiuksia lisättiin Oulun toimituksessa määrätietoisesti: toimitukseen saatiin kaksi studioyksikköä, filmileikkaamo ja kehittämö. Ohjelmatoiminnan kannalta tärkeää oli suoran linkkiyhteyden saaminen Helsinkiin. Linkin avulla ohjelmat voitiin lähettää laadukkaammin ja nopeammin valtakunnallisiin lähetyksiin. (Kokkonen 1996, 174, 177; Repo ym. 1967, 19, 45; Salokangas 1996, 197–198.)

Yleisradion maakunnalliset uutis- ja ajankohtaislähetykset alkoivat radiossa vuonna 1968. Aluksi alueuutisia lähetettiin kolme kertaa viikossa, mutta jo seuraavana vuonna alueuutisia kuultiin päivittäin klo 17.20–17.30. (Salokangas 1996, 299.) Alueuutiset käynnistettiin Oulussa syyskuussa 1968. Alueella oli hyvät valmiudet toiminnan aloittamiselle, sillä ajankohtaista alueohjelmaa oli suunniteltu pitkään, ja ohjelma-avustajia oli riittävästi. Lähetyksiä oli aluksi neljänä päivänä viikossa, ja välipäivinä avustettiin valtakunnan uutislähetyksiä. Kun aluetoimittajien työhön kuului myös valtakunnan lähetysten avustaminen, sama juttu saatettiin tehdä samana päivänä sekä radioon että televiisioon. Vuonna 1969 Oulun toimitukseen kuului 9 toimittajaa, ja samaan aikaan aluetoimintaa vahvistettiin maakunnissa toimivilla kirjeenvaihtajilla. Vuosina 1968–1983 Oulun alueradio lähetti puolen päivän aikaan aluekatsauksen sekä illalla alueuutiset 17.20–17.30. Lisäksi vuoden 1974 jälkeen toimituksessa tehtiin ”Luantairadio”-ohjelmaa. Alueohjelmien lisäksi alueilla tehtiin ns. pitkiä ohjelmia valtakunnallisiin lähetyksiin. Alueuutiset pysyivät kuitenkin Oulun seudulla pitkään muuttumattomina, vasta 1980-luvun loppupuolella alueuutisten ohjelma-aikoja muutettiin, ja samalla alueellisten uutislähetysmäärää lisättiin. (Hartoma 1998, 45–51; Kokkonen 1996, 179–181, 207.)

Eri puolilla maata vuonna 1968 aloitetut alueuutiset oli merkittävä muutos aiemmalle Yleisradion uutistoiminnalle. Yhtiössä käytiin vilkasta keskustelua alueuutisten tarpeellisuudesta, laadusta ja roolista. Ennen alueuutisten aloittamista toimittajat olivat tehneet ajankohtaisia ohjelmia eri alueilta valtakun-

nan lähetykseen, ja maakunnalliset kirjeenvaihtajat koettiin riittäväksi tiedonjakajiksi maakuntien kannalta. Alueuutisista tuli kuitenkin uusi riippumaton uutiskanava maakunnallisten lehtien rinnalle, ja maakuntien asiat pääsivät paremmin esille kansallisestikin. Alueradioiden uutistoiminta aiheutti kuitenkin jatkuvasti närää valtakunnan uutistoimituksessa. Alueradiojaon uudistamisella oli pyritty siihen, että alueet avustavat tehokkaammin myös valtakunnan lähetyksiä. Nyt alueuutistoimittajat keskittyivät omiin alueuutisiinsa ja valtakunnan lähetyksiä avustettiin vain silloin kuin ehdittiin. (Kokkonen 1998, 1; Salokangas 1996, 311.)

2.1.3 Paikallisradioiden perustaminen

Vaikka alueuutisia tehtiin Yleisradiossa 1960-luvun lopulta lähtien, maakuntaradioiden perustaminen kesti aina 1980-luvulle asti. Sähköisen viestinnän nopea kehittyminen muutti radion kilpailuasemaa 1970-luvun lopussa. Television asema vahvistui, kun kaapeliverkot alkoivat välittää ulkomaisia satelliittikanavia 1980-luvulla. Yle vastasi muuttuneeseen kilpailutilanteeseen panostamalla alueellisen ja paikallisen ohjelmatoiminnan kehittämiseen. Kun paikallisradiotoimintaa alettiin 1980-luvun alussa suunnitella, havaittiin, että valtakunnallisten ja kansainvälisten uutisten sekä viihdeohjelmien lisäksi Yleisradiolta toivotaan tietoa lähiympäristöstä, osallistumis- ja vuorovaikutusmahdollisuuksia sekä ihmisläheisyyttä. Tällöin Yleisradion ohjelmatoiminnan yhdeksi periaatteeksi sisällytettiin ns. lähiajattelu, mihin varsinkin paikallisradioiden tuli toiminnassaan pyrkiä. (Hartikainen 1981, 19–20, 39; Nordenstreng & Wiio 2001, 103–105.)

Yhteiskunnallisesti ajateltuna alueellinen ajattelu ja kiinnostus lähiympäristöön olivat nousseet vastareaktioiksi kaupungistumiselle ja kansainvälistymiselle. Paikallisradion tulo sijoittuikin aikaan, jolloin yhteiskunnassa oli halua paikalliseen tiedottamiseen ja informaation tuottamiseen ihmisten lähiympäristöstä. Yleisön todettiin pitävän erittäin tärkeänä paikallisradiosta kuultuja uutisia ”lähimaailmastaan”, joista voitiin yhteisesti keskustella. Lisäksi huomattiin, että radio koettiin henkilökohtaisena tiedotusvälineenä eli ihmiset odottivat radiosta tuttuja nimiä ja paikkoja. Paikallisen tiedotusvälineen tär-

keimmiksi tehtäviksi määriteltiin seuraavat viisi seikkaa: yhteisen keskusteluaiheen virittäjä, valtakunnallisen uutisen paikallisen merkityksen selostaja, paikallisten uutisten kertoja, käytännön tiedon antaja ja tavallisen ihmisen tavoin ajattelija. Näistä painotettiin etenkin tiedonvälitystä ja käytännön neuvojen antamista. (Hartikainen 1981, IV–IX; Heikkinen 1984, 24–25.)

Yleisradiossa päädyttiin Ruotsin mallin mukaiseen alue- ja paikallisohjelmien yhdistämiseen maakuntien tai muiden alueellisten rajojen mukaisesti. Yleisradion ensimmäinen oma paikallisradio, Ylen aikainen, aloitti toimintansa koeluontoisesti vuonna 1975, ja sen toiminta vakinaistettiin heti seuraavana vuonna. Samana vuonna 1976 toimintansa aloitti myös ruotsinkielinen Radio Mellannyländ. Tämän jälkeen paikallisradiotoiminnan kehittäminen hidastui, ja seuraavat paikallisradiot perustettiin Turkuun ja Tampereelle vasta vuonna 1982. Oulun alueella Yleisradion paikallisradiotoiminta käynnistyi vuonna 1983, kun Oulu Radio aloitti toimintansa. 1980-luvun kuluessa satsaus alueohjelmistoon ja valtakunnallisen ohjelman lisääminen kolminkertaisti radion ohjelmatoiminnan. (Kokkonen 1996, 236; Nordenstreng & Wiio 2001, 103–105; Salokangas 1996, 301–302; 367.)

1980-luvulta lähtien suomalaista radiomaisemaa on sävyttänyt paikallisuus ja kaupallistuminen. Yleisradion aseman kannalta suuri muutos oli kaupallisen paikallisradiotoiminnan aloittaminen vuonna 1985. Kaupallinen paikallisradio tuli Oulun alueelle heti ensimmäisten toimilupien myötä, kun Nivalassa toimintansa aloittanut Radio Lakeus aloitti paikallisradiolähetykset ensimmäisenä koko maassa samana vuonna 1985. (Kokkonen 1996, 239.) Yleisradio vastasi muuttuneeseen kilpailutilanteeseen vuonna 1990, jolloin yhtiö toteutti ns. kanavaprofiloinnin. Reagointi kilpailutilanteen muuttumiseen ei ollut kovin nopeaa, mutta tehokasta. Kanavauudistuksen myötä Yleisradio perusti kolme valtakunnallista kanavaa. Ne ovat kulttuurikanava Ylen Ykkönen, nuorisokanava Radiomafia ja alue- ja uutiskanava Radio Suomi. Kanavauudistusta kuvataan tyypilliseksi julkisen palvelun yleisradioyhtiön vastaukseksi uuteen kilpailutilanteeseen. (Kokkonen 1996, 241–242; Nordenstreng & Wiio 2001, 107; Salokangas 1996, 379; Wiio 1998, 127–129.)

Radio Suomessa toimii nykyisin 20 maakuntaradiota. Maakunnallinen ohjelma-aika on lisääntynyt tuhansiin tunteihin vuodessa. Maakuntaradioiden ohjelmisto perustuu edelleen pääasiassa puhe-musiikkiohjelmiin sekä uutis- ja ajankohtaisohjelmiin. (Kokkonen 1996, 241–242.)

2.2 Television aluetoiminnan historiaa

2.2.1 Aluetoimintaa kokeiltiin jo 1960-luvulla

Aivan kuten suomalainen radiotoiminta, myös televisiotoiminta aloitettiin alueellisin voimin. Tv-toiminta alkoi kuitenkin kolmekymmentä vuotta radiota myöhemmin 1950-luvulla. Yleisradio alkoi kehittää televisiotoimintaa 1950-luvun puolivälissä, sen jälkeen kun radion kuuluvuus oli varmistettu ULA-verkon rakentamisella. Yleisradion television lähetystoiminta alkoi vuonna 1957, ja kymmenessä vuodessa valtakunnallinen tv-verkko kattoi lähes koko maan. Oulun seudulla Yleisradion televisiolähetykset alkoivat näkyä vuonna 1962. (Kokkonen 1996, 193–194; Salokangas 1996, 127.)

Radiotoiminnan ohella myös alueellisen televisiotoiminnan kehittäminen pääsi vauhtiin 1960-luvun lopulla, kun maakuntiin päätettiin rakentaa paikallisia toimintakeskuksia tuottamaan sekä radio- että televisio-ohjelmaa. Alueellisen tv-toiminnan käynnistäminen pyrki maakuntien äänen voimistamiseen. Televisiotoiminnan aloittaminen alueilla oli kallis ratkaisu, mutta toimintaa pidettiin julkisen palvelun yhtiön yhtenä tehtävänä. Lisäksi uutismateriaalia tarvittiin valtakunnan lähetyksiin kattavammin koko maan alueelta. (Pesari 2000, 124; Repo ym. 1967, 19, 45; Salokangas 1996, 198.)

Ensimmäinen alueellinen tv-ohjelmien tuotantopiste otettiin käyttöön Oulussa vuonna 1965. Televisio-ohjelmien tuotanto oli maakunnissa alkuaikoina verrattain hankalaa, sillä käytössä oli esimerkiksi ulkolähetysautot ja filmiryhmät. Edelleen pitkät välimatkat aiheuttivat toimitustyölle ongelmia. Alkuaikoina filmit kehitettiin ja leikattiin valmiiksi vasta Helsingissä, joten esimerkiksi Oulussa päivän jutut piti saada kuvatuksi ennen iltakoneen lähtöä Helsinkiin. Kuva-ateriaalin lisäksi toimittaja lähetti juonnot ja ohjeet jutun leikkaamiseen tele-

xin avulla Helsinkiin. Myöhemmin videokuvauksen tekninen kehitys ja linkkiyhteyden saaminen Helsinkiin helpottivat tilannetta. (Kokkonen 1996, 199–200.)

Ensimmäinen suora televisiolähetys valtakunnan verkkoon tuli Oulusta vuonna 1967, kun Oulun televisiotoimittaja luki uutissähkeen tv-uutisiin. Näin Oulu aloitti ensimmäisenä maakuntana suorat uutislähetykset valtakunnan verkkoon. Alueellisen televisiotoiminnan alkuaikoina pohjoissuomalaisten uutisten saaminen valtakunnan lähetyksiin oli kuitenkin työlästä. Oulun toimituksessa arveltiin, että Helsingistä katsoen Suomi on kuin iso omena, josta pienenä matona pistää esiin Pohjois-Suomi. (Kokkonen 1996, 195, 198.) Samaan aikaan suunniteltiin kuitenkin alueellisten tv-lähetysten aloittamista. Vuonna 1969 alueellisia tv-lähetyksiä lähetettiin koeluontoisesti viitenä sunnuntaina vuorotellen Oulusta, Jyväskylästä ja Vaasasta, mutta lähetykset jäivät kokeiluiksi. Television alueuutisia pyrittiin käynnistämään vielä 1970-luvullakin. Kokeilu tapahtui Oulussa, ja ensimmäinen alueellinen uutislähetys ”Ajankoh- taista Oulun alueelta” lähetettiin vuonna 1973. Raskaan ja kalliin alueellisen televisiotuotannon rakentaminen kesti maanlaajuisesti kuitenkin vielä vuosikymmeniä. (Kokkonen 1996, 196, 202; Salokangas 1996, 199.)

2.2.2 Alueellisten tv-uutisten alkua

Salokangas (2001) on pro gradu –tutkielmassaan käsitellyt alueellisten tv-uutisten aloittamista ja hankkinut runsaasti Yleisradion sisäisiä asiakirjoja, joiden pohjalta alueellisen tv-toiminnan aloittamisvaiheita käydään seuraavassa lyhyesti läpi. Alueellisten tv-uutisten aloittaminen nousi jälleen 1990-luvulla esiin. Toiminnan aloittamiselle löytyy sekä organisaation sisäisiä että ulkoisia perusteita. Alueellinen läsnäolo koettiin Yleisradiossa velvollisuutena, toisaalta sen toivottiin lähentävän Yleisradiota ja maakuntien ihmisiä toisiinsa. Edelleen uutistoiminnassa oli tarve hyödyntää maakuntaradioiden uutistuotantoa entistä paremmin ja kattavammin niin, että uutismateriaalia voitaisiin käyttää myös muissa välineissä. Lisäksi vajaakäyttöiset alueelliset tv-studiot haluttiin paremmin käyttöön. Alueellisten tv-uutisten tärkeyttä perusteltiin myös kilpailutekijöillä, sillä suurimmat kilpailijat Sanoma WSOY ja Alma

Media omistavat useita maakunta- ja paikallislehtiä. Vuonna 1998 Yleisradiossa asetettiin kartoitusryhmä pohtimaan tv-lähetysten aloittamismahdollisuuksia. Selvityksen perusteella havaittiin, että maakuntaradioissa oltiin kiinnostuneita alueellisista tv-uutisista, mutta käytännön toteuttamismahdollisuuksista oltiin montaa mieltä. Yksi edellytys toiminnan aloittamiselle oli siinä, että maakuntaradiot osallistuisivat tv-lähetysten tuottamiseen. Maakuntaradioissa kuitenkin koettiin, ettei tv-uutistyöhön voida irrottaa radion toimittajia ilman että tilalle saataisiin sijaisia. Alueellisten tv-uutisten aloittaminen varmistui vuonna 1999, kun hallintoneuvosto hyväksyi alueuutiskokeilun Keski-, Lounais- ja Pohjois-Suomessa. Alueellinen tv-uutistoiminta alkoi loppiaisena 2000, ja uutislähetykset nähdään arkipäivisin kello 17.50–18.00.

Alueellista tv-uutistoimintaa aiotaan laajentaa tulevina vuosina. Tämän vuoden aikana alueellisten tv-uutisten suunnitellaan aloittavan Hämeessä ja Uudellamaalla. Vuonna 2003 toimintaa aiotaan laajennetaan Itä- ja Kaakkois-Suomeen sekä seuraavana vuonna Pohjanmaalle. Alueellisten tv-uutisten kustannukset ovat noin 15 miljoonaa euroa vuosina 2002–2004. Kyseessä on suuri taloudellinen panostus, joten alueuutistoiminnan odotetaan hyödyttävän koko yhtiön uutistoimintaa ja muutakin ohjelmatuotantoa. (Lumijärvi 2001, 3.)

2.3 Kohti osaamiskeskusta ja monimediadeskiä

2.3.1 Perusteet monimediadeskille

Seuraavassa monimediadeskin perustamista tarkastellaan Yleisradion näkökulmasta. Tutkijan hallussa on yksi Yleisradion sisäinen asiakirja, monimediadeskiä suunnitelleen rakennemuutostyöryhmän loppuraportti, mutta se tuo esiin työnantajan näkökulmasta olennaisimmat seikat deskin periaatteista, tavoitteista, hyödyistä sekä muutokseen johtaneista syistä. Kyseinen raportti johti päätökseen monimediadeskien toteuttamisesta. Yleisradiossa on jatkettu monimediadeskien suunnittelua ja toteuttamista sekä varmasti kirjoitettu useita, uusia raportteja aiheesta, mutta tuo ensimmäinen raportti deskin periaatteista ja toiminnasta sopii hyvin peilattavaksi työntekijöiden ennako-

oletuksiin. Myöhemmin tämän työn tulososiossa työntekijöiden näkemyksiä deskin toiminnan tarkoituksesta, perustamissyistä sekä hyödyistä ja haitoista verrataan yhtiön virallisiin linjauksiin.

Vuoden 2000 alussa alueelliset tv-uutiset aloittaneille alueille Lounais-, Keski- ja Pohjois-Suomessa on perustettu tai ollaan parhaillaan perustamassa monimediaalinen uutisdeski, joka tuottaa uutisia maakuntaradioon, alueellisiin tv-uutisiin ja internetiin. Monimediadeski on yksi tulos koko alueohjelmiston roolia ja alueuutisten tuottaman materiaalin käyttö- ja versiointitapoja koskevista pohdinnoista. Monimediadeskin uskotaan hyödyttävän koko yhtiön uutistoimintaa ja muutakin ohjelmatuotantoa. (Lumijärvi 2001, 3.) Deskin rakentamiseen liittyy myös muita perusteluja. Yleisradion tavoitteena on ollut muuttaa toimitustyön rakenteita siten, että henkilöstön osaaminen saadaan täysimääräisesti käyttöön. (Sundman 2001, 3.) Muutenkin Yleisradiossa kehitetään parhaillaan uutistoimitusten yhteistyötä. Tarkoituksena on tiivistää yhteistyötä radiossa ja televisiossa sekä alueellisesti ja valtakunnallisesti. Yhtenäiseen uutishankintaan pyritään muun muassa uutistoimitusten päivälisöjen avaamisella ja yhteisellä uutiskalenterilla. Lisäksi valtakunnallisten ja alueellisten uutistoimitusten tuotanto- ja lähetyslistat aiotaan avata, jonka jälkeen toimitukset voivat seurata muiden tuotantoa ja saada sitä käyttöönsä erikseen sopimalla. (Suikkanen 2002, 4.)

Monivälineellisyys on tullut suunnitteluraportin mukaan osaksi Yleisradion maakuntaradioiden tulevaisuutta ainakin kahdesta syystä. Taustalla vaikuttaa alueellisten televisiouutisten perustaminen sekä yhtiön yleinen tavoite toimuksellisen työn rakenteiden muuttamisesta. (Sundman 2001, 3.) Lisäksi ohjelmatuotannon digitalisointi ja tekniikan kehitys ovat varmasti vaikuttaneet deskin tuloon, vaikka raportissa näitä tekijöitä ei erikseen mainita. Tärkeä syy monimediadeskin perustamiseen on yksinkertaisesti yhtiön säästöpaineeet. Yleisradio on tiukalla säästökuurilla, sillä digi-tekniikka ja uusien kanavien myötä lisääntyvä ohjelma-aika aiheuttavat suuria kustannuksia. Menoja karsitaan etenkin kanavien profiloinnin ja osaamiskeskusten perustamisen kautta. Esimerkiksi vuosien 2001–2003 aikana radiotoimialan on hillittävä kustannusten nousua lähes 4,7 miljoonalla eurolla. Lisäksi yhtiön tavoitteena

on karsia yhtiön käyttömenoja 43 miljoonaa euroa vuoteen 2003 mennessä. Samaan aikaan uusiin digitaalisiin palveluihin panostetaan siten, että niiden osuus menoista nousee vuoteen 2003 mennessä 6-7 prosenttia eli noin 25 miljoonaan euroon vuodessa. (Keskitalo 2000, 4–5; Keskitalo 2001, 3–4.)

Raportissa linjataan, että työntekijöiden laaja ja monipuolinen toimituksellinen osaaminen pyritään saamaan toimintatapojen muutoksella usean välineen, jakelutien ja kanavan käyttöön. Tavoitteena on karsia päällekkäisyyksiä, mutta myös säilyttää tuotannon laatu ja monipuolisuus. Uuden toimintamuodon perusyksiköiksi on rakennettu osaamiskeskuksia ja uusia on tekeillä. (Sundman 2001, 3.) Esimerkiksi Yleisradion television ohjelmatoiminta on jaettu lajityyppien mukaan osaamiskeskuksiin vuoden 2001 heinäkuussa. Näitä ovat muun muassa Draaman ja Asiaohjelmien osaamiskeskukset. Osaamiskeskusten tavoitteena on olla oman ohjelma-alueensa parhaita osaajia, jotka tuottavat ohjelmia ja palveluja eri kanavien erilaisiin tarpeisiin. (Keskitalo 2001, 2.) Osaamiskeskustoimintaa on laajennettu myös radion puolelle. Tuore esimerkki osaamiskeskuksista on radion uutis- ja ajankoh- taisohjelmien osaamiskeskuksen perustaminen.

2.3.2 Monimediadeskin tavoitteet ja toiminta

Aluetoiminnan osalta osaamiskeskuksesta käytetään nimitystä monimediaa- linen deski, jonka tavoitteet määritellään Yleisradion rakennemuutostyöryh- män loppuraportissa näin: ”Deskin osaamisessa yhdistyy radio-, televisio- ja multimediajournalismi ja sen tavoitteena on palvella analogisia radio- ja tele- visiokanavia, digitaalisia radio- ja televisiokanavia sekä yhtiön internetpalve- luita” (Sundman 2001, 3). Suomenkielisen radiotoiminnan johtaja Seppo Här- könen linjaakin, että lähivuosina radio panostaa aineistojen ja valmiiden jut- tujen ristiinkäyttöön. Ristiinkäytöllä eli versioinnilla tarkoitetaan sitä, että sa- masta materiaalista muokataan erilaisia versioita eri kohderyhmän, kanavan tai välineen tarpeisiin. Härkösen mukaan on suurta tuhlausta lähettää juttu vain yhdellä kanavalla, jos sama juttu tai siitä tehty uusi versio voisi tavoitella toisella kanavalla erilaista kohdeyleisöä. Radion ja television yhteisissä osaamiskeskuksissa on Härkösen mielestä otettava kuitenkin huomioon väli-

neiden tuotantoprosessien erilaisuus, vaikka journalistinen työprosessi tai tietyn aiheen substanssin hallinta on välineestä riippumatta sama. (Keskitalo 2001, 3–4.) Osaamiskeskukset on jaettu toimintatapojen mukaan kolmeen tyyppiin:

- välinerajat ylittävät (radio, tv, verkkopalvelut)
- välineperusteiset (yhteen välineeseen keskittyvät)
- kanavasidonnaiset (nopearytmiset tuotannot) osaamiskeskukset

Maakuntaradioiden monimediadeskien toiminnan halutaan siis ulottuvan välinerajat ylittävään osaamiseen, vaikka uutistoiminnassa on kyse tyyppiin kolme lukeutuvasta, nopearytmisestä toiminnasta. (Sundman 2001, 4.) Deski toimii siis periaatteessa yhtiön laatimien toimintatapojen vastaisesti. Tämän tyyppiseen yhteistoimintaan pyritään myös Oulu Radion tulevassa monimediadeskissä. Maakuntaradioiden monimediadeskit näyttävät olevan näin poikkeus yhtiön kehittämistyössä. Poikkeustapausta perustellaan raportissa maantieteellisesti etäällä olevalla sijainnilla yhtiön muusta toiminnasta.

Monimediaalinen deski nähdään yhtiön virallisessa suunnitteluraportissa koelaboratoriona, jossa kokeillaan ja kehitellään uudentyyppistä toimintaa. Monimediadeskit ovat rakennemuutostyöryhmän mielestä uudenlaisia tuotanto- ja työkuultuurin kehittämispisteitä. Suurimpana haasteena nähdään monivälineellisten toimintatapojen muodostaminen aiemmin erillään toimineista radion ja television työkuultuureista. Työtapojen yhdistämisen lisäksi tavoitteena on verkkopalveluiden kehittäminen. Uusia osaamisalueita monimediadeskissä ovat eri välineiden tuntemus, journalistiset valmiudet ja ryhmätyötaidot. (Sundman 2001, 9.)

Yleisradiossa on alettu kuvata alueellisen radiotoiminnan vahvuuksia lähiosaamisen käsitteellä. Lähiosaaminen on maakunnallisen osaamisen ominaispiirre, joka erottaa sen yhtiön muusta toiminnasta. Lähipalvelu sopii hyvin kuvaamaan maakunnallisen yleisöpalvelun luonnetta. Käsite on määritelty siinä yhteydessä, kun Yleisradio päätti perustaa tuotantokeskukset ydinosaamisen perusteella. Lähiosaamisessa yhdistyvät strategiset, operatiiviset ja journalistiset näkökulmat. Strategisella lähiosaamisella tarkoitetaan paikal-

lisen yleisön ja markkinatilanteen tuntemusta, jonka avulla toiminnan tavoitteet valitaan. Operatiiviseen lähiosaamiseen kuuluvat ne keinot, joilla yhtiö tavoittaa yleisönsä. Kolmantena lähiosaamiseen piirteenä on journalistinen lähiosaaminen, joka voidaan nähdä alueellisen ruohonjuuritasolla tehtävän uutistytön kannalta tärkeimpänä lähtökohtana. Siihen kuuluu sisällölliset valmiudet ja alan yleisosaaminen, mutta ennen kaikkea oman toiminta-alueen erityispiirteiden hallinta. Oman alueen osaaminen karttuu kokemusten ja perehtymisen kautta pitkän ajan kuluessa. Koska osaamiskeskusten tarkoituksena on kehittyä alallaan johtaviksi suomalaisiksi toimijoiksi, on luonnollista, että myös uusien monimediadeskien organisoinnissa ja johtamisessa tulisi säilyttää maakuntien erityisosaaminen, lähiosaaminen. (Sundman 2001, 6–7.)

Toisaalta Yleisradiolla on julkisen palvelun yhtiönä velvollisuus laajentaa kansallista tarjontaansa samalla, kun kaupallinen sähköinen viestintä ketjuuntuu, keskittyy ja sen omistus yhä kansainvälistyy. Monimediadeskien uskotaan osaltaan vahvistavan yleisradiotoiminnan yhteyttä eri alueilla elävien ihmisten arkeen. (Sundman 2001, 6–7.)

Yleisradion virallisessa monimediadeskiä koskevassa suunnitteluraportissa linjataan myös konkreettista kehitystyötä toimenpidesuosituksien avulla. Kahden eri uutisryhmän edellytetään työskentelevän samoissa toimitiloissa, jotta synergia ja koordinoituihyödyt saavutettaisiin. Lisäksi monimediaalisten toimintatapojen oppimisen uskotaan vaativan tietoista kehittämistä yhdessä työntekijöiden kanssa. Raportissa korostetaan, että maakuntaradioissa pitää varata ennen toiminnan aloittamista riittävästi aikaa henkilökunnan kanssa tehtävälle ennakkosuunnittelulle, koska deski vaikuttaa uutisryhmien ohella myös sisäiseen työnjakoon. Edelleen työntekijöille pitäisi työryhmän mielestä turvata riittävä ja oikea-aikainen monivälinekoulutus koko projektin ajaksi. (Sundman 2001, 7–9.)

Monimediadeskin tarkoituksena on siis tuottaa synergiahyötyjä sekä itse uutistoiminnan että taloudellisten näkökohtien kannalta. Yhtiössä on laskettu, että yhteistoiminnan avulla uuden henkilökunnan rekrytointitarve perustamis-

vaiheessa pienenee, juoksevat kulut vähenevät ja taloudenpitoon syntyy keventäviä vaikutuksia kehittämistyön myöhemmissä vaiheissa. Tavoitteeksi asetetut synergiavaikutukset ovat tähänastisten kokemusten perusteella jääneet ainakin radiossa suhteellisen vähäisiksi. Synergiahyödyt ovat tulleet enemmän televisiotoiminnan eduksi eli televisio on esimerkiksi käyttänyt lähetyksissään radion toimituksen tekemiä uutissähkeitä. Kuitenkin edellytykset molempia osapuolia tyydyttävään yhteistyöhön on raportin mukaan olemassa. Tähän tavoitteeseen voidaan päästä vasta sen jälkeen, kun moniosaamisen harjoittelu on saatu päätökseen. Näin ollen rakennemuutosten vaikutukset alkavat näkyä vasta myöhemmin. (Sundman 2001, 8.)

2.3.3 Alue toiminnan kehityskaaren tarkastelua

Yleisradion alueellisen lähetystoiminnan historiaa tarkasteltaessa samat ohjelmatoiminnan piirteet näyttävät pysyneen ajankohtaisina vuosikymmenestä toiseen. Eniten keskustelua näyttää herättävän alueuutistoiminnan ja valtakunnallisen uutistoiminnan suhde, jota näyttää leimaavan jatkuva vastakkainasettelu. Alueiden uutistoimituksissa koetaan, että toimituksen työtä arvostetaan vain silloin, kun ne lähettävät alueen ajankohtaisia uutisia valtakunnan uutisiin. (Silvola 1998, 8.) Tässä työssä tarkastelun kohteena oleva ilmiö, monimediadeski, voidaan nähdä yhtenä keinona panostaa ja kehittää aluetoimintaa tai keinona lisätä maakuntaradioiden uutistoiminnan valjastamista valtakunnan ohjelmien tuottamiseen.

Alueellista lähetystoimintaa on kehitetty eri tavoin vuosikymmenten saatossa. Yleisradion maakuntaradioiden lähetyksien lisääminen, tekniset uudistukset kuten digitaalinen tekniikka, alueellisten tv-uutisten tulo sekä viimeisimpänä maakuntiin perustettavat osaamiskeskukset eli monimediadeskit voidaan nähdä alueiden kehittämistoimenpiteinä. Toisaalta alueellisten ja paikallisten lähetyksien kehittämistä on käytetty kansallisen ohjelmatoiminnan tehostamiseen (Heikkinen 1984, 17).

Merkittävä seikka maakuntaradioiden kehityskaaressa on myös se, alueilla on jo vuosikymmeniä sitten kokeiltu tämän päivän muoti-ilmiötä moniosaa-

juutta. Jo 1970-luvulla alueradioissa työskennelleet toimittajat versioivat juttuja sekä radioon ja televisioon että aluelähetysiin ja valtakunnan verkkoon. On kuitenkin tärkeä muistaa, että moniosajuudesta luovuttiin, koska valtakunnan verkkoa ei ehditty avustaa tarpeeksi oman aluelähetysten ohella. Aluekeskuksiin palkattiin ns. valtakunnallisia toimittajia, jotka huolehtivat maakunnallisesta uutispalvelusta valtakunnan verkkoon. (Salokangas 1996, 311.)

Yleisradion kanavista valtakunnallista ja alueellista ohjelmaa yhdistävä Radio Suomi on selvästi suosituin. Radio Suomen kuuntelijaluvut ovat kuitenkin kaukana 1990-luvun puolivälin huippuajoista. Vuonna 1995 Radion Suomen kuunteluosuus oli lähes puolet, 47 prosenttia, päivittäisestä kuuntelusta. Sen jälkeen kuuntelijaluvut ovat vakaasti pienentyneet. Vuonna 1998 Radio Suomea kuunneltiin 43 prosenttia. (Wiio 1998, 57.) Syksyllä 2001 Finnpanel oy:n julkaiseman tutkimuksen mukaan Radio Suomen kanavaosuus oli 39 prosenttia. Kaupalliset radiot ohittivat myös marraskuussa 2001 ensimmäistä kertaa paikallisradioiden alkuhuuman jälkeen Yleisradion kanavat viikkokuuntelijamäärissä. (www.finnpanel.fi/tulokset/radio/krt;)

Kaupallisten radiokanavien nopea lisääntyminen ja ketjuuntuminen sekä laskusuunnassa olleet kuuntelijaluvut ovat saaneet Yleisradion pohtimaan niitä keinoja, joilla kuuntelijat pidetään omilla kanavilla. Vuonna 2000 Suomessa toimi Yleisradion viisi valtakunnallista ja 26 alueellista radiokanavaa sekä yksi kaupallinen valtakunnallinen radiokanava ja 61 kaupallista paikallisradiokanavaa (Carlsson & Harrie 2001, 82). Reagointina muuttuneeseen kilpailutilanteeseen Yleisradiossa suunnitellaan keväällä 2002 radiouudistusta. Uudistukseen on selvä tarve, jos mittarina pidetään kuuntelijalukuja. Uudet kaupalliset radiot ovat laskeneet Yleisradion kuunteluaikaosuutta 60 prosentista noin 50 prosenttiin. Tulevalla radiouudistuksella pyritään saamaan etenkin 25-40-vuotiaat kaupunkilaiset Yleisradion kuuntelijoiksi, sillä tuossa ikäryhmässä kuuntelijaluvut ovat kaikkein heikoimmat. (Keskitalo 2002, 4–5.)

Radiouudistuksen yhteydessä yhtenä vaihtoehtona esillä on ollut neljän kanavan järjestelmä, joka merkitsisi toteutuessaan muutoksia myös kaikkiin

olemassa oleviin kanaviin (Keskitalo 2002, 4–5). Julkisuudessa on arvailtu, että Yleisradiossa kehitellään jopa vuoden 1990 kaltaista suurta kanavauudistusta. Yksi julkisuudessa esitetty visio on seuraavanlainen. Jo vuoden 2002 kesällä Yleisradiolla olisi uusi radiokanava, jossa yhdistyisivät Ylen Ykkösen ja Radio Suomen puheohjelmat. Radio Suomessa kuuluisivat alueohjelmat, urheilu ja osa musiikkiohjelmista. Ylen Ykkönen olisi puolestaan klassisen musiikin kanava. Nuorisolle suunnattu Radio Mafia ja naisia kuulijakunnakseen tavoitteleva digikanava Radio Aino sulautuisivat. (Helsingin Sanomat 25.11.2001.) Yleisradion hallintoneuvoston on määrä saada valmis esitys suomenkielisen radion uudistuksesta kesäkuun 2002 puolella välissä.

Radiouudistuksen yhtenä tärkeimpänä tavoitteena on houkutella kuuntelijoiksi myös 25-40-vuotiaat kaupunkilaiset. Tuo ikäryhmä on Yleisradion kuuntelijalukujen musta aukko. Tuo ryhmä on myös mainosradioiden pääasiallinen kohderyhmä. Miksi kaikkien tiedotusvälineiden tulisi kilpailla samasta kuulijakunnasta? Eikö Yleisradio voisi massojen tavoittelun sijaan tarjota kohdenettuja ohjelmia pienemmille yleisölle? Eikö kilpailuvaltina tulisi olla oma erikoisosaaminen ja sen vahventaminen? Toisaalta uudessa mediakentässä perinteistenkin tiedotusvälineiden on pohdittava uusia tiedotusvälineitä suhteessa omaan perustehtäväänsä. Perinteisen median on määriteltävä toiminnan painopiste ja muodostettava sopiva kokonaisuus perinteisen ja uuden viestinnän kesken. Uudet mahdollisuudet olisi hyödynnettävä, mutta perinteitä ja aiempia vahvuuksiakaan ei saisi sivuuttaa. (Heinonen 1998, 122.)

Tulevan radiouudistuksen vaikutuksia maakunnallisiin uutistoimituksiin on hankala ennakoida. Varmaa lienee se, että maakuntaradiot säilyvät ja maakunnallisia toimituksia tarvitaan jatkossakin. Nähtäväksi jää, kuinka tiukasti maakunnalliset uutistoimitukset valjastetaan täyttämään digitaalisten tv-kanavien kasvavaa ohjelma-aikaa. Alueellisten uutisten merkitystä puolustaa kuitenkin se, että paikalliset uutiset nähdään yleisesti alueradioiden valttina. (Kujala ym. 1998, 108–109; Kivikuru 1990, 50.) On muistettava, että Yleisradiolla on julkisen palvelun tehtävä ja sen vahvistaminen alueellisesti on myös kirjattu yhdeksi digitaalisen palvelustrategian tavoitteeksi. Alueellisiin palveluihin voitaisiin digitaalisen televisiotekniikan avulla panostaa uudella tavalla,

koska digitaaliset lähetykset toimivat eri taajuuksilla eri puolilla maata. Osana julkista palvelua voitaisiinkin tulevaisuudessa tarjota alueellisia lisäpalveluja, kuten uutis- ja urheiluohjelmia tai läänien, kaupunkien tai kansalaisjärjestöjen tuottamia palveluita. (Silvo 1998, 30.)

3 ALUEUUTISTOIMITTAJAN TYÖN MUUTOS

3.1 Muutokset toimintaympäristössä

3.1.1 Taustalla uutisvälityksen raju muutos

Uutisvälityksen kehitystä keskitytään tarkastelemaan pääasiassa suomalaisesta näkökulmasta, mutta taustalla nähdään myös uutisvälityksen yleiset muutokset kansainvälisesti.

Uutisvälitystä on perinteisesti kuvattu vakiintuneena ja hitaasti muuttavana toimintana. Kuitenkin viime vuosien nopea tekninen kehitys, uusien toimijoiden myötä kiristynyt kilpailutilanne ja säästöpaineeet ovat tuonut suuria muutoksia myös uutisvälitykseen ja sen sisältöön. (Kivikuru & Rantanen 2001, 132.) Myös alueiden uutistuotanto on muuttunut täysin laajuudeltaan ja sisällöltään parin vuosikymmenen aikana.

Suomalaisen uutisvälityksen perustana on Suomen Tietotoimisto. Käytännössä kaikki tiedotusvälineet ovat yhä toimiston asiakkaita, vaikka suuret viestintäyritykset ovat vähentäneet toimiston käyttöä oman uutistoiminnan aloittamisen jälkeen. Myös Yleisradion uutisvälityksen historiassa STT:llä on ollut merkittävä asema. STT vastasi yhtiön uutistoiminnasta lähes neljäkymmentä vuotta, lähetyksen aloittamisvuodesta 1926 vuoteen 1965 asti, jolloin Yleisradio aloitti oman uutistoiminnan. STT:n uutisia kuullaan yhä edelleen Yleisradion radiokanavilla. Yleisradion aloittama uutistoiminta toi STT:n ja Helsingin Sanomien rinnalle maamme kolmannen uutisjärjestelmän, jolla oli myös laajasti alueellista uutisvälitystä. (Kivikuru & Rantanen 2001, 133–134.)

Yleisradiotoiminnan ja sen uutisvälityksen perustana on ollut 1970-luvulta lähtien informatiivinen ohjelmapolitiikka. Sen tehtävänä on antaa vastaanottajalle asiatietoja ja virikkeitä, jotka aktivoivat yleisöä älyllisesti ja mahdollisesti myös toiminnallisesti. Informatiiviseen joukkotiedotukseen ei kuitenkaan päästä, jos tiedot ovat pelkästään yksittäisiä tosiasioita kuten sähkeuutisia, vaan faktatiedot olisikin liitettävä laajempiin yhteyksiin tarjoamalla oleellista taustatietoa. Informatiivinen ohjelmapolitiikka näkyy myös Yleisradion Ohjelmatoiminnan säännösten uutiskriteereissä, jotka ovat edelleen käytössä. Uutiskriteereiksi on määritelty tapahtuman vaikutusten voimakkuus, laajuus ja koskettavuus. Myöhemmin uutiskriteereihin on hyväksytty myös muita kriteerejä kuten kiinnostavuus. (OTS 1972, 4; Uutistoiminnan PTS-työryhmän mietintö 1970, 14.)

Teknologiset muutokset ovat vaikuttaneet aina myös uutisvälityksen sisältöön. Kun teknologia alkoi sotien jälkeen nopeasti kehittyä, uutiskulttuurissa alettiin arvostaa kronologisen uutistyylin sijaan kerrontaa, jossa tärkein sanotaan ensin. 1970-luvulla oma kansallinen uutistoiminta lisääntyi voimakkaasti. Tuolloin Yleisradio ja suurimmat lehdet aloittivat aluekeskustoiminnan, jolloin alueellinen uutishankinta vahvistui. 1980-luvulla alueellinen uutistoiminta tehostui ja muuttui järjestelmällisemmäksi toiminnaksi. (Kivikuru & Rantanen 2001, 137–141.)

Suomalainen uutisvälitys muuttui rajusti 1990-luvulla. Uutisvälityksen nähdään keventyneen ja viihteellistyneen. Tiedotusvälineiltä vaaditaan myös reaaliaikaisuutta ja uutisesta on tullut myös kaupallinen kilpailuvaltti, joka pyrkii erottautumaan kilpailijoistaan sekä tyylillä että aiheilla. Kuitenkin tiukentuneessa talous- ja kilpailutilanteessa uutisia on alettu tuottaa yhä tehokkaammin yhä pienemmillä resursseilla. (Kivikuru & Rantanen 2001, 146; Luostarinen 1999.)

Viime vuosikymmenen aikana tapahtui myös rakenteellisia muutoksia: aluelehdistö heikkeni ja MTV:n oma tv-kanava kiihdytti uutiskilpailua kansallisesti. Uutislähetystiä lisättiin sekä radion että television puolella. Lisäksi vuonna 1996 aloittanut tv-kanava Nelonen muutti osaltaan perinteistä uutistyyliä pe-

rustamalla omat, kilpailijoitaan kevyemmät uutiset. 1990-luvun lopulla tiedotusvälineet aloittivat uutisvälityksen myös verkossa. Suurista mediayhtiöistä onkin tulossa kovaa vauhtia ”uutistavarataloja”, jotka muokkaavat yhteisesti hankittua aineistoa eri välineisiin. Uutistyökin on samalla teollistumassa saman uutismateriaalin versioinniksi. (Kivikuru & Rantanen 2001, 146.) Ensimmäisenä suomalaisen viestintäyritysten yhdentymiskehityksen aloittivat Aamulehti-yhtymä Oy ja MTV Oy, kun yhtiöt sulautuivat yhdeksi mediataloksi vuonna 1997. Näin Suomeen syntyi ensimmäistä kertaa viestintäyhtiö, joka toimi sekä sanomalehdistössä, televisiossa että radiossa. (Jyrkiäinen 1997, 91.)

Tulevaisuudessa uutismaisuus voi edelleen voimistua, koska nopeudesta on tullut yhä tärkeämpi kilpailuvaltti. Uutisista voidaan alkaa rakentaa tuotteita viihdeohjelmien tapaan. Tarjonnan kirjo sekä sisällöllisesti että muodon puolesta varmasti kasvaa kanavien myötä. Uutinen yrittää kilpailla erikoistumalla, moninkertaistumalla ja yksinkertaistumalla. (Alasma & Kivikuru 2001, 292; Kivikuru & Rantanen 2001, 150–153.)

Suomalaisen uutisvälityksen suunta heijastaa viimeaikaista, yleismaailmallista kehitystä. Uutisvälitys on pirstoutunut, viihteellistynyt ja kaupallistunut. Uutisvälityksessä on alettu arvostaa lyhyitä, yksinkertaisia ja helppoja uutisia ”kovien”, taustoittavien tai tutkivaan otteeseen pyrkivien uutisten sijaan. (ks. esim. Bourdieu 1998, 7–8; Cleghorn 2000, 4.) Uutisten nähdään keskittyvän raportoimaan vain yksinkertaisia tapahtumia kuten luonnonkatastrofeja, koska ne ovat uutisoitavissa helposti ja nopeasti. Nykyistä kehitystä arvostellaan myös siitä, että uutiset antavat vain välähdyksiä maailmasta ilman että uutisaiheita käsiteltäisiin monipuolisesti tai niiden taustalla vaikuttavia tekijöitä selitettäisiin syvällisesti. (Franklin 1997, 4–5.) Lisäksi uutisvälityksen nähdään kehittyvän tuotteistamisen suuntaan, jolloin uutiset suunnitellaan ja tuotetaan tietyille markkinoille kuten muutkin tuotteet. Näin uutisissa pyritään ennemminkin viihdyttämään yleisöä ja kertomaan niitä asioita, jotka kiinnostavat suurta yleisöä kuin valikoimaan uutisaiheita perinteisten uutiskriteerien mukaisesti tai sen pohjalta, mitä yleisön olisi hyvä tietää. Myös uutiskriteerien ja uutisen tehtävän arvioidaan muuttuvan. Koska tarjonta on lisääntynyt uusien

kaupallisten toimijoiden tullessa markkinoille, eri toimijat määrittelevät uutiskriteerinsä omalla tavallaan. Yhtenäiset kriteerit puuttuvat ja perinteiset, journalistiset arvot ovat muutostilassa. (Purdey 2000, 329–330.)

Muutokset uutisvälityksessä aiheuttavat muutoksia myös toimittajan rooliin. Toimittajalta vaaditaan perinteisten taitojen kuten tiedonhankinnan ja jutun koostamisen lisäksi yhä enemmän vastaanottajien tarpeiden huomiointia. Uutistoimitusten tulee toisaalta huomioida, mitkä asiat kiinnostavat tämän päivän yleisöä, mutta toisaalta pitää kiinni omista periaatteistaan eli uutisen tehtävistä ja laadituista uutiskriteereistä. Uutisjournalismilta odotetaan ajankohtaisten tapahtumien kertomista lyhyesti ja tiiviisti, mutta myös taustoja ja asiayhteyksiä yksittäisille tapahtumille. (Purdey 2000, 349.) Tulevaisuuden toimittajaa kuvataan myös oppaana, joka kertoo vastaanottajille, miksi tämä uutinen on tärkeä ja mitä vaikutuksia tai seurauksia uutisella on (Pavlik 2001, 215–219).

3.1.2 Konvergenssi vaatii moniosaajuutta

3.1.2.1 Konvergenssi yhdistää viestintäalaa eri tavoin

Tällä hetkellä viestintäalan suuri muutos liittyy Suomessa digitalisoitumiseen eli informaation siirtymiseen sähköiseen muotoon, joka tekee erilaisten viestintätuotteiden tuotannon ja jakelun helpoksi. Digitalisointi liittyy kuitenkin myös koko viestintäalaa: tekniikkaan, viestinnän sisältöihin, organisaatioihin ja lainsäädäntöön. Kehitystä kuvataan laajemmin konvergenssin käsitteellä, johon liittyy viestintämuotojen yhdentyminen, saman sisällön useat esitysmuodot ja jakelukanavat, henkilöstöltä vaadittu moniosaaminen sekä viestintäyritysten keskittyminen. Mediakonvergenssilla tarkoitetaan puolestaan median eri muotojen, teknisten ratkaisujen sekä tuotantosuhteiden yhdentymistä ja yhteensulautumista. (Alasma & Kivikuru 2001, 279–280; Herbert 2000, 13, 17.) Konvergenssi tarkoittaa tekstien, kuvien ja äänen yhdistämistä erilaisissa välineissä eli mediassa television, radion, tietokoneen ja puhelimen yhdentymistä (Teinilä-Šmíd 2001, 70).

Yleisradion monimediadeskit on esimerkki konvergentistä prosessista, jolla pyritään luomaan maakunnalliselle uutistoiminnalle uusia, monivälineellisiä toimintatapoja. Monimediaalisessa deskissä pyritään yhdistämään eri välineiden kerrontamuotoja ja jakamaan toimituksen hankkimaa materiaalia eri muodoissa usean eri välineen kautta. (Sundman 2001, 2–3.) Konvergenssi näkyy myös monimediadeskin mediatoimittajan työnkuvassa, sillä hänen tehtävänä on toimia sekä journalismin että tekniikan ammattilaisina.

Konvergenssi liittyy myös viestintäalan kovaan kilpailutilanteeseen ja säästöpaineesiin, sillä se voidaan nähdä yhtenä keinona leikata kustannuksia. Konvergenssin tuomat mahdollisuudet kiinnostavat monialaistuneita mediataloja osaltaan tekniikan ja taloudellisten hyötyjen näkökulmasta. Sisällön tuotantohan on kallista, mutta sen versiointi suhteellisen edullista. (Fulton 2000, 169–172; Williams 1998, 61.) Versiointi tarkoittaa erilaisten versioiden tuottamista samasta jutusta eri välineisiin tai lähetyksiin esimerkiksi siten, että yhdestä uutistapahtumasta muokataan eri versio eri kanaville, lähetyksiin tai välineisiin. Viestintäyritykset voivat versioinnin avulla laajentaa toimintaansa ja saada aikaan mittavia synergiaetuja, koska yritykset ovat yhdistyneet ja monialaistuneet. (Nordenstreng & Wiio 2001, 40–41.) Tällä hetkellä suuret mediatalat kuten SanomaWSOY ja Alma Media ovat ”viestintätavarataloja”, jotka tuottavat sisältöä moniin eri välineisiin alkaen sanomalehdistä, radiosta, televisiosta, aikakauslehdistä, internetistä jatkuen aina kirjankustantamiseen asti. Näin suuret viestintäyritykset tarjoavat samaa sisältöä eri tavoin versioituna yrityksen eri välineisiin. (Alasma & Kivikuru 2001, 278; Wiio 1998, 145.)

Versioinnin tarkoituksena onkin hyödyntää sisällöntuotantoa perinteisten julkaisukanavien lisäksi myös uusissa digitaalitekniikkaan perustuvissa välineissä. Mediayritykset tekevät yhteistyötä uusien toimijoiden kuten ohjelmistoyhtiöiden ja teleoperaattorien kanssa. Esimerkiksi Yleisradiossa on suunnitteilla mobiiliportaali, jossa välitetään talossa tuotettua materiaalia esimerkiksi matkapuhelimiin. Tekstisisältöjen lisäksi mobiiliportaalissa voitaisiin välittää ääntä ja kuvaa, esimerkiksi uutisia. (Suikkanen 2001, 10–11.)

Konvergenssikehitys voi aiheuttaa mediayrityksille hyötyjen lisäksi myös haittoja. Vaikka konvergenssi tuo mediataloille kustannussäästöjä ja lisää tehokkuutta, on muistettava, että ihmiset käyttävät eri tiedotusvälineitä eri tarkoituksiin. Jos yhden mediajätin moniosajat alkavat versioida samaa uutisjuttua eri tiedotusvälineisiin, vastaanottajat voivat kyseenalaistaa, miksi heidän täytyy ostaa sanomalehti, kuunnella radiota ja katsella televisiota, jos kaikissa välineissä tulee samaa sisältöä ilman erilaisia näkökulmia. Tuloksena saattaa olla pahimmissa uhkakuvissa jonkin tiedotusvälineen suosion lasku tai jopa alasajo. (Williams 1998, 57.)

3.1.2.2 Toimittaja uusien vaatimusten keskellä

Perinteisesti toimitustyön työprosessissa jokaisella vaiheella on ollut oma työntekijänsä. Esimerkiksi televisiotyössä toimittaja on vastannut jutun sisällöstä, kuvaaja kuvauksesta ja kuvakerronnasta sekä leikkaaja editoinnista. Myös radiotyössä oli tapana koostaa uutisjuttu ja jopa kerätä äänimateriaali yhdessä äänitarkkailijan kanssa. (Huovila 1998, 225, 227–229.)

Toimitustyö on muuttunut jatkuvasti teknologian kehittymisen ja etenkin ajan-kohtaisen digitaalitekniikan takia. Tällä hetkellä toimitusten toimintaympäristö on kehittynyt sähköiseksi maailmaksi, jossa toimittajan työhön on yhdistynyt myös tekniset tehtävät. Yleisradion radiotoiminnassa on jo pääosin siirrytty digitaalitekniikkaan ja valtaosa toimitusympäristöistä on digitalisoitu. Työasemien digitalisointi on muuttanut yksittäisen toimittajan työskentelytapoja ja antanut uusia mahdollisuuksia koko ohjelmantekoprosessiin. Helppokäyttöinen tekniikka on mahdollistanut osaltaan sen, että toimittaja tekee työprosessin yksinään eli ns. itsekäyttöisesti. Toimittaja kerää materiaalin nauhoittamalla haastattelut joko paikan päällä tai puhelimitse. Toimittaja myös editoi eli leikkaa juttunsa itse tietokoneohjelmalla. Lopullisessa tuotoksessa toimittaja on sijoitellut omat juontonsa, haastateltavien kommentit sekä mahdolliset muut ääniefektit yhdeksi kokonaisuudeksi eli audioksi, joka siirretään toimitusjärjestelmään. (Herbert 2000, 26; Huovila 1998, 225, 229.)

Television puolella digitaalitekniikkaan siirtyminen on vielä käynnissä (Hansén 2000, 108). Kuitenkin myös televisiossa toimittajien, kuvaajien ja leikkaajien työtehtäviä ollaan yhdistämässä. Esimerkkinä voidaan mainita Oulu Radiossakin toimivien mediatoimittajien työnkuva, jossa yhdistyy journalistinen ja tekninen osaaminen. Työnkuva on siis laajenemassa myös useamman välineen hallintaan. Työnkuvien ennakoitaan muuttuvan erityisesti sellaisissa uutisorganisaatioissa, joissa multimediatuottaminen yleistyy ja julkaisukanavana käytetään internetiä (Kuusisto & Sirkkunen 1999, 89).

Tässä työssä tarkastelun kohteena on yksi mediakonvergenssiin olennaisesti liittyvä piirre, moniosaaminen. Moniosaamista pidetään uutena ilmiönä, vaikka moniosaajia on toiminut alalla aiemminkin. Esimerkiksi valokuvaus kuului aiemmin sanomalehtitoimittajien työtehtäviin, ennen kuin valokuvaajat eriytyivät omaksi ammattiryhmäkseen. (Bromley 1997, 341.) Toimittajien työnkuvaan on myös kuulunut useiden välineiden palveleminen, esimerkiksi Yleisradion maakuntaradioissa työskennelleet valtakunnalliset toimittajat tekivät alueilta juttuja sekä radioon että televisioon. Tällä hetkellä moniosaamisen vaatimus liittyy mediayritysten tiukkaan taloustilanteeseen, eri medioiden ja niiden muotojen konvergoitumiseen ja digitaalitekniikan kehittymiseen. Kun äänet, tekstit ja kuvat saadaan digitaalisessa muodossa tietokoneelle, voidaan ne myös helposti yhdistää yhden työntekijän tehtäväksi. (Pilling 1998, 191–193.) Toimittaja ei ole enää yhden median, aiheen tai välineen ammattilainen, vaan joutuu laajentamaan osaamistaan. Toimittajalta vaaditaan yhä useamman välineen sekä sisällöllistä että teknistä osaamista. Toimittajien tulee jatkossa hallita sekä radion, television että internetin ilmaisukeinot. Vaikka toimittajat itse painottavat erikoistumisen merkitystä, toimitushallinto vie kehitystä toiseen suuntaan. Uutena ihanteena on viestinnällinen yleispätevyys. (Alasma & Kivikuru 2001, 284; Bromley 1997, 344.)

Moniosaajuuden vaatimus voi muuttaa toimitustyön painopistettä. Yleisradion TV2:n ajankohtaisohjelmien tuottaja Helena Itkonen ennakoi, että versiointi eli saman materiaalin muokkaaminen nousee tulevaisuuden moniosaavan toimittajan keskeiseksi tehtäväksi. Itkosen mielestä on selvää, että jos yksi toimittaja tekee useita eri versioita samasta uutistapahtumasta yhden päivän

aikana, työtahti kiristyy ja mahdollisuus perehtyä taustoihin sekä hankkia lisää tietoa on olematonta. (Itkonen 2001, 63–64.) Vaikka versiointi varmasti lisääntyy tulevaisuudessa, voidaan myös olettaa, että uutistyon tärkeä vaihe, tiedonkeruu- ja hankinta voi entisestään korostua monimediaalisessa toimituksessa. Jos tavoitteena on muokata samasta materiaalista eri versioita, muokattavaa materiaalia täytyy tuottaa paljon. Toimittajan oma tiedonhankinta korostuu myös sen takia, että uutistoimitukset pyrkivät tiukentuneesta kilpailutilanteesta huolimatta omaleimaiseen uutistuotantoon. Uutistoimistojen ja muiden organisaatioiden valmiiksi tuottaman sisällön lisäksi tarvitaan myös toimittajien omia näkökulmia ja ”omaa otetta”. (Huovila 2001, 16–17, 164.) Monivälineellisessä toimituksessa myös toiminnan suunnittelu ja hallinta korostuu. Uusi työnkuva voi vaatia toimiakseen juuri monimediadeskin kaltaisen uuden toimintaympäristön. (Nukari & Ruohomaa 1997, 77.)

Teknisten töiden yhdistäminen moniosaavan toimittajan tehtäväksi herättää toimitustyön ammattilaisissa kritiikkiä. Ylen ajankohtaisohjelmien tuottajan Helena Itkosen mielestä moniosaajuus voi soveltua joillekin työntekijöille ja rikastuttaa heidän työtään, mutta koko henkilöstöä koskettavaa normia tekniestä moniosaamisesta ei saisi tulla. (Itkonen 2001, 63–64.) MTV3:n uutis- ja ajankohtaistoimituksen uutisankkuri ja projektituottaja Heikki Piuholan mielestä toimittajista tuntuu arveluttavalta tehdä aiemmin selvästi toiselle ammattiryhmälle kuuluneita töitä. Tähän liittyvät Piuholan mukaan myös uutistoimitusten johdon suurimmat haasteet: miten työntekijät saadaan motivoitua täysin uusiin toimenkuviin ja työtehtäviin. (Piuhola 2001, 66–68.)

Uudet teknologiset ratkaisut kuten tietokoneavusteiset toimitusjärjestelmät ovat nopeita ja helppokäyttöisiä, mutta tekniikan läpimurrosta huolimatta tulisi muistaa toimitustyön laadun säilyttäminen sekä sisällössä että tekniikassa. Vaikka esimerkiksi radiotoimittajat ovat kokeneet itsekäyttötekniikan myönteisesti ammatillisena haasteena, se voi merkitä ohjelmiston yksinkertaistumista, koska toimittajan tekninen taito ei ole samaa tasoa kuin erityistehtäväänsä koulutetun teknisen henkilökunnan (Nukari & Ruohomaa 1997, 71–72). On hyvin mahdollista, että huippulaatuista tekniikalla ja välineillä tuotetaan kuitenkin huonolaatuista sisältöä. Syinä tähän voivat olla toimittajien puut-

teelliset teknisten välineiden käyttötaidot, mutta myös se, että toimittajat tekevät kiireessä liian monia tehtäviä. (Pilling 1998, 191–193.)

Monimediaalinen toimitustyö voi tulevaisuudessa eriytyä siten, että tiedonhankinta ja tiedonkäsittely ovat eri työntekijöiden tehtäviä. Eräs visio tulevaisuuden toimitustyöstä on, se että toimittajat eriytyvät kentällä toimiviin ”keräilijöihin” ja toimituksessa työskenteleviin toimittajiin, ”pakkaajiin”. Keräilijöiden tehtävänä olisi tuottaa mahdollisimman paljon aineistoa, josta pakkaajat muokkaisivat erilaisia versioita eri julkaisukanavien tarpeisiin. Uusi toimintatapa voi parhaimmillaan tuottaa monenlaisia versioita eri tiedotusvälineisiin, mutta vaarana on kuitenkin se, että samaa materiaalia joudutaan käyttämään liian usein. (Huovila 2001, 163–164; Northrup 1998, Kuusiston & Sirkkusen mukaan 1998, 89–90.)

Paikallisten radio- ja tv-toimitusten perustehtävänä on ollut palvella oman alueen väestöä ja tarjota uutisia läheisistä aiheista. Aluetoimittajan tehtävänä on luoda läheisyyttä kohdentamalla jutun sisältö oman alueen asukkaille. Aluetoimittajan työtä on verrattu jopa etsivän työhön, jolloin toimittajan tulisi myönteisessä mielessä ”nuuskia” kentällä mahdollisia uutisia. Toimittajalla tulisi myös olla hyvät suhteet paikallisviranomaisiin, erilaisiin järjestöihin, kouluihin ja yrityksiin. (Herbert 2000, 48.) Kontaktien avulla toimittaja voi saada tietoonsa monia omia uutisaiheita, jotka eivät muuten tulisi julkisuuteen. Paikallisen tiedotusvälineen edustaja voi myös päästä tuttuuden ja aiemman yhteistyön avulla lähemmäksi haastateltavaa. (Pilling 1998, 192.)

Moniosaamisen nähdään uhkaavan paikallistiedotusvälineen vahvuuksia. Moniosaamiskehityksestä voi seurata, että yhä pienemmällä toimitushenkilökunnalla tehdään yhä enemmän juttuja. Toimittajan näkökulmasta yksi merkittävä huolenaihe liittyykin journalismiin, sen sisältöön ja laatuun. Edelleen paikallistiedotusvälineen kannalta tärkeä oma uutishankinta voi kiireen ja niukkojen resurssien keskellä vähentyä. Lisäksi pienestä toimitushenkilökunnasta ei välttämättä riitä toimittajia esimerkiksi seuraamaan yhtä tiettyä alaa kuten kunnallispolitiikkaa tai selvittämään monimutkaista juttuaihetta, vaan

lähetykset saatetaan mieluummin täyttää valmiilla lehdistötiedotteilla tai uutistoimistojen materiaalilla. (Eriksson 2002, 8; Pilling 1998, 191–194.)

3.1.2.3 Uusia mahdollisuuksia ja uusia paineita

Yleisradiossa on jo kokemusta eri välineiden, television ja radion, yhteisistä osaamiskeskuksista ja moniosaajuudesta. Alueellinen osaamiskeskustoiminta on jo lähtenyt käyntiin tai sitä ollaan käynnistämässä muutamassa maakuntaradioissa. Ensimmäinen monimediadeski otettiin Turussa käyttöön jo syksyllä 2000, jolloin maakuntaradio Turun Radion uutistoimitus ja television Lounais-Suomen uutiset yhdistyivät monimediaaliseksi toimitukseksi. Turussa radion ja television uutisryhmät on yhdistetty kiinteästi monimediadeskiksi, joka tekee uutisia radioon ja televisioon sekä osa radion työntekijöistä kuvaa ja editoi myös tv-juttuja. Turun monimediadeskissä uutispäälliköt eivät työskentele enää välineen mukaan, vaan kaksi uutispäällikköä vuorottelee suunnittelu- ja toimeenpanotehtävissä työvuorojen mukaan. Monimediadeski on kokeiluvaiheen jälkeen vakiintunut pysyväksi toimintaympäristöksi. Kokemusten perusteella uutissuunnittelu ja –seuranta on uuden työtavan myötä tehostunut. Turussa on kuitenkin havaittu, että kehittämiseen kohteena ei ole vain uutisten tuottamiseen keskittyvä toiminta, vaan haasteellinen, uudenlaisen työkultuurin kehittämishanke koko organisaatiotasolla. (Sundman 2001, 4.)

Myös Yleisradion ruotsinkielinen radio ja televisio ovat yhdistäneet opetusohjelmatuotannon yhdeksi osaamiskeskuksiksi. Lyhyen toimintahistorian perusteella suurimmat haasteet liittyvät työntekijöiden mielestä siihen, miten eri välineistä tulevien työntekijöiden ja päälliköiden yhteistyö sekä ideointi alkavat toimia. Yhteinen osaamiskeskus on vaikuttanut myös työrytmiin ja työn aikatauluttamiseen. Osaamiskeskuksessa on myös huomattu, että radion puolelta tulleet toimittajat hallitsevat huonosti kuvalla kertomisen eli puhuvat televisiojutussa liikaa. Eräs työntekijä tiivistääkin kokemukset näin: ”Lopputuloksen kannalta on parempi, että tekijä keskittyy tekemään joko radioon tai televisioon, miksi ihmeessä kaikkien pitäisi osata kaikkea, kun talossa on pitkän linjan ammattilaisia?” (Suikkanen 2001, 10–11.)

Kansainvälistä tutkimusta mediakonvergenssin eri osa-alueista on tehty runsaasti. Tutkimuksissa on selvitetty esimerkiksi eri medioiden sekoittumista (Lin & Jeffries 1998), uuden teknologian käyttöönottoa ja hyödyntämistä uutistyyössä (Garrison 2001; MacGregor 1997) sekä uusien viestintäteknologisten ratkaisujen käyttöönottoon vaikuttavia tekijöitä käyttäjien näkökulmasta (Antonelli 1989; Neuendorf, Atkin & Jeffries 1998). Kuitenkin moniosaamisen tarkastelu itse moniosaajan, toimittajan, kannalta on tutkimuksissa suhteellisen vähäistä. Garrison (2001) toteaaakin, että mediakonvergenssiin liittyviä erilaisia muutosprosesseja ei ole paljonkaan tutkittu siitä näkökulmasta, miten toimitukset ja toimittajat ovat kokeneet muutosprosessin ja millä tavoin muutokset ovat käytännössä toteutuneet. Kahden toimituksen yhteistyötä koskevaa tutkimusta en löytänyt, vaan suppeita esimerkkejä toimittajien tehtävien laajentamisesta erilaisissa mediayrityksissä, esimerkiksi valokuvauksen yhdistämisestä kirjoittavan toimittajan työhön.

Garrison (2001) selvitti tutkimuksessaan amerikkalaisten sanomalehtitoimittajien suhtautumista uuden teknologian, lähinnä internetin, hyödyntämiseen uutistyyössä. Muutosvastarinta uutta teknologiaa kohtaan oli tutkimuksessa hyvin yleistä. Muutosten arvioitiin tuoneen enemmän haittaa kuin hyötyä, sillä toimittajat kokivat, etteivät tunteneet tarpeeksi uuden teknologian käyttömahdollisuuksia vähäisen koulutuksen takia. Yleisesti muutostyötä arvosteltiin myös johtamisen sekä muutoksen markkinoinnin ja toteuttamisen osalta. (Garrison 2001, 234.)

Ursell (2001) tutki puolestaan henkilöstön muutoskokemuksia kolmessa erilaisessa televisioyhtiön uutistoimituksessa. Tutkimuksessa selvitettiin esimerkiksi Britannian yleisradioyhtiö BBC:n toimittajien suhtautumisesta organisaatiossa tapahtuviin muutoksiin, missä vaikutukset olivat laajimpia ulottuen uusista kanavista ja ohjelmista, työkuulttuurin ja käytännön työtapojen muuttumisesta aina alueellisten, kansallisten ja kansainvälisten toimitusten aineistojen yhdistymiseen. BBC:n toimittajat kritisoivat kehitystä siitä, että moniosaajuus on tuonut lisää kiirettä ja hajottanut työntekoa. Kun työtehtäviin kuuluu saman päivän aikana kuvaaminen, leikkaaminen ja toimittaminen, toimittajat kokivat, ettei mihinkään osa-alueeseen ollut aikaa paneutua kun-

nolla. Juttujen versiointiin haluttiin myös lisää aikaa, koska toimittajat halusivat huomioida eri välineiden ominaispiirteet paremmin eri versioissa. (Ursell 2001, 190–191.) Toimittajat olivat myös huolissaan journalististen arvojen säilymisestä. Peruslähtökohtina journalistisessa työssä tulisi heidän mielestään olla edelleen tietojen täsmällisyys ja oikeellisuus sekä puolueettomuus. Toimittajien mielestä aika ei kuitenkaan aina riitä taustojen penkomiseen tai tietojen tarkistamiseen nykyisessä toimituskulttuurissa. (Ursell 2001, 193.)

Samantyyppisiin tuloksiin ovat päätyneet myös muut tutkimukset (ks. esim. MacGregor 1997; Ward 2000, Ursellin mukaan 2001, 193.) Ward on selvittänyt BBC:n alueellisten ja kansallisten poliittisten toimittajien näkemyksiä omasta työnkuvastaan. Toimittajilta vaadittiin jutuista yhä useampia versioita yhtiön eri välineille, joten asian käsittely jäi toimittajien mielestä ajan puutteen takia pinnalliseksi. Toimittajien ammattilypeys oli kärsinyt tilanteesta, sillä he olivat tyytymättömiä siihen laatuun, jonka ehtivät tuottaa. Poliitiikan toimittajat olivat myös huomanneet, että heidän esittämänsä arviot ja spekuloinnit olivat muuttuneet faktoiksi siinä vaiheessa, kun muut BBC:n toimittajat olivat muokanneet samasta jutusta toisenlaisia versioita. Versiointi siis saattaa jopa vääristää jutun sisällön. (Ward 2000, Ursellin mukaan 2001, 193.)

3.2 Monimuotoistuva paikallisuutinen

3.2.1 Paikallisuutisen määritelmä

Paikallisuuden käsitettä voidaan lähestyä useasta näkökulmasta. Perinteistä maantieteelliseen sijaintiin sidottua paikallisuuden käsitettä tulisi joidenkin tutkijoiden mielestä laajentaa (ks. esim. Heiskanen 1988, Kivikuru 1990). Maantieteelliseen sijaintiin perustuva paikallisuus on heidän mielestään menettämässä merkitystään kansainvälistyvässä ja muutosalttiissa nyky-yhteiskunnassa.

Tämän työn kannalta tarkoituksenmukainen lähestymistapa käsitteeseen on paikallisradion määritelmä, jota voidaan soveltaa myös paikalliseen televisiotoimintaan. Määritelmän mukaan paikallisuuteen kuuluu näkyvyys- tai

kuuluvuusalueen tapahtumat, paikallinen perspektiivi asioihin ja mielentila, joka syntyy ihmisissä. Paikallisuus voidaan siis nähdä maantieteellisenä tai alueen ihmisten kautta kuuluvana tai näkyvänä ohjelmana. (Ruoho 1989, 77.) Paikallistunnetta pidetään voimakkaimpana ”periferioissa” eli pienissä, ”kaukaisissa kylissä” (Kivikuru 1990, 4). Eri välineissä paikallisuutta voidaan korostaa eri tavoin. Televisiouutisissa kuva paikallistaa tapahtuman tiettyyn maantieteelliseen paikkaan, paikalliseen tapahtumaan tai henkilöön. Radiossa aiheiden paikantamiseen pyritään tarkoilla paikkakunta- ja lähdetiedoilla. (Kivikuru 1990, 18.)

Yleisradion maakunnallisen uutistoiminnan tavoitteena on kertoa alueen ihmisten kannalta tärkeimmät uutiset. Lisäksi valtakunnallisesti merkittävät uutiset tulee toimittaa myös valtakunnallisen uutistoimituksen tietoon. Paikallisen uutisen lähtökohtana on uutisen läheisyys ja koskettavuus paikallisesti. Vaikka paikallinen uutinen noudattaa perinteisiä uutiskriteerejä, keskiössä on paikallinen näkökulma aiheille tai tapahtumille. Myös oman alueen tutut, läheiset ihmiset tai julkisuuden henkilöt kuten kansanedustajat luovat uutiseen paikallisuuden tunnetta. Paikallisuutisille on tyypillistä, että valtakunnalliset aiheet pyritään paikallistamaan omaa aluetta kattavaksi uutiseksi. Esimerkiksi valtakunnallista selvitystä kuntien taloudesta käsitellään oman alueen näkökulmasta. (Bruun ym. 1986, 71; Hämäläinen 1995, 90.)

Yleisradion maakuntaradioiden paikallisuus tulee voimakkaimmin esille paikallisten uutisten ja alueellisten asioiden kertomisessa. Paikallisia uutisia pidetäänkin nimenomaan maakuntaradioiden vahvuutena. Ylipäätään luotettava, nopea ja säännöllisesti toistuva uutistoiminta on radioasemien tärkeä kilpailutekijä. (Kivikuru 1990, 50; Kujala ym. 1998, 108–109; McCain & Lowe 1990, 97–98.) Yksi paikallisen tiedotusvälineen vahvuus asioiden selittäjänä nähdään siinä, että vaikeakin asia, jossa on jotakin tuttua, on helpompi tajuta kuin kokonaan uusi vieraasta ympäristöstä tuleva asia (Hartikainen 1981, 1).

Erilaiset tutkimustulokset tukevat käsitystä siitä, että myös vastaanottajat arvostavat eri välineiden paikallisia uutisia. Esimerkiksi Kero (1996) on selvittänyt pro gradu –tutkielmassaan kaupallisen paikallistelevisiion uutisten

käyttötarkoituksia. Tutkimustulosten mukaan paikalliset aiheet koettiin hyvin läheisinä ja kiinnostavia. Lisäksi paikallisuutisilla oli ihmisille enemmän käyttöä kuin valtakunnan uutisilla, sillä paikallisuutisista saatuja tietoja voitiin hyödyntää jokapäiväisessä elämässä. (Kero 1996, 43, 65–66.) Tutkimuskohteena olevan Oulu Radion merkitystä kuuntelijoille on seurattu heti toiminnan aloittamisen jälkeen vuonna 1984. Tuolloin 61 prosenttia kyselyyn vastaajista arvosti kaikkein tärkeimmiksi aiheiksi paikalliset uutiset. (Heikkinen 1984, 67–69, 82.) Ylipäätään viimeaikaiset Yleisradion kuuntelija- ja katsojatutkimusten perusteella voidaan todeta, että tuoreet ja luotettavat uutiset ovat säilyneet sekä radio- että televisiokanavien ohjelmatoiminnan suurimpina vahvuuksina (Kytömäki & Ruohomaa 2000, 7).

Paikallisessa uutistoiminnassa korostuvat käytössä olevat resurssit ja teknologia. Käytössä oleva työvoima ja tekniset laitteet vaikuttavat oleellisesti käytännön uutistyyliin. Uutistoiminnan rahoitus- ja omistusperusteella uutishankinta voidaan jakaa taloudellista voittoa tavoittelevaan paikalliseen uutishankintaan ja ammattimaiseen uutishankintaan, mitkä eivät periaatteessa ole toisiaan poissulkevia. Taloudellista voittoa tavoittelevassa mallissa uutisia pitää tuottaa mahdollisimman halvalla ja pyrkiä niin suureen katsoja- tai kuulijamäärään kuin mainostajat haluavat. Uutistyylin kannalta tämä merkitsee sitä, että mahdollisimman pieneksi supistetun toimittajajoukon toimintaa leimaa passiivinen uutistenkeruu. Ammattimaisessa uutistehostuksen mallissa, johon yhdistetään etenkin julkisesti rahoitetut yhtiöt, puolestaan journalistiset normit ovat taloudellisia seikkoja määräävämpiä. Tällöin journalistiset arvot menevät taloudellisten näkökohtien edelle, ja toimittajia palkataan niin paljon, että resursseja jää myös ympäristön aktiiviseen ja itsenäiseen tutkimiseen. (McManus 1990, 673–674.)

Yleensä kaupallisilla, paikallisilla uutisorganisaatioilla on käytössään suhteellisen vähän työvoimaa ja teknistä kalustoa. Toisaalta julkisen palvelun yhtiöt ovat myös tänä päivänä säästökuurilla ja pyrkivät toimimaan yhä tehokkaammin hyödyntämällä esimerkiksi henkilökunnan toimituksellista osaamista mahdollisimman laajasti. Jo vuoden 1990 Yleisradion kanavaudistuksen seurauksia selvittäneessä Riesjärven (1991) pro gradu –tutkielmassa

todettiin, että ohjelma-ajan lisääntyminen ja uudet tekniset vaatimukset olivat kiristäneet Yleisradion maakuntaradioiden toimittajien työtahtia niin paljon, ettei perusteelliseen tai oma-aloitteiseen uutishankintaan jää toimittajien mielestä aikaa. Myös Kivikuru on huolissaan siitä, millä keinoilla paikalliset tiedotusvälineet tuottavat paikallisuutta. Hänen mukaan paikallisuuteen pyritään paikallistamalla valtakunnalliset asiat esimerkiksi oman alueen nimiä luettelemalla, sen sijaan että paikalliset tiedotusvälineet etsisivät aktiivisesti paikallisesti tärkeitä asioita ja tapahtumia. (Kivikuru 1990, 50.)

3.2.2 Uutinen eri välineissä

Mediakonvergenssi yhdistää osaltaan eri viestintämuotoja, joten samalla sisällöllä voi olla useita esitysmuotoja ja jakelukanavia. Konvergenssin idean mukaisesti monimediadeskin tarkoituksena on yhdistää kahden eri tiedotusvälineen toimituksellinen osaaminen ja synnyttää uutta moniosaajuutta. Radion ja television toimittajat ja koko toimituksen uutistuotannon organisointi on uuden tilanteen edessä. Vaikka kaksi välinettä on yhdistynyt samaksi toimitukseksi, uutinen tulisi tehdä jokaisen tiedotusvälineen ehtojen mukaisesti. Radion uutisjuttu kirjoitetaan korvaa varten, kun taas televisiojuttu silmää ja korvaa varten. Välineestä huolimatta uutisen odotetaan vastaavaan peruskysymyksiin: mitä, missä, milloin, miksi, miten ja kuka. Näistä tärkeimmät ovat mitä on tapahtunut, missä ja kuka on osallisena tai tekijänä tapahtumassa. Uutisella on myös oma rakenteensa. Mielenkiintoisin ja tärkein asia kerrotaan uutisessa ensimmäisenä, minkä jälkeen tuodaan esille uutista selventäviä ja täydentäviä tietoja. (Huovila 2001, 20.)

Radiouutisen vastaanottaminen ja ymmärtäminen vaatii kuuntelijalta aktiivisuutta ja sanoman tulkitsemista. Vastaanottajan on muodostettava radion antamien merkkien eli sanojen ja äänien avulla oma kuva uutisoidusta asiasta. (Huovila 2001, 25; Kujala ym. 1998, 7.) Radio tarjoaa kuuntelijoiden omille mielikuville tilan, josta henkilökohtainen kokemus syntyy. Kuvan muodostaminen perustuu vastaanottajan aiempiin tietoihin sekä kykyyn käyttää mielikuvitusta. (Anttikoski ym. 1986, 23.)

Uutisen selkeys ja tiivistäminen ovat radiouutisen tärkeimmät ominaisuudet. Selkeyteen pyritään käyttämällä konkreettista ja helppoa kieltä, välttämällä useita tarkkoja lukuja ja pilkkomalla vaikeita lauseita useampiin osiin. Lyhyt uutisjuttu vaatii toimittajalta myös sisällön loogista käsittelyä ja ainoastaan ydinasioiden esittelyä. (Huovila 2001, 25; Stephens 1980, 25–31, 49.)

Televisio on ensisijaisesti kuvatelevisio, visuaalinen viestintäväline (Hilliard 1982, 17, 20; Isotalus 1993, 14). Kuva on yleensä puhetta voimakkaampi informaation lähde. Tämän takia kuvakerrontaan on kiinnitettävä erityistä huomiota. Uutisjutussa käytettävät kuvat on valittava huolellisesti ja niiden on liityttävä käsiteltävään aiheeseen, sillä huonosti valittu kuva voi viedä katsojan harhaan uutisjutun sisällöstä. Eri välineiden työtavat voivat kahlita esimerkiksi radiotoimittajasta tv-toimittajaksi siirtyvää henkilöä. On tyypillistä, että kirjoittamaan tottunut toimittaja tekee ensimmäisenä tekstin, jota hän alkaa "kuvittaa" tv-jutuksi. Tällöin kuvallinen ajattelu ei lähde tilan tai ajan suunnittelusta. (Anttikoski ym. 1986, 162.) Journalistinen työprosessi, jutun tekeminen täytyy hallita kaikissa journalistisissa tehtävissä. Lisäksi useimpia radiouutisen tekemiseen tarvittavia taitoja tarvitaan myös televisiossa. Uutisen on oltava molemmissa välineissä selkeä ja tiivis, koska vastaanottajan on ymmärrettävä sanoma yhdellä kuuntelu- tai katselukerralla. (Huovila 2001, 26–27; Miettinen 1988, 21.)

Radio on tyypillisesti tilanneväline, joka pyrkii reaaliaikaisuuteen. Radion uutislähetysissä seurataan esimerkiksi jonkin tapahtuman edistymistä pitkin päivää. Reaaliaikaisuuden lisäksi radio pyrkii ennakoimaan tulevan päivän uutisaiheita. Televisio on perinteisesti ollut kokoava tiedotusväline, mutta nyt tilannevälineen rooli on myös television puolella korostumassa lisääntyvien uutislähetysten myötä. Kuitenkin televisiokanavien pääuutislähetysten odotetaan edelleen kertovan kaikki merkittävät tapahtumat viimeisen vuorokauden ajalta. Radion juttutarjonta on suuri, mutta jutut ovat lyhyitä. Lisäksi radion uutislähetysten sisällöstä kaksi viidesosaa on vaihtuvia tilanneuutisia. Sitä vastoin televisiouutisten juttutarjonta on pieni, mutta joihinkin pääuutisaiheisiin syvennytään pitkäksikin aikaa. (Huovila 2001, 38–40.) Molemmissa tie-

dotusvälineissä tehdään nykyään lyhyempiä juttuja kuin aikaisemmin. Myös uutisotsikkomaiset lyhyet lähetykset ovat yleistyneet. (Huovila 2001, 162.)

Tutkimuskohteena olevassa Oulu Radiossa lähetetään arkisin 9 uutislähetystä, kun taas television puolella Pohjois-Suomen uutiset lähettää yhden uutislähetksen päivässä. Oulu Radion uutislähetyksissä käsitellään päivittäin 25–30 aihetta, kun taas Pohjois-Suomen uutisissa tulee kymmenkunta aihetta. Lähetysten ja uutisaiheiden määrä on siis näissä kahdessa välineessä hyvin erilainen, minkä takia työtavat ja –käytännöt eroavat selvästi toisistaan.

Perinteiset tiedotusvälineet ovat saaneet rinnalleen uusia uutisvälineitä. Näitä ovat esimerkiksi matkapuhelinten gsm-uutiset ja internetin web-uutiset. Näiden uusien sähköisten välineiden uutisvälitys on jopa nopeampaa kuin televisiossa tai radiossa, koska työvoimatarve on uusissa välineissä pieni. (Huovila 2001, 2.) Gsm-uutinen on yleensä lyhyt viesti tai kohdeuutinen, joka on tilattu uutispalvelun valikoimasta. Verkkouutinen voidaan puolestaan vastaanottaa lukemalla, kuuntelemalla tai katsomalla. Verkkojulkaisua tehtäessä on huomioitava, että uutinen vastaanotetaan tietokoneen monitorilta, mikä taas asettaa omat vaatimukset julkaisun asetteluun. (Huovila 2001, 12–13.)

Toimittajan työ on perinteisesti vaihdellut eri välineissä erilaisten teknisten vaatimusten ja tuotantorytmin takia. Työhön liittyvät erot ovat kuitenkin viime aikoina kaventuneet. Toimittajilta on alettu vaatia usean eri välineen sekä teknistä että sisällöllistä hallintaa, joten eri välineissä toimivien toimittajien työnkuvat ovat myös lähentyneet toisiaan. Myös eri välineiden tuotantorytmi on samankaltaistumassa. Radio on yleensä välittänyt uutiset ensimmäisenä, sillä uutislähetystiä on pitkin päivää, ja toimittajan tarvitsema tekniikka on helposti ja nopeasti siirrettävissä. Kuitenkin eri tiedotusvälineiden tarjoama uutispalvelu internetissä on horjuttanut radion asemaa nopeimpana uutisten välittäjänä. Myös television puolella tuotantorytmi on kiihtynyt, sillä tv-uutislähetystiä on huomattavasti lisätty. (Huovila 2001, 6; Miettinen 1988, 21–22.)

Toimittajan työ eri tiedotusvälineessä on eronnut myös työskentelytavoilta. Radiotoimittaja on ollut itsenäinen työskentelijä, joka suunnittelee, nauhoittaa ja muokkaa uutisjuttunsa yksin. Televisiojutun tekemiseen osallistuu yleensä useita toimijoita, mikä on otettava huomioon kaikissa työprosessin vaiheissa. Toimittajan tulee miettiä jo jutun suunnitteluvaiheessa kuvaajan kanssa kuvitusta ja myöhemmin editointivaiheessa toimittaja ja leikkaaja rakentavat yhteistyössä lopullisen uutisjutun muodon ja sisällön. (Huovila 1998, 227–229.) Kuitenkin eri välineiden toimittajien työskentelytavat ovat niinkään yhdentymässä. Televisiotoimittaja voi tulevaisuudessa toimia periaatteessa yhtä itsenäisesti kuin radion toimittajakin.

3.3 Muutos yksilössä ja työyhteisössä

3.3.1 Edellytykset muutosprosessin onnistumiselle

Organisaatiomuutoksia on tutkittu paljon eri näkökulmista. Tässä työssä organisaatiomuutosta käsitellään seuraavassa suppeasti erityisesti työntekijän näkökulmasta. Organisaation muutosprosessin onnistumiseen vaikuttavat työntekijöiden näkökulmasta useat tekijät. Tiedotus muutokseen liittyvistä asioista (Kramer 1993), muutosprosessin suunnittelu ja toteutus (Tizard 2002) sekä henkilöstön osallistuminen ja vaikutusmahdollisuudet (Lau & Woodman 1995) muutosprosessiin ovat työntekijöille tärkeitä muutostyön lähtökohtia. Myös organisaation kannalta on järkevää, että muutostyötä tehdään työntekijälähtöisesti, sillä yrityksen tuottavuuden ja koko toiminnan elinehto on motivoitunut ja sitoutunut henkilöstö. (ks. esim. Eisenberg & Goodall 1997; Moorhead & Griffin 1995.) Vaikka organisaatiomuutoksen kokemiseen vaikuttaa luonnollisesti yksilön henkilökohtainen tausta: persoonallisuus, omat voimavarat, elämäntilanne ja muutoksen käsittelytaidot, tässä työssä keskitytään tarkastelemaan niitä organisaation toimintatapoihin ja käytäntöihin liittyviä seikkoja, jotka edistävät tai estävät yksilön suhtautumista ja sopeutumista muutokseen.

Uusien teknologisten työvälineiden käyttöönottoa ja niiden sulautumista osaksi organisaation arkea on tutkittu paljon etenkin Rogersin (1995) dif-

fuusioteorian näkökulmasta. (Garrison 2001, 221–222; Leung & Wei 2000.) Diffuusio on Rogersin mukaan prosessi, jossa innovaatio, yleensä uusi tekninen ratkaisu, sekoittuu osaksi organisaation olemassaolevaa järjestelmää. Muutos nähdään ennen kaikkea viestintäprosessina, sillä työntekijät muodostavat käsityksensä muutoksesta jakamalla tietoja ja mielipiteitä toistensa kanssa. Rogersin diffuusiteoriassa muutoksen käsittely jaetaan viiteen vaiheeseen: saadaan tietoa innovaatiosta, muodostetaan mielipide, hyväksytään tai vastustetaan muutosta, ”toteutetaan” eli tuodaan oma päätös julki sekä vahvennetaan valittua päätöstä. Suhtautumistavan päättäminen on aina prosessi, joka vaatii yksilöltä aktiivista tiedon hakua ja käsittelyä. Muutoksen hyväksymiseen vaikuttavat ennakoidut hyödyt, tekniikan käyttöönoton vaikeus ja yhteensopivuus aiemman työkuiltuurin kanssa. (Rogers 1983, 5, 35–36; Rogers 1995, 736–740.) Uuden teknologian käyttöönotto on siis sosiaalisesti ja kulttuurisesti määrittynyt prosessi. Tässä työssä työntekijöiden tulkinta siitä, mikä Yleisradio on, mitä sen tulisi olla ja mikä asema uutisilla on yhtiössä voivat vaikuttaa muutosprosessin etenemiseen. Lisäksi muutostyön toteutus sekä arviot monivälineellisen toimitusympäristön toimivuudesta vaikuttavat uuden työkuiltuurin hyväksymiseen ja muutosprosessin edistymiseen. Ratkaisevaa muutostyön kannalta on selvästikin yksilöiden omat arviot siitä, miksi muutos tapahtuu ja miten teknologia soveltuu työhön (Ursell 2001, 178).

Myös Yleisradiossa on sisäisen muutosvauhdin kiihtyessä tarkasteltu muutosten käytännön toteuttamista sekä pyritty korostamaan kehittämistyön merkitystä muutostilanteessa. Tukiainen (1997) on toimittanut Yleisradion sisäisestä kehitystyöstä katsauksen, jossa sisäistä kehitystyötä toteuttavat esimiehet ja henkilöstöhallinnon edustajat kertovat muutostyöhön liittyvistä kokemuksista ja periaatteista. Kyseessä on ensimmäinen Yleisradion sisäisen kehitystyön kokemuksia koskeva koonti. Lähes kaikissa artikkeleissa korostetaan yhteistyön, avoimen viestinnän, rehellisyyden ja luottamuksen merkitystä muutosprosessien onnistumisessa. (Tukiainen 1997, 3.) Seuraavassa esitellään rinnakkain Yleisradion päätöksentekijöiden ja henkilöstöhallinnon esimiesten näkemyksiä muutostyön eri puolista sekä kirjallisuudessa esitetyjä näkemyksiä organisaatiomuutoksista nimenomaan työntekijän näkökul-

masta. Organisaatiomuutosten yleistymisestä huolimatta Suomessa on tutkittu vähän sitä, miten työntekijät kokevat organisaatiomuutokset. Tutkimuskohteena on ollut ennemminkin ne strategiat ja johtamis- ja menettelytavat, joiden avulla muutos voi onnistua. (Mauno & Virolainen 1996, 2.)

Muutosprosessin onnistuminen ja henkilöstön sitoutuminen muutokseen edellyttää sitä, että henkilöstö osallistuu alusta lähtien uuden toimintatavan suunnitteluun. Työntekijöiden tulisi myös saada vaikuttaa päätöksentekoon ja osallistua aktiivisesti muutoksen toteuttamiseen. (ks. esim. Buchanan & Huczynski 1997; Richardson & Denton 1996.) Myös Yleisradion sisäistä kehitystyötä tarkastelleessa katsauksessa todetaan, että jokaisen toimituksen jäsenen tulisi olla mukana muutostyössä; luomassa toiminnan uusia tavoitteita, ohjelmistojen sisältöjä ja suunnittelemassa muutoksen vaatimaa koulutusta. Kokemusten perusteella muutosprosessi onnistuu, jos kehittämisen tekee itse henkilöstö. Lisäksi halu muutokseen, sen tuomiin koulutuksiin tai uusiin vaatimuksiin, täytyy lähteä jokaisesta työntekijöistä. Tärkeää on myös selvittää työyhteisön työnjako-, valta- ja vastuukysymykset. (Kolehmainen 1997, 95–96.)

Viestintä on yksi tärkeimmistä tekijöistä muutosprosessissa ja sen onnistumisessa. Erityisesti johdon ja esimiesten viestintä on muutostilanteessa tärkeää. Ainoastaan tieto muutoksesta auttaa työntekijöitä käsittelemään muutosta, sen etuja, haittoja ja vaikutuksia itselleen. Organisaation muutosviestinnän tulisi sisältää tietoa muutoksesta, sen syistä ja seurauksista. Tärkeää on kertoa muutoksen vaikutuksista työntekijän työnkuvaan, uusista osaamisvaatimuksista ja työpaikan säilyvyydestä. Muutosprosessissa informaation tulisi olla ennen muuta johdonmukaista ja paikkansapitävää. Muutokseen sitoutumisen kannalta henkilöstölle olisi tärkeä kertoa todenmukaisesti ja avoimesti muutoksen etenemisestä, mikä vaatii myös takaiskujen ja suunnitelmien muutosten kertomista. Tieto muutoksesta voi madaltaa muutosvastarintaa ja motivoida työntekijöitä näkemään muutoksessa myös myönteisiä puolia. Yleistä kuitenkin on, että muutokseen liittyvistä asioista ei puhuta riittävästi. Avoimen ja riittävän viestinnän avulla johto voi kuitenkin osoittaa henkilöstölle, että johto ennakoi muutokseen liittyviä ongelmakohtia ja tarpeita sekä toi-

mii niiden vaatimalla tavalla. (ks. esim. Covin 1993; Kramer 1993; Richardson & Denton 1996.)

Muutostilanteessa viestintä on tyypillisesti ns. reaktiivista, jolloin päätettyjä asioita kommentoidaan tai selitetään jälkikäteen. Yleensä tieto on jo tuolloin kulkenut henkilöstölle puskaradion kautta. Tiedon salailu herättää henkilöstössä ärtymystä ja lisää muutostilanteen epävarmuutta. Tietoa muutoksesta tulisi jakaa ennen kuin mitään on tapahtunut, jotta henkilöstöllä olisi aikaa hyväksyä ja käsitellä asiaa. Henkilöstön olisi tärkeä keskustella yhdessä muutoksesta, vaikka kaikki eivät sitä hyväksyisi tai sitoutuisi siihen. Koko henkilöstön kannalta on kuitenkin olennaista, että muutoksen tavoitteet ja seuraukset ovat kaikkien tiedossa. (Juholin 1999, 199–202.)

Myös Yleisradion kehitystyön linjauksissa painotetaan avoimen tiedonkulun merkitystä, sillä huhupuheet ja tiedon panttaus voivat aiheuttaa henkilöstössä epävarmuutta ja turvattomuutta. Lisäksi esimiehen rooli koetaan muutostilanteessa erityisen tärkeä. Esimiehen on pystyttävä markkinoimaan muutokset henkilöstölle sekä saamaan heidät sitoutuneiksi. (Kähkönen 1997, 24–25.)

Muutosvastarinta on hyvin yleinen ja luonnollinen osa organisaatiomuutosta. Yleensä muutokset merkitsevät uuden luomista ja uusia haasteita, mutta samalla tuttujen toimintatapojen hylkäämistä ja epävarmuutta tulevasta. Muutosvastarinta voidaan määritellä kyvyttömyydeksi tai haluttomuudeksi hyväksyä organisaatiossa tapahtuvia muutoksia, jotka ovat yksilön mielestä uhkavia. Usein organisaatiomuutokset aiheuttavat työntekijöille stressiä ja epävarmuutta. Mitä nopeampi ja ennustamattomampi muutos on, sitä enemmän muutos voi aiheuttaa kielteisiä seurauksia. (ks. esim. Callan 1993.) Muutosvastarinta voi syntyä yksittäisen työntekijän lisäksi myös organisaation sisäisistä rakenteista. Organisaatiomuutos merkitsee yleensä jollekin ryhmälle mahdollisuuksia, mutta vastaavasti voi vähentää toisen ryhmän vaikutusmahdollisuuksia. Tällöin muutos aiheuttaa valtataisteluja eri ryhmien välille. Ryhmätasolla muutosvastarinta voi syntyä siitä, että voimakkaasti sitoutunut

ryhmä kokee muutoksen hajottavan oman ryhmän ja sen toiminnan. (ks. esim. Ashford 1988; Buchanan & Huczynski 1997.)

Yleisradion sisäistä kehitystyötä käsittelevässä kirjassa otetaan myös huomioon muutosvastarinta. Muutosvastarintaan pitäisi osata varautua, ihmisille olisi kerrottava muutoksen syyt ja vaikutukset sekä omat vaikutusmahdolliset muutokseen. Yleensä muuttuva toimintaympäristö vaatii monipuolisempaa ja laaja-alaisempaa osaamista, joten henkilöstöltä edellytetään uusiutumiskykyä ja -halua. Työssä tapahtuvat muutokset voivat motivoida henkilöstöä, jos työntekijät voivat kokea uusia haasteita ja ammattitilpeyttä sekä iloita työnsä tuloksista. (Kähkönen 1997, 23.)

3.3.2 Yleisradion henkilöstön kokemuksia muutoksista

Yleisradiossa on ollut meneillään viimeisten vuosikymmenien aikana useita muutoksia, jotka ovat liittyneet etenkin tekniikan kehittymiseen. Muutoksia ovat olleet esimerkiksi satelliittiyhteyksien saaminen, äänen ja kuvan käsittelyn kehittyminen sekä siirtyminen analogisesta digitaaliseen tuotantotekniikkaan. Yleisradion TV2:n ajankohtaisohjelmien tuottaja Helena Itkonen arvioi, että kaikki tekniset muutokset ovat vaikuttaneet myös journalistiseen työprosessiin. Muutokset ovat Itkosen mukaan lisänneet toimitustyön nopeutta, sujuvuutta ja tehokkuutta, mutta toisaalta aiheuttaneet ammattikuntien loppumisia, työnkuvien muutoksia ja uuden teknologian opettelua. (Itkonen 2001, 62.)

Myös jatkossa Yleisradion merkittävimmät muutokset liittyvät tekniikan kehitykseen. Tietokoneavusteiset tuotantojärjestelmät, digitalisointi ja mediakonvergenssi vaikuttavat yhä voimakkaammin niin työskentelytapoihin, ammattikuviin kuin työyhteisöihin. Samanaikaisesti vaaditaan journalistista ja teknistä erikoisosaamista, mutta yhä enemmän myös moniosaamista. (Wessberg 1997, 12.)

Maakuntaradioiden muutosprosesseja on tutkittu Yleisradiossa hyvin vähän. Myöskään monimediadeskiä koskevia tutkimuksia ei ole tehty. Lowe (1997)

on tutkinut kahden Yleisradion maakuntaradion henkilöstön suhtautumista monimediadeskiä edeltäneeseen suureen muutokseen eli siirtymiseen analogisesta digitaaliseen tuotantotekniikkaan. Lowe on selvittänyt erityisesti työntekijöiden ennakko-oletuksia muutoksesta sekä muutokseen liitettyjä toiveita (hopes) ja pelkoja (fears) eli tutkimusasetelmaltaan tutkimus on tämän työn kanssa hyvin samantyyppinen. Vaikka tutkimuksen kehiksenä ei olekaan sama muutosprosessi, henkilöstön käsityksiä on mielenkiintoista verrata tämän työn tuloksiin esimerkiksi muutoksen toteuttamisen ja suunnittelun osalta.

Tällä hetkellä Yleisradion radiotoiminnassa on jo pääosin siirrytty analogisesta digitaalitekniikkaan. Suurimmat haasteet tuotantotekniikan digitalisoinnissa liittyivät henkilöstön selviytymiseen muutoksesta. (Lowe 1997, 2.) Muutokseen liittyi toiveikkuutta, mutta myös huolenaiheita. Digitaalitekniikan koettiin helpottavan työtä esimerkiksi antamalla uusia, nopeita työkaluja editointiin, nopeuttamalla rutiineja, jättämällä aikaa luovalle työlle ja jutunteolle sekä parantamalla äänen laadukkuutta. Toisaalta työntekijät kokivat myös epäluuloa ja pelkoa muutosta kohtaan. Teknisten työvälineiden oppimista ja käyttöä pidettiin vaikeana, ja tekniikan pelättiin syrjäyttävän ihmisen työpanoksen. Lisäksi digitaalitekniikkaan siirtyminen nähtiin keinona lisätä tehokkuutta eikä niinkään keinona parantaa työn laatua. (Lowe 1997, 7–8.) Edelleen toimituksessa oli noussut huoli siitä, että tekniikan erilaiset käyttötaidot eriarvoistavat henkilöstöä (Lowe 1997, 19, 20). Myös muutokseen hallinnointia ja organisointia kritisoitiin. Työntekijöiden mukaan koulutusta ei ollut järjestetty luvatussa aikataulussa ja koulutusta oli ollut liian vähän. Lisäksi aikataulut olivat pettäneet. (Lowe 1997, 24–25.)

Lowe (1997) arvioi, että henkilöstö tuo muutostilanteessa esiin ennemminkin uuteen työtapaan liittyviä epäluuloja ja huolia kuin niitä mahdollisuuksia, joita uuden työtavan avulla voidaan saavuttaa. Kielteiset näkemykset voivat korostua, koska henkilöstöllä ei ole tarkkaa tietoa eikä käytännön kokemusta uudesta toiminnasta.

Ylen sisäistä kehitystyötä kartoittaneessa kirjassa tuolloin maakuntaradion päällikkönä toiminut Timo Säynätkari toteaa, että maakuntaradioiden kehittämiskohteena on ollut viime vuosien tehostamispaineiden keskellä nimenomaan työskentelytavat. Työntekijät ovat sitä vastoin jääneet sisällöllisen kehityksen ja kilpailutilanteen seurannan ulkopuolelle, mikä on varsin ristiriitaista, sillä uudet haasteet edellyttävät kuitenkin jokaiselta työyhteisön jäseneltä jatkuvaa oppimista useilla eri työn alueilla. (Säynätkari 1997, 103.)

Karisto (1990) on selvittänyt pro gradu –tutkielmassaan yleisradiolaisen radiotoimittajan muotokuvaa ja sitä, millaista journalistista kulttuuria hän edustaa. Tämän työn kannalta Kariston tutkimustuloksissa on mielenkiintoista toimittajien näkemykset vaikutusmahdollisuuksistaan ja yhtiön tulevaisuudesta. Yleisradion radiotoimittajilla näyttäisi tutkimustulosten perusteella olevan vähän mahdollisuuksia osallistua päätöksentekoon. Toimittajien mielestä valta rajoittuu journalistisiin kysymyksiin, talous- tai henkilöstöasioihin vaikutusmahdollisuuksia ei koettu olevan. Kariston mukaan selityksenä voisi olla johtamistavat ja byrokratia. Valtaa ei ole hänen mielestä hajautettu, ja johtamisperinne on perinteisesti hyvin autoritääriinen. (Karisto 1990, 50, 98.) Tutkimuksessa selvitettiin myös työntekijöiden näkemystä yhtiön tulevaisuudesta. Henkilöstön mielestä Yleisradion tulisi satsata omiin vahvuuksiin: valtakunnalliseen ohjelmaan, paikallisradioita huomattavasti parempiin resursseihin perustuvaan uutistarjontaan, dokumentteihin ja kuunnelmiin. Toimittajat pelkäävät, että Yleisradio lähtee matkimaan kaupallisia paikallisradioita keventämällä erityisesti alueohjelmia ja viihteellistämällä koko ohjelmistoa sekä korvaamalla laadun määrällä. (Karisto 1990, 85–87, 110.)

Yleisradion sisäistä viestintää on alettu tutkia vasta vuodesta 1988 lähtien. Yhtiössä on tehty sisäisen viestinnän seurantatutkimus vuosina 1988 ja 1993, joiden avulla haluttiin saada kuvaus yhtiön sisäisestä tiedonkulusta. Tavoitteena oli muun muassa selvittää, miten ja mistä tietolähteistä henkilöstö saa tietoa sekä millainen on henkilöstön viestintätyytyväisyys. (Tukiainen 1994, 1–6.)

Seurantatutkimuksen perusteella voidaan todeta, että tiedon tavoitettavuus oli henkilöstön mielestä vaikeutunut tutkimusajankohtien välisenä aikana eli vuosina 1988–1993. Useat organisatoriset muutokset olivat vaikuttaneet siihen, että henkilöstö koki tulevaisuutta koskevan tiedon entistä tärkeämpänä ja muutostilanteisiin liittyvää tietoa haluttiin enemmän. Horisontaaliseen viestintään ja työtovereihin oltiin pääsääntöisesti tyytyväisiä. (Tukiainen 1994, 173–176.) Tutkimuksen mukaan Yleisradion ilmapiiri oli merkittävästi huonontunut, ja yhtiön toimintatapaa arvosteltiin voimakkaasti. Johdon ja esimiesten päätöksentekotapa ja vastuunotto näyttivät vaikuttavan eniten kielteiseen ilmapiiriin. Tyytymättömyys liittyi myös moniin muutoksiin, esimerkiksi organisaatio- ja toimintatapamuutoksiin ja esimiesten vaihdoksiin. (Tukiainen 1994, 176–177.) Tutkimuksessa päädyttiin siihen johtopäätökseen, että syinä sisäisen viestinnän ongelmiin ovat organisaation hierarkkinen rakenne, ongelmien välttely, yhtiön ylimmän johdon sulkeutuneisuus suhteessa henkilöstöön ja päätöksenteon horjuvuus. (Tukiainen 1994, 181.)

Toimittajien työssäjaksamista on tutkittu kansallisesti laajemminkin. Työterveyslaitoksen tekemän tuoreen ”journalistien jaksamistutkimuksen” mukaan mediakentän viimeaikaiset suuret muutospaineet ovat lisänneet toimittajien turvattomuutta ja stressiä. Tutkimuksessa verrattiin vuonna 1999 kerättyjä toimittajien käsityksiä viidentoista vuoden takaisin tutkimustuloksiin. Jaksamistutkimuksen mukaan esimerkiksi epäonnistuminen työssä ja työpaikan kilpailuilmapiiri aiheuttivat stressiä yhä useammalle toimittajalle edelliseen tutkimusajankohtaan verrattuna. Tämän työn kannalta tutkimuksessa on erityisen mielenkiintoista se, että etenkin Yleisradion radiotoimittajien työssäjaksaminen oli heikentynyt. Toimittajien tyytyväisyys työhön oli vähentynyt, ja fyysiset oireet olivat lisääntyneet. Stressin lisääntymistä selitti tutkimuksen mukaan muun muassa teknisten töiden lisääntyminen, tietotekniikan käyttöön liittyvät ongelmat sekä työnjohtotehtävien väheneminen. Television puolella tulokset olivat päinvastaisia. Televisiotoimittajat olivat vähemmän stressaantuneita sekä kokivat enemmän pätevyyttä ja varmuutta kuin viisitoista vuotta sitten. (Putkonen 2002, 8.)

Päinvastaista tietoa Yleisradion työntekijöiden tyytyväisyydestä antaa yhtiön tämän kevään sisäinen henkilöstön palautekysely. Henkilöstön tyytyväisyys oli sähköpostitse tehdyn kyselyn mukaan lisääntynyt kahden vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna. Yleläisistä reilut 65 prosenttia oli tyytyväisiä työhönsä. Tyytyväisiä oltiin etenkin sukupuolten tasa-arvoisuuteen ja vaikutusmahdollisuuksiin omassa työssä. Kuitenkin tiedonkulku, yhtäläiset vaikutusmahdollisuudet sekä avoimuus ja keskustelu olivat kyselyn mukaan yhtiön ongelmakohtia. (Lumijärvi 2002, 3.)

Kaiken kaikkiaan työn kirjallisuusosassa on nyt käsitelty Yleisradion maakunnallisen uutistuotannon ja aluetoimittajan työnkuvan kehityskaarta tämän päivän tilanteeseen. Maakunnallisen ohjelmatoiminnan kannalta näköpiirissä on alueellisten tv-uutisten laajentuminen, osaamiskeskusten eli monimediadeskien perustaminen ja näiden muutosten edellyttämä moniosaaminen. Aluetoimittajien näkökulmasta työssä tapahtuvat muutokset ovat laajoja ja perusteellisia. Tarpeellista onkin nähdä muutos yksittäisen työntekijän näkökulmasta. Henkilöstön tulkinnat muutoksen syistä, seurauksista ja tarpeellisuudesta sekä työntekijöiden suhtautuminen ja sopeutuminen muutokseen vaikuttavat merkittävästi muutosprosessin onnistumiseen työyhteisössä. Organisaatiomuutosta tarkasteltaessa on myös tarpeen muistaa, että yksittäiset työntekijät toteuttavat muutoksen.

Muutoksen tarkastelu eri näkökulmista ja sen vaikutusten ennakointi on varmasti työntekijän kannalta hyödyllistä, sillä oman mielipiteen muodostaminen tulisi perustua aktiiviseen ja monipuoliseen muutostilanteen käsittelyyn. Tämän työn yhtenä tehtävänä onkin edistää yksilön muutosprosessin käsittelyä ja jäsentämistä. Myös organisaation kannalta on tarpeellista, että muutosta tarkastellaan työntekijälähtöisesti. Koko yrityksen elinehtohan on motivoitunut ja sitoutunut henkilöstö muutoksista tai uudistuksista riippumatta. Kaiken kaikkiaan yksittäisellä työntekijällä on organisaatiomuutoksessa tärkeä tehtävä, minkä takia on perusteltua ymmärtää ja tarkastella muutoksen keskellä olevaa toimijaa eli yksittäistä Oulu Radion työntekijää.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimuskysymykset

Tässä työssä käsitellään Oulu Radion monimediadeskin parhaillaan käynnissä olevaa rakentamista eli muutosprosessin alkuvaihetta. Tavoitteena on tarkastella muutostilannetta ja erityisesti ymmärtää muutoksen kohdetta eli Oulu Radion toimittajia. Tutkimuksessa halutaan siis selvittää, mitä monimediadeski toimittajien mielestä tarkoittaa, miten toimittajat kokevat muutoksen ja mihin muutos heidän mielestään vaikuttaa. Keskiössä on toimittajien näkemykset sekä heidän antamat merkitykset uudelle, tulevalle työtavalle ja sen aiheuttamille vaikutuksille. Tutkimuksen tarkoituksena on ymmärtää ja tulkita työntekijöiden antamia merkityksiä laajasti muutokseen liittyen. Tutkimuksessa pyritään yleistettävyyden sijaan ymmärtämään ja tulkitsemaan ilmiön monikerroksisuutta yksilöiden luomista merkityksistä ja näkemyksistä (Laine 2001, 40).

Muutosprosessi on lähtenyt tutkimuskohteessa käyntiin aika äskettäin, joten muutos on tutkimusajankohtana dynaamisessa vaiheessa. Muutoksen alkuvaihe on tässä tutkimuksessa tarkoituksenmukainen aineistonkeruuvaihe, koska työssä halutaan selvittää ensimmäisiä näkemyksiä muutoksesta ja sen vaikutuksista sekä myös kokemuksia muutoksen toteutuksesta tässä organisaatiossa. Kyseessä on eräänlainen muutosprosessin alkuvaiheen kartoitus, jossa pyritään saamaan selville, miten muutoksen kohde on kokenut tähän mennessä muutoksen suunnittelun, toteutuksen sekä ymmärtänyt sen merkityksen itselleen ja työlleen. Tutkimuksen yhtenä tavoitteena onkin tuottaa työyhteisölle ja koko yhtiölle tietoa esimerkiksi siitä, millaista koulutusta toimittajat toivovat ja millaisia muita tarpeita tai toiveita heillä on muutosprosessiin liittyen. Muutosprosessin alku on sopiva hetki kerätä tietoa, koska alkuvaiheen myllerryksessä työntekijät varmasti työstävät muutosta mielellään. Tutkimuksen yhtenä tavoitteena on myös antaa toimittajille itselleen tilaisuus purkaa mieltään avoimesti ja luottamuksellisesti.

Tässä tutkimuksessa pureudutaan yksilön kokemusmaailmaan: tarkoituksena on kerätä yksilöllisiä tuntemuksia, arvioita, ennakko-oletuksia, käsityksiä ja näkemyksiä siitä, mitä muuttuva tilanne heiltä vaatii. Toimittajien näkemyksiä uudesta monimediadeskistä ja näkemyksiä sen aiheuttamista vaikutuksista selvitetään seuraavien tutkimuskysymysten pohjalta:

1. Millainen on Yleisradion maakuntaradioihin syntyvän monimediadeskin toimintaympäristö Oulu Radiossa?

Monimediadeski on uusi ilmiö Yleisradiossa. Aiemmin vastaavanlainen toimituskulttuuri on käynnistetty vain Turussa sekä muutosta toteutetaan Jyväskylässä. Uudenlaisen työkuultuurin tuloa on mielenkiintoista pohtia vertaamalla yhtiön virallista näkemystä toimijoiden käsityksiin alakysymyksen avulla: Miten käsite virallisesti määritellään ja millaisia merkityksiä toimittajat siihen liittävät?

Pääkysymystä tarkennetaan kysymyksillä, jotka liittyvät muutoksen kokemiseen ja sen aiheuttamiin vaikutuksiin:

1.1 Millaisia muutoksia monimediadeski tuo Oulu Radion työntekijöille heidän omasta mielestään?

Tätä kysymystä pyritään lähestymään laajasti ja avoimesti, eikä sitä pyritä rajaamaan kovin tarkasti. Tarkoituksena on, että monimediadeskin mahdollisia vaikutuksia tarkasteltaisiin monipuolisesti, esimerkiksi oman työn ja ammattitaidon, ryhmän ja koko organisaation näkökulmasta. On kiinnostavaa nähdä, mitkä ilmiöt korostuvat erityisen merkityksellisinä työntekijöiden lausumissa muutosprosessiin tai itse muutokseen, monimediadeskiin, liittyen.

1.2 Miten Oulu Radion työntekijät kokevat muutoksen?

Tarkoituksena on ymmärtää muutosta yksilötasolla. Tällöin tarkastelun kohteena ovat työntekijöiden kokemukset muutoksesta: sen aiheuttamat mahdollisuudet, huolenaiheet, tunteet, koulutustarpeet sekä muut toiveet muu-

tostyöhön liittyen. Tarpeellista on myös ymmärtää, mitkä seikat liittyvät haastateltavien asenteisiin ja kokemuksiin. Tämän kysymyksen yhteydessä on myös tarkoitus saada selville, mitä mieltä toimittajat ovat nykyisestä moniosaamiskehityksestä.

4.2 Perustelut tutkimusmenetelmän valinnalle

Kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tutkimusotteella saadaan vastauksia eri kysymyksiin. Tämän takia tutkimusongelma ja tutkimuksen tavoite määräävät käytettävän lähestymistavan. Edelleen tutkimusongelma vaikuttaa sekä tutkimusaineiston että tutkimusmenetelmän valintaan. Ongelma määrittelee, millaista aineistoa vastausten saamiseksi tarvitaan ja millaisella menetelmällä vastaukset löydetään. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ongelma, aineisto ja menetelmä siis liittyvät tiukasti toisiinsa. (Syrjälä, Ahonen, Syrjäläinen & Saari 1994, 126; Töttö 2000, 75–77; Uusitalo 1991, 50–53.) Koska tässä tutkimuksessa halutaan selvittää, millainen ilmiö monimediadeski Oulu Radion työntekijöiden mielestä on ja millaisia merkityksiä sen toiminnalle ja vaikutuksille annetaan eli keräämään yksilöllisiä mielipiteitä ja näkemyksiä, kvalitatiivinen aineistonkeruumenetelmä on kysymyksenasettelun kannalta oleellinen lähestymistapa.

Laadullisten menetelmien katsotaan soveltuvan hyvin organisaatioiden tutkimiseen, koska niiden avulla voidaan ymmärtää sekä yksilöön että ryhmiin liittyviä monimutkaisia prosesseja sekä saada kokonaiskuva organisaation toiminnasta. Kvalitatiivinen menetelmä sopii hyvin myös muutostilanteen tutkimiseen, esimerkiksi selvittämään sitä, miksi muutokseen on työntekijöiden mielestä ryhdytty ja miten muutosprosessi on heidän mukaan toteutunut. (ks. esim. Cassel & Symon 1994; Syrjälä ym. 1994.)

Tutkimuksessa on kuvailevan tutkimustavoitteen lisäksi myös tarkoitus pyrkiä ymmärtämään ilmiötä. Ymmärtäminen voidaan käsittää yhdeksi selittämisen lajeista, vaikka laadullisessa tutkimuksessa ei pyritäkään suoranaisiin syy-seuraus –suhteisiin. Pikemminkin laadullinen tutkimus pyrkii tekemään aineistosta tulkitut merkitykset ymmärrettäviksi sekä selittämään käsityksiä ja

niiden erilaisuutta. (Syrjälä ym. 1994, 126.) Tutkimuksessa hyödynnetään teleologista, intentionaalisen selittämisen ideaa, jota on sovellettu esimerkiksi organisaation ja sen jäsenten käyttäytymisen tutkimuksessa. Intentionaalit selitykset liittyvät tietoiseen toimintaan ja ne esittävät aiheen, perustelun, motiivin tai tiedostetun syyn jollekin käyttäytymiselle. Perustelun pohjana on usein tuleva asiantila. (Uusitalo 1991, 50–53, 105–106.) Haastateltavat perustelivat suhtautumistaan selvästikin tulevan asiantilan eli monimediadeskin eri tekijöillä. Asennoitumista selitettiin esimerkiksi moniväliseellisen työympäristön oletetuilla vaikutuksilla omaan työhön ja ammattitaitoon tai työn laatuun.

Tämän työn tutkimusasetelma perustuu kvalitatiivisen lähestymistavan perusolettamukseen siitä, että ihminen on tietoinen olento, joka rakentaa ja merkityksellistää ilmiöstä käsityksiä ja osaa tuoda ne julki. Tämän takia tutkija ei esimerkiksi havainnoi työntekijöitä, vaan pyrkii vuorovaikutukseen heidän kanssaan. Yksilöiden antamia merkityksiä ei niinkään voida mitata, vaan tulkita lähellä kontekstiaan. (Dey 1993, 39; Syrjälä ym. 1994, 121; Uusitalo 1991, 79.)

Tieteenfilosofialtaan tämä työ nojautuu fenomenologian ja hermeneutiikan edustamiin näkemyksiin. Nämä tieteenfilosofiset lähtökohdat muodostavat perustan sille, millaisena tutkimuskohteena ihminen tässä työssä nähdään ja millaista tietoa ihmisestä voidaan saada. Fenomenologiassa ihmiskäsityksen kannalta tärkeä lähtökohta on yksilön omat kokemukset sekä kokemusten tulkinta suhteessa yksilön omaan elämäntodellisuuteen. (ks. esim. Alasuutari 1994; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997.) Fenomenologia pohjautuu suurelta osin Alfred Schütz in ajatuksiin (ks. esim. Schütz 1964, 1976). Fenomenologia perustuu siihen käsitykseen, että yksilön subjektiiviset näkemykset ja kokemukset tuovat paikkansapitävintä tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Tärkeää on se, miten yksilöt itse kokevat ja tulkitsevat tilanteet. Koska fenomenologisen tutkimuksen tarkoituksena on kerätä tietoa yksilön näkemyksistä ja niihin vaikuttavista tekijöistä, fenomenologisen ihmiskäsityksen mukaan ihmiset itse osaavat parhaiten kertoa omista asioistaan. Ihminen otetaan siis huomioon sekä ajattelevana että toimivana yksilönä. (Schütz 1964,

8.) Hermeneutiikka pyrkii ymmärtämään ilmaisuista nimenomaan merkityksiä. Hermeneutiikan mukaan merkityksiin voidaan päästä vain ymmärtämällä ja tulkitsemalla. (ks. esim. Kvale 1996; Laine 2001.)

Fenomenologinen tutkimus ei pyri niinkään yleistettäviin päätelmiin, vaan tarkoituksena on ymmärtää tutkittavan kohdejoukon sen hetkistä merkitysmaailmaa ja tuoda esiin, mikä ilmiössä on tutkimushenkilöiden mielestä merkittävää. Tässä työssä tarkoituksena on siis ymmärtää ja tulkita työntekijöiden omaa kokemusmaailmaa muutosprosessissa. Tutkimusaineiston tulisikin muodostaa kokonaisuus ilmiöstä, joten tutkittavilla henkilöillä tulisi olla suhteellisen samanlainen kokemusmaailma tutkittavasta ilmiöstä. Samanlaisuus ei tässä yhteydessä tarkoita yhteneviä käsityksiä, vaan esimerkiksi kuulumista samaan ryhmään. (Eskola & Suoranta 1996, 38.) Tässä työssä tutkimukseen osallistuneilla työntekijöillä on yhteinen kokemusmaailma ja toimintaympäristö siinä mielessä, että työntekijät kuuluvat samaan työyhteisöön. Toimintaympäristö eroaa kuitenkin välineen (radio, televisio) ja työtehtävän (uutispäällikkö, uutistoimittaja, toimittaja-reportteri, juontaja) mukaan.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimushenkilöiden ilmaisuista pyritään siis löytämään merkityksiä. Tavoitteena on siis ymmärtää, mitä tutkittavat kullakin vastauksella tarkoittavat. Tutkijan tulee kiinnittää huomiota koko tutkimustilanteeseen: mitä vastaajat jättävät sanomatta, mihin asioihin he ”rivien välissä” viittaavat tai millaisia tunteita tilanteessa ilmenee. (Creswell 1994, 145; Kvale 1996, 31–32.) Laadullisen aineiston olennaisin sisältö avautuu siis sen jälkeen, kun ilmaisujen merkitykset ymmärretään tutkittavan omasta näkökulmasta. Merkitysten tasolle voidaan päästä kontekstuaalisella ja intersubjektiiivisella tulkinnalla. Kontekstuaalisuudella tarkoitetaan sitä, että merkitykset tulevat ilmi asia- ja tilanneyhteyttä tulkitsemalla. Tutkijan on siis tarkasteltava ilmaisuja laajoina kokonaisuuksina niiden luonnollisessa ympäristössä. Intersubjektiiivisuus tarkoittaa puolestaan sitä, että merkityksen tulkinta riippuu myös tutkijasta, joka tulkitsee ilmaisun merkitykset toisaalta objektiivisesti haastateltavien ilmaisujen sisällöistä, mutta toisaalta myös oman asiantuntemuksensa ja aiempien kokemustensa perusteella. (ks. esim. Dey 1993; Laine 2001; Syrjälä ym. 1994.)

Tämän laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi valittiin teemahaastattelu. Teemahaastattelu pohjautuu osaltaan fenomenologisen ihmiskäsityksen näkemyksiin, koska fenomenologiassa korostetaan yksilön omia näkemyksiä ja kykyä kertoa itse parhaiten omista asioista. Hirsjärven ja Hurmeen (2000) määritelmä teemahaastattelusta pohjautuu Mertonin, Fiskin ja Kendallin (1956) julkaisemaan kirjaan *The Focused Interview*, josta on myös uudistettu painos vuodelta 1990. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu menetelmä, koska haastattelun teemat ovat jokaisessa tutkimustilanteessa samat. Teemahaastattelulla kerätään yksilöllistä tietoa, näkemyksiä, ajatuksia ja tunteita, tiettyyn tilanteeseen eli tässä työssä muutosprosessin alkuvaiheeseen liittyen. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47–48; Merton ym. 1990, 21.) Haastattelulla pyritään faktojen sijaan selvittämään nimenomaan tutkittavien henkilökohtaisia näkemyksiä ja tulkintoja tutkittavasta ilmiöstä sekä ymmärtämään näkemysten merkitys. (Warren 2002, 83.)

Teemahaastattelua kuvataan myös keskusteluksi, jota ohjaa tutkimuksen tarkoitus ja tavoite (Kvale 1996, 5). Aiemmin tutkijan roolia haastattelussa on kuvattu hyvin neutraalina. Haastattelijan tehtävänä on ollut vain kerätä tietoa kysymys- tai aiheilman mukaisesti. Tämän päivän tutkimustraditiossa painotetaan kuitenkin haastattelijan aktiivisempia roolia haastattelussa. Haastattelututkimuksessa myös tutkija osallistuu tutkimusaineiston tuottamiseen eli on mukana luomassa tutkimaansa kohdetta (Hirsjärvi & Hurme 2000, 23). Haastateltava ja haastattelija tuottavat tutkimusaineistoa eli merkityksiä yhdessä, yhteisessä keskustelussa. (Gubrium & Holstein 2002, 14–15.) Aktiivisessa haastattelussa tutkija myös tulkitsee haastateltavan puheesta vihjeitä, joiden pohjalta hän jatkaa keskustelua. Lisäksi aktiivisessa haastattelussa vastaajaa kehoitetaan vaihtamaan näkökulmaa ja pohtimaan ilmiötä usealta eri kannalta. (Holstein & Gubrium 1995, 16, 37.) Tutkijan tulisikin keskittyä vuorovaiikutukseen ja syvälliseen keskusteluun haastateltavan kanssa, eikä niinkään huolehtia siitä, mitä kysytään tai missä järjestyksessä (Silverman 1997, 130).

Aktiivinen ote haastatteluun vaatii tutkijalta taustatietoja tutkittavasta ilmiöstä sekä oman taustan ja ennako-oletusten tunnistamista. Omakohtaisten kokemusten avulla tutkija voi ymmärtää paremmin haastateltavien näkemyksiä

ja perusteluja sekä luoda hyvän pohjan avoimelle keskustelulle. Toisaalta on pidettävä huolta, etteivät tutkijan omat ennakko-oletukset ohjaa haastattelutilannetta tai vaikuta haastattelujen tulkintaan. (Holstein & Gubrium 1995, 45, 77.) Haastattelija pyrkii pääsemään ilmiön pintapuolisesta käsittelystä monipuoliseen ja syvään tarkasteluun. Toisaalta haastattelijan on syytä muistaa, että jokainen haastattelutilanne on ainutkertainen tapahtuma. Joskus ilmiön pohdinta voi jäädä siihen, että haastateltava toteaa pitävänsä tietystä seikasta, mutta ei esimerkiksi osaa kuvailla yksityiskohtaisemmin, miksi hän pitää siitä. Tutkijan tulee tulkita haastateltavaa ja tilanteen ilmapiiriä, ja tehdä sen perusteella johtopäätöksensä siitä, millä tasolla ilmiöstä keskustellaan. (Holstein & Gubrium 1995, 95, 112.)

Tämän työn menetelmävalinta perustui useisiin tekijöihin. Tärkeimpänä perusteluna on tämän työn tavoite, jonka mukaisesti tutkimuskohdetta, Oulu Radion työntekijöitä, on tarkoitus ymmärtää organisaatiomuutoksessa. Tutkimuksessa keskitytään selvittämään, mitä muutos työntekijöille merkitsee ja mihin se heidän mielestään vaikuttaa. Haastattelun avulla työntekijöiltä voidaan saada monipuolista ja henkilökohtaista tietoa organisaatiomuutoksen kokemiseen liittyen. Teemahaastattelu on tehokas tapa selvittää työntekijöiden kokemuksia ja näkemyksiä tutkittavasta ilmiöstä, koska keskustelunomaisessa haastattelussa jää tilaa avoimelle vuorovaikutukselle, mutta samalla tutkija voi varmistaa etukäteen päätettyjen teemojen avulla saavansa tutkimuksen kannalta olennaista tietoa. (Patton 1990, 283; Robson 1995, 231; Rubin & Rubin 1995, 5–6.)

Haastattelu antaa työntekijöille mahdollisuuden tuoda luottamuksellisesti esiin omat mielipiteensä organisaatiomuutoksesta, johon usein liittyy niin myönteisiä kuin kielteisiä puolia. Haastattelu voi myös motivoida työntekijöitä kertomaan käsityksiään muutoksen suunnittelusta tai siihen valmistautumisesta esimerkiksi koulutustarpeista, koska kokemusten kertominen voi mahdollisesti hyödyttää itseä tai muita vastaavassa muutostilanteessa. (Eskola & Vastamäki 2001, 24–25.)

4.3 Tutkimuskohde ja haastattelujen toteuttaminen

Yleisradion maakuntatoimitukset Oulussa ovat Oulu Radio ja Pohjois-Suomen uutiset. Oulu Radio lähettää tutkimusajankohtana kevättalvella 2002 ohjelmaa arkisin klo 6.10-10.00, 11.30-13.55, 15.05-17.30 ja lauantaisin 7.03-13.55. Oulu Radion päivittäisohjelmien toimituksessa työskentelee tuottaja, 5 toimittajaa, 1 musiikkitoimittaja sekä yksi osa-aikaeläkkeellä oleva toimittaja. Oulu Radio on Oulun seudun ja koko Pohjois-Pohjanmaan suosituin radiokanava. Vuonna 2000 Oulu Radio tavoitti keskimääräisenä päivänä 128 000 kuuntelijaa (=41 prosenttia kuuluvuusalueen potentiaalisesta kuulijakunnasta) ja arkisin 133 000 kuuntelijaa (= 43 prosenttia).

Oulu Radion uutistoimituksessa työskentelee uutispäällikkö ja viisi toimittajaa. Aluetoimittajia on kolme ja heidän toimipaikkansa ovat Raahe, Ylivieska ja Kuusamo. Arkipäivisin Oulu Radiossa on yhdeksän uutislähetystä, ja uutisissa käsitellään päivän aikana 25-30 aihetta. Osa lähetyksistä on sähkölähettyksiä, mutta useimmat lähetykset sisältävät myös kommenttisähkeitä ja juttuja. Lähetysten kesto on pääosin 3 tai 5 minuuttia, päivän päälähetys kestää 8 minuuttia. Kolmiminuuttisia uutislähettyksiä lähetetään 6.30, 7.30, 8.30 ja 9.30, joista 7.30 ja 8.30 sisältävät kommenttisähkeen. Kello 11.30 tulee viiden minuutin lähetys, jossa on kommenttisähke tai lyhyt juttu. Kello 13.30 on kolmen minuutin uutislähetys. Kello 15.30 lähetettävä viisiminuuttinen uutislähetys sisältää kommenttisähkeen tai lyhyen jutun. Päivän päälähetys on 16.30. Kahdeksan minuutin uutislähettyksessä on kaksi juttupaikkaa, joskus vilkkaana uutispäivänä lähettyksessä voi olla juttu ja kaksi kommenttia. Vielä kello 17.27 on kolmen minuutin sähkölähetys. Lauantaisin Oulu Radio lähettää viisi kolmen minuutin uutislähettystä, joissa on 2-3 juttua tai kommenttisähkettä.

Pohjois-Suomen uutisissa työskentelee uutispäällikön lisäksi neljä toimittajaa, joiden tehtäväkuvaan kuuluu sekä reporterin, juontajan, ohjaajan ja kuvaussihteerin työt. Edelleen toimituksessa työskentelee kaksi mediatoimittajaa, joiden tehtävinä on lähetysten ohjaaminen, toimittaminen, kuvaus ja leikkaus. Pohjois-Suomen uutisissa työskentelee lisäksi Rovaniemellä yksi toimittaja ja

mediatoimittaja, jonka tehtäviin kuuluvat toimittaminen, kuvaus ja leikkaus sekä Kajaanissa yksi toimittaja, joka myös leikkaa ja kuvaa itse. Lisäksi toimituksen käytössä on teknisiä työntekijöitä Yleisradion TVTP:stä eli television teknisistä palveluista kolme ja puoli henkilöä.

Pohjois-Suomen uutisten kymmenen minuutin uutislähetys lähetetään arkisin klo 17.50-18.00. Lähetyksessä on normaalisti kolme juttua, yksi sähke ja satanen (=sähke ja haastateltavan kommentti) sekä puolenkymmentä kuvitettua sähköttä. Pohjois-Suomen uutisten kanavaosuus oli koko viime vuoden ajalta 50,3 prosenttia.

Pohjois-Suomen uutisten juttuja käytetään myös valtakunnan tv-uutisissa. Varsinkin aamun tv-uutisissa PSU:n juttuja käytetään päivittäin sellaisina viikkoina, kun Pohjois-Suomen uutiset eivät näy valtakunnan verkossa. Pohjois-Suomen uutiset, Keski-Suomen uutiset ja Lounais-Suomen uutiset näkyvät valtakunnan verkossa vuoroviikkoina. Pohjois-Suomen uutisten ja valtakunnan tv-uutisten yhteistyön avulla valtakunnan uutiset saavat kaipaamiaan juttuja Helsingin ulkopuolelta, ja Pohjois-Suomen uutiset kustannussäästöjä, sillä valtakunnan verkkoon lähetettyjen juttujen tekniikkakulut jaetaan puoliksi. Myös kulttuuriuutiset käyttävät Pohjois-Suomen uutisten juttuja sellaisenaan tai versioituna omissa lähetyksissään. Edelleen YLE 24:n teknologiauutisten kanssa tehdään samantyyppistä yhteistyötä.

Pohjois-Suomen uutiset tekee yhteistyötä myös ruotsalaisten toimijoiden kanssa. Esimerkiksi SVT:n eli Ruotsin yleisradioyhtiön suomenkielisten uutisten kanssa vaihdetaan päivittäin aihelistat, tietoja sekä myös materiaaleja. SVT:n pohjoisen kollegan Nordnytin kanssa vaihdetaan tietoja, minkä jälkeen kumpikin toimitus tekee jutun omalla kielellään.

Tutkimuksen kohdejoukoksi rajattiin alun perin Yleisradion maakuntaradion, Oulu Radion, radion ja television uutistoimitusten työntekijät, mutta kohdeorganisaation pyynnöstä mukaan otettiin myös radion päivittäistoimituksen työntekijöitä. Näin voidaan saada kokonaisvaltaisempi kuva koko henkilöstön kokemuksista muutokseen liittyen. Monimediadeskit vaikuttavat koko maa-

kuntaradion sisäiseen työnjakoon, vaikka muutos rajataan tässä vaiheessa koskemaan uutisryhmiä (Sundman 2001, 9). Tutkimuksen kohdejoukkoon kuului kokonaisuudessaan radion ja television uutisryhmät eli radion uutispäällikkö ja toimittajat sekä television uutispäällikkö, toimittajat ja mediatoimittajat. Lisäksi tutkimukseen osallistui radion päivittäistoimituksen tuottaja sekä osa toimittajista. Tutkimuksessa haastateltiin 18 henkilöä jouluhelmikuussa 2001–2002. Haastatteluiden kesto vaihteli 45 minuutista hieman yli 2 tuntiin. Haastattelut pidettiin Oulu Radion toimitiloissa, eräässä käytöstä poistetussa, äänieristetyssä studiossa.

Maakuntaradion päällikköä pyydettiin alustavasti kysymään henkilöstön suostumusta tutkimukseen. Muodollisen suostumuksen jälkeen esittelin tutkimusasetelmaani, sen tarkoitusta ja tavoitteita koko henkilöstön yhteisessä työpaikkakokouksessa, minkä jälkeen sovittiin haastatteluajoista. Työntekijät olivat hyvin kiinnostuneita tutkimuksesta eikä kukaan kieltäytynyt haastattelusta. Haastatteluaiakataulusta pidettiin sovitulla tavalla kiinni, vaikka toimintaympäristönä olikin kiireinen ja yllätyksellinen toimitustyö. Tämä vaati sekä toimittajilta että työnjohtajilta joustavuutta työnjaon ja töiden tekemisen suhteen. Yhteistyöhalukkuutta ja joustavuutta tutkittavalta löytyi kiitettävästi koko tutkimusprosessin ajan.

Ennen haastatteluiden alkua kertosin lyhyesti tutkimuksen lähtökohdat. Koska kyseessä oli suhteellisen pieni työyhteisö ison muutoksen keskellä, korostin luottamuksellisuutta ja anonymiteetin säilymistä. Kaikki haastateltavat kertoivat laajasti organisaatiomuutokseen liittyvistä seikoista, vaikka jotkut haastateltavat mainitsivat haastattelujen alussa, etteivät he ole paljon muutosta ajatelleet. Kuitenkin haastateltavat huomasivat tilanteen kuluessa, että mielessä olikin paljon muutokseen liittyviä asioita ja mielipiteitä. Useat työntekijät huokasivat haastattelun loppuksi, kuinka terapeutista oli puhua muutoksesta, mikä oli myös yksi tutkimuksen tarkoituksista.

Haastattelujen teemat muotoiltiin tutkimuskysymysten ja tutkijan hankkiman taustatiedon avulla. Haastattelurungon pääteemat olivat monimediadeski il-

miönä, muutoksen kokeminen, muutoksen vaikutukset omaan työhön, ryhmään sekä koko organisaatioon sekä toimittajan rooli.

4.4 Aineiston analysointi

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa analyysi on yleensä vahvasti aineistosidonnaista eikä niinkään sääntöihin sidottavissa, sillä esimerkiksi haastatteluaineistoa on tarkasteltava lähellä yksilöiden kokemusmaailmaa ja kontekstia. Kuitenkin tutkimuskysymykset asettavat aina kehykset haastatteluaineiston analysoinnille. (Dey 1993, 32–33; Uusitalo 1991, 81.) Rubin ja Rubin (1995) kuvaavat laadullisen tutkimuksen ja erityisesti haastatteluaineiston analyysia käsitteellä ”the art of hearing data”. Vapaasti ymmärrettynä käsite voidaan ymmärtää taiteena, jonka tavoitteena on kuullun ymmärtäminen. Tutkijan tehtävänä on kuunnella haastateltavan puhetta ja kuulla sen merkitys yhdistämällä sekä itse puheen sisältö että konteksti, haastateltavan henkilökohtainen tausta ja tilanne. (Rubin & Rubin 1995, 7–8.)

Kvalitatiivinen analyysi ja aineistosidonnainen päätelmien rakentaminen soveltuu etenkin ymmärtämään pyrkivään lähestymistapaan. Aineistolähtöisen analyysin katsotaan lisäksi sopivan tutkimukseen, jonka tarkoituksena on tuottaa perustietoa jonkin ilmiön olemuksesta eli tässä työssä työntekijöiden ennako-oletuksia monimediadeskin toimintaympäristöstä ja sen vaikutuksista. (Eskola & Suoranta 1998, 19.) Edelleen tämän työn tavoitteena on korostaa työntekijöiden yksilöllisiä mielipiteitä ja näkemyksiä muutosprosessista, joten aineistovetoisuus on analyysissä perusteltua.

Tutkimusongelma ja aineiston luonne vaikuttavat siihen, millä tavalla aineistoa tulisi analysoida. Aineiston analyysitapaa valittaessa on tarpeellista pohdita mitä tutkitaan ja miksi. Tällöin tutkimuksen tarkoitus ja sisältö ohjaavat analyysitavan valintaa. (Uusitalo 1991, 50–53.) Tämän työn haastatteluaineisto analysoitiin teemoittelun avulla. Analyysitapa soveltuu tutkimusasetelmaan, koska tarkoituksena on tarkastella monimediadeskiä työntekijöiden näkökulmasta ja korostaa heidän antamiaan merkityksiä uudelle työtavalle. Teemoittelun tavoitteena on löytää haastatteluaineistosta työntekijöiden

mielestä merkityksellisimmät sisällöt muutosprosessiin liittyen. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 173.) Edelleen teemoittelussa pyritään muodostamaan kattavat teemat, jotka sopivat myös tutkimuksen kokonaisuuteen, tutkimusasetelmaan ja vastaavat tutkimuskysymyksiin (Rubin & Rubin 1995, 256). Lisäksi teemoittelun avulla haastatteluaineistosta voidaan tuoda esille esimerkiksi työntekijöiden mielipiteet koulutustarpeista, jolloin tutkimuksen tulokset voivat palvella myös käytännössä. (Eskola & Suoranta 1998, 180.)

Laadullisen aineiston analyysille on tyypillistä tietyt vaiheet koulukunnista tai analyysitavoista riippumatta. Aluksi aineisto käsitellään, jolloin sisältöä yleensä tiivistetään. Tämän jälkeen löydettyjä merkityksiä tai teemoja kategorisoidaan tai luokitellaan, jonka jälkeen luokkia vertaillaan ja yhdistellään sisällön perusteella. Viimeisenä vaiheena analyysissä tulisi olla merkitysten tulkinta, synteessin luominen ja johtopäätöksiin päätyminen. (ks. esim. Kvale 1996; Rubin & Rubin 1995; Tesch 1990.)

Tässä työssä laaja haastatteluaineisto pelkistettiin eli laajasta haastatteluaineistosta poimitaan tutkimuksen tavoitteen kannalta merkitykselliset havainnot. Aineiston käsittelyn jälkeen analyysi etenee vaiheittain. Analysoinnin perustana on kuvaus, jonka jälkeen aineistoa tiivistetään luokkien eli merkityskokonaisuuksien avulla. Fenomenologisessa tutkimuskirjallisuudessa puhutaan merkityskategorioista tai –kokonaisuuksista, joka mielestäni kuvaa käsitteenä luokkaa-sanaa osuvammin tämän työn lähtökohtaa siitä, että haastateltavien ilmaisusta pyritään löytämään ja erittelemään merkityksiä. Nämä merkityskokonaisuudet luodaan samanlaisten sisällöllisten merkitysten eli teemojen perusteella. (Dey 1993, 47; Laine 2001, 39–40; Syrjälä ym. 1994, 127, 145–146.) Haastatteluaineiston sisällön luokittelu tai kategorisointi muodostaa kehyksen aineiston tulkinnalle. Kategorioiden avulla aineistoa on hyvä vertailla ja järjestellä sekä löytää sisäisiä yhteyksiä tai eroja asioiden välille. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 147.) Tässä työssä merkityskokonaisuudet muodostuivat pääosin haastatteluteemojen pohjalta, mutta merkityskokonaisuuksia muodostui kuitenkin lisää ja näin haastatteluiden teemat tarkentuivat. Esimerkiksi haastateltavien käsitykset monimediadeskin aiheuttamista vaikutuksista omalle ammattitaidolle on tiivistetty yhdeksi merkityskokonaisuudeksi.

deksi. Vaikka analyysissä edetään aineiston ehdoilla, merkityskokonaisuudet järjestyvät osaksi tutkimuskysymysten luomissa kehyksissä. Merkityskokonaisuuksia myös yhdistellään yhtenevien tai samankaltaisten sisällön piirteiden avulla.

Laadullisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita merkitysten laadullisesta erilaisuudesta, joten tarkoituksena on kuvata merkitysten yksilöllistä vaihtelevuutta ja pyrkiä ymmärtämään tätä vaihtelua. (Laine 2001, 39–40; Syrjälä ym. 1994, 127, 145–146.) Erityisesti fenomenologit tuovat esille tutkittavasta ilmiöstä myös yksittäisiä näkemyksiä, jotta ilmiön monikerroksisuus ja erilaiset näkökulmat pääsevät paremmin esille (Tesch 1990, 93). Tässä työssä nähdään selvästi se, että yksilöt merkityksellistävät monimediadeskin aiheuttamat vaikutukset täysin eri tavoin. Työssä pyritäänkin ymmärtämään, mitkä tekijät voisivat selittää vaikutuksille annettujen merkitysten vaihtelevuutta.

Viimeisenä vaiheena analyysissä on tulkinta, johon aineiston analyysi pyrkii. Tulkintojen avulla ilmiö voidaan ymmärtää kokonaisvaltaisemmin. Usein tutkija pelkistää ja yhdistää merkityskokonaisuuksia toisiinsa ja ilmaisee johtopäätöksen tietyn kokoavan käsitteen avulla. Kokonaiskuvan luomiseen eli synteesiin voidaan päästä siten, että merkityskokonaisuuksien suhteet ja sisäiset yhteydet selvitetään. (Dey 1993, 47; Laine 2001, 41–42; Syrjälä ym. 1994, 145–146.) Suhteiden selvittäminen antaa lopullisen kuvan ilmiöstä, jolloin esimerkiksi jokin merkityskokonaisuus on muita tärkeämmässä asemassa ja muut järjestyvät sen alle. Esimerkiksi tässä työssä muutoksen aiheuttamia vaikutuksia käsittelevässä osiossa monimediadeskin vaikutukset itse työhön korostuivat, ja muut ennakoitavat vaikutukset järjestyivät sen ympärille.

Samaa haastatteluaineistoa voidaan tulkita monin eri tavoin. Koko analyysiprosessia leimaa joustavuus ja erilaiset tulkintavaihtoehdot. Tutkija tekee valintoja koko analyysiprosessin ajan. (Tesch 1990, 95–96.) Aineiston analyysiä pitäisikin pystyä arvioimaan. Analyysin arviointiperusteet voidaan jakaa seuraavasti: aineiston merkittävyys ja yhteiskunnallinen paikka, aineiston riittävyys ja kattavuus sekä analyysin arviotavuus ja toistettavuus (Mäkelä 1990,

47–48). Analyysin arvioitavuudella tarkoitetaan sitä, että lukija pystyy seuraamaan analyysivaiheita ja tutkijan päättelyä kohti tulkintaa. Analyysin toistettavuus puolestaan tarkoittaa sellaista luokittelu- ja tulkintasääntöjen nimeämistä, joiden perusteella toinen tutkija voi päätyä samoihin tuloksiin. Analyysistä voidaan erottaa kahdenlaisia tulkintasääntöjä. Näitä ovat erittely- ja sijoittelusäännöt, joiden avulla aineisto hajotetaan analyysiyksikön tasolla (asiat, yksilöt). Tämän jälkeen yksiköt sijoitetaan merkityskokonaisuuksiin, jota voidaan kutsua kokoavaksi tulkinnaksi. Tulkintasäännöt pitäisi pohjautua aineiston kokoamista edeltäneisiin tutkimuskysymyksiin ja aineistosta saataisiin uusiin kysymyksiin ja oletuksiin. (Kvale 1996, 209; Mäkelä 1990, 54–55.)

Tässä työssä aineiston analyysin arvioitavuuteen pyritään siten, että analyysiprosessia ja päättelyä kuvataan tarkasti. Analyysissä on myös muodostettu aineiston erittelyyn ja luokitteluun tulkintasääntöjä, joiden avulla aineisto on aluksi hajotettu asioiden ja yksilöiden tasolla ja sen jälkeen koottu merkityskokonaisuuksiin. Lähtökohtana on kuitenkin se, ettei analyysin kriteerinä pidetä suoranaista toistettavuutta, koska yksiselitteisiä tulkintasääntöjä on lähes mahdotonta muodostaa siten, että toinen tutkija päätyisi niitä soveltamalla samoihin lopputuloksiin. Analyysin kaikkiin vaiheisiin liittyy aina subjektiivista tulkintaa. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 186; Mäkelä 1990, 53.)

Analysointi aloitettiin jo haastattelutilanteissa, mikä onkin kvalitatiiviselle aineiston analyysille tyypillistä. (ks. esim. Alasuutari 1994; Tesch 1990.) Haastattelutilanteissa tutkija pyrki tulkitsemaan haastateltavien puhetta ja testaamaan niistä tehtyjä johtopäätöksiä haastateltavilta. Haastattelija pyrki myös tarttumaan haastateltavien mainitsemiin yksityiskohtiin, ja tuomaan esille haastattelujen aikana esille tulleita erilaisia näkemyksiä ja mielipiteitä. Aktiivinen haastateltavien puheen tulkinta auttoi myöhempää analyysivaihetta, ja tulkintojen avulla aiheen käsittelyssä päästiin pidemmälle tai syvemmälle tasolle. Kunkin haastattelun jälkeen tehtiin muistiinpanoja tilanteesta, jolloin muistiin kirjattiin tärkeimmät tai merkityksellisimmät tai mieleenpainuvimmat asiat. Myös tunneilmaisut tai -lataukset pyrittiin kirjaamaan kustakin haastattelusta ylös. Lisäksi haastatteluaineistot kuunneltiin yhteensä kahteen kertaan. Ensimmäisen kerran haastattelut kuunneltiin noin vuoro-

kauden sisällä itse tilanteesta. Toisen kerran nauhat käytiin läpi aineiston käsittelyn jälkeen.

Haastatteluaineistoja ei litteroitu sanatarkasti, koska haastatteluaineisto oli kooltaan laaja sekä haastattelujen luonne ja sisältö avoin. Lähtökohta tutkimukselle oli se, että työntekijöille annetaan tilaa ja aikaa puhua vapaasti ja laajasti ilmiöstä, jonka jälkeen tutkijan tehtäväksi jää tutkimusongelman kannalta tarkoituksenmukaisimman tiedon löytäminen. Haastatteluaineistoa oli todella runsaasti, joten litteroituna aineistoa olisi varmasti kertynyt lähes tuhat sivua. Jos haastatteluliuskoja tulee liikaa, olennaisen tiedon löytäminen voi olla hankalaa ja tulkinta voi jäädä helposti selailuun perustuvien vaikutelmien tasolle. Tutkimusaineisto haluttiin siten pitää kokonsa puolesta hallittavassa ja prosessoitavassa muodossa. Myöskään valittu analysointitapa, teemoittelu, ei välttämättä edellytä sanatarkkaa litterointia, sillä sen tarkoituksena on poimia aineistosta ilmiön kannalta olennaisimmat seikat. (Eskola & Vastamäki 2001, 41; Mäkelä 1990, 53.)

Haastatteluista kirjattiin kuitenkin ylös kaikki monimediadeskiin jollain tavalla liittyvät lausumat. Raakahavainnot karsittiin suppeaksi joukoksi, niin että olennaisin aineisto tutkimuskysymysten kannalta jäi jäljelle. Pelkistetty aineisto hajotettiin analyysiyksikön, tässä työssä aluksi yksilöittäin asiatasolla, jonka jälkeen asioita (teemoja) sijoiteltiin merkityskokonaisuuksiin. Tämän jälkeen merkityskokonaisuuksien välille löytyi yhtäläisyyksiä ja niitä karsittiin yhteisten ilmiöiden mukaisesti. (Ehnrooth 1990, 37–39.) Esimerkiksi tutkimuskysymystä, joka käsitteli toimittajien kokemuksia monimediadeskistä, käsiteltiin niin, että jokaisen yksilön lausumista poimittiin asennetta tai suhtautumista kuvaavat seikat. Yksilön asennoitumiseen pyrittiin hakemaan perusteluja, joiden avulla saadaan käsitys siitä, mitkä seikat saattavat aiheuttaa tietyn kokemuksen. Nämä seikat eroteltiin ryhmiin ja niille muodostettiin merkityskokonaisuudet. Merkityskokonaisuuksiksi muodostuivat muun muassa ”muutoksen toteutus ja suunnittelu”, ”koetut vaikutukset omalle työlle”, ”perusteet monimediadeskille”. Läheisesti toisiinsa liittyviä merkityskokonaisuuksia pyrittiin myös yhdistelemään. Tässä työssä tulkinnan kehyksenä on ollut myös alan yleinen kehitys, muutokseen liittyvät suunnitteluraportit, ai-

emmat tutkimustulokset, oma työkokemus ja tiedot toimitustyöstä sekä ennen kaikkea toimittajan nykyisen ja tulevan työn ymmärtäminen.

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Monimediadeskin toimintaympäristö toimittajien näkökulmasta

5.1.1 Yleiskuva monimediadeskistä

Tässä luvussa tutkimustuloksia esitellään tutkimuskysymysten mukaisessa järjestyksessä. Ensin monimediadeskin perusolemusta tarkastellaan työntekijöiden näkökulmasta ja vertaillaan työntekijöiden antamia merkityksiä Yleisradion virallisiin suunnitelmiin monimediadeskin perusteista, tarkoituksesta ja toiminnasta. Seuraavaksi raportoidaan työntekijöiden näkemyksiä siitä, millaisia vaikutuksia monimediadeskillä on. Viimeiseksi esitellään työntekijöiden asenteita muutosta kohtaan ja pyritään ymmärtämään, mitkä ilmiöt liittyvät yksilön suhtautumistapaan.

Haastateltavien välittämä kuva monimediadeskistä vaihtelee sen mukaan hyväksyykö yksilö deskin tulon vai vastustaako hän muutosta, minkä takia kannattajien ja vastustajien näkemyksiä käsitellään pääosin eri kappaleissa. Tuloksia havainnollistavat haastatteluista poimitut lainaukset. Haastateltavia ei koodattu haastattelujärjestyksen mukaan anonymiteetin turvaamiseksi.

Oulu Radion monimediadeskin toimintaympäristöä lähestytään nyt työntekijöiden näkökulmasta. Tarkoituksena on tuoda esiin, miten työntekijät merkityksellistävät deskin ja sen toiminnan itselleen sekä laajemmin toimituksen työlle. Tarpeellista on myös verrata haastateltavien omia tulkintoja Yleisradion virallisiin suunnitelmiin. Työntekijöiden arviot yhteisen uutispöydän olemuksesta, tarkoituksesta ja toiminnasta ovat myös lähtökohta tuonnempana esiteltäville näkemyksille deskin vaikutuksista. Ennakoituja vaikutuksia deskin toiminnasta ja työntekijöiden suhtautumista muutokseen käsitellään laajemmin tuonnempana.

Yleisradion sisällä määritelty monimediadeski tarkoittaa useaan eri välineeseen tekevää alueellista uutistoimitusta. Haastateltavat tuntuvat sisäistäneen hyvin monimediadeskin virallisen määritelmän. Haastateltava toisensa perään toistaa hieman varioiden, että deskin tarkoituksena on tuottaa uutismateriaalia useaan eri välineeseen. Kuitenkin useimmat haastateltavat korostavat, että ”näin kai se virallisesti menee, mutta minun tulkintani on se, että...” Deskiin liitetään useita erilaisia piirteitä ja ominaisuuksia, jotka kuvastavat sekä näkemyksiä vaikutuksista että suhtautumista uuteen tilanteeseen. Haastateltavien antamat merkitykset monimediadeskistä liittyvät siihen, millaisia käsityksiä haastateltavilla on deskin perustamissyistä, sen käytännön toimivuudesta ja seurauksista. Seuraavaksi esitellään tiivistetysti haastateltavien näkemyksiä muutoksen perusteista, uuden monimediadeskin luonteesta ja sen seurauksista. Tarkoituksena on myös vertailla haastateltavien tulkintoja Yleisradion virallisiin linjauksiin monimediadeskistä. Tuonnempana tulostuvassa paneudutaan yksityiskohtaisemmin työntekijöiden näkemyksiin monimediadeskin aiheuttamista vaikutuksista sekä näkemyksiin ja asenteisiin deskistä.

Haastateltavilla on melko yhtenäiset käsitykset siitä, miksi monimediadeski on perustettu, mutta painotuksissa on eroja. Tärkeimpinä syinä mainitaan kustannussäästöt, uutisryhmien yhteistyön lisääminen ja alueellisen ilmeen kohottaminen. Nämä seikat ovat myös esillä Yleisradion virallisessa monimediadeskiä koskevassa suunnitteluraportissa. Alueellisten uutisryhmien yhdistämisestä pidetään myös loogisena ratkaisuna, sillä toimitukset ovat samojen uutisten äärellä. Toisaalta on muistettava, että Pohjois-Suomen uutisten toiminta-alue on laajempi kuin Oulu Radion kuuluvuusalue. Pohjois-Suomen uutiset kattaa Oulun, Kainuun ja koko Lapin alueen. Useat haastateltavat uskovat, että uudella toimintakulttuurilla ja laajemmalla yhteistyöllä pyritään taloudellisten hyötyjen lisäksi myös kehittämään uutistoimintaa. Vaikka ”herrat aikoo säästää” –ajatus tulee voimakkaasti esiin haastateltavien lausumissa, haastateltavat luottavat siihen, että yhteistyö tuottaa konkreettista hyötyä alueelliselle uutistoiminnalle.

"Mun mielestä se tarkoittaa lähinnä yhteistyötä ja voimien yhdistämistä. Työnantajan lähtökohta on kaikki hyöty irti, mutta minun näkökulmasta (deskistä) hyötyä yksilölle sekä myös kuuntelijoille, katselijoille ja lukijoille." (H 9)

Kuitenkin osa haastateltavista on huolissaan muutoksen mielekkyydestä työntekijän ja työn kannalta. Haastateltavien mielestä kaavailtu malli ei sovellu uutistyyöhön eikä kyseessä oleviin välineisiin. Yhtä mieltä ollaan kuitenkin siitä, että yhtiön tavoittelemien säästöjen kannalta ratkaisu on järkevä.

Vaikka monimediadeskin tulo nähdään tekniikan kehittymisen ja nykyajan mediakentän liikkeiden seuraavana askeleena, haastateltavat arvostelevat Yleisradiota tekniikkakeskeisyydestä. Osa haastateltavista on sitä mieltä, että yhtiössä mennään aina eteenpäin tekniikan luomien mahdollisuuksien eikä sisällön kehittämisen ehdoilla.

Muutoksen vaikuttavuus omaan työhön ja työyhteisöön nähdään eri tavoin. Yleisesti monimediadeskin tulo ymmärretään isona muutoksena, joka koskettaa laajasti omaa työtä, ammattitaitoa ja koko työkuultuuria.

"Kyllähän se on melkoinen muutos. Voi kysyä, että mikä säilyy ennallaan." (H 12)

Toisaalta deski nähdään vain toiminnan viilauksena ja jatkumona aiemmille muutoksille. Osa haastateltavista ei myöskään usko työnkuvan ja työkuultuuriin perinpohjaiseen muuttumiseen.

"Visio se, että ollaan suuressa tilassa, jossa kaikki osaa kaikkea. Minä ajattelen niin, että tehdään samoja hommia, mutta on valmius tehdä muillekin välineille. En näe, että toimenkuva täydellisesti muuttuu, vaan että siihen tulee lissää." (H16)

Kuten monimediadeskiä suunnitellut työryhmä totesi, yksi monimediadeskin suurimmista haasteista liittyy eri välineiden toimintatapojen yhdistämiseen.

Myös haastateltavien mielestä toimitusten raja-aitojen kaataminen ja työtapojen yhdistäminen vaatii aluksi paljon työtä, totuttelua ja opettelua.

Haastateltavat merkityksellistävät monimediadeskin luonteen ja käytännön toimivuuden hyvin eri tavoin. Toisten mielestä uusi toimintaympäristö lisää toimintaan joustavuutta ja muuntautumiskykyä tilanteiden mukaisesti, toisten mielestä deski saattaa toimia yhtä mekaanisesti kuin kone.

”Elastisempi ja muuntautumiskykyisempi systeemi.” (H 13)

”Vaarana, että se on kone, joka käyttää ihmistä huomioimatta vahvuuksia.” (H 5)

Yksi haastateltava kokoaa osuvasti ne kriteerit, joiden avulla deskin toimivuutta voi arvioida täysin eri näkökulmista. Hän kysyy, toimiiko deski hyvin silloin, kun lähetykset tulevat ajallaan, katselija- ja kuuntelijaluvut nousevat vai kun työpaikalla on hauskaa.

Näkemykset monimediadeskin seurauksista ovat kirjavia. Haastateltavien antamat merkitykset eroavat sen mukaisesti, kannattaako haastateltava monimediadeskin tuloa vai vastustaako sitä. Muutoksen hyväksyjät korostavat uusia mahdollisuuksia ja haasteita omalle työlle, lisääntyvän yhteistyön hyötyjä sekä toiminnan järjestyntymistä. Vastustajien mielestä deski hajottaa ajankäyttöä, tuo kiirettä sekä luo rauhattoman työtilan. Heidän mukaan monimediadeskin perusteet ja tarkoitus puuttuvat, joten hyötyjenkin uskotaan jäävän vähäisiksi. Muutoksen mainitaan jopa romuttavan oman työn ja työmotivaation.

Yleisradion monimediadeskiä koskevassa suunnitteluraportissa puhutaan hieman ristiriitaisesti koko organisaation roolista muutoksessa. Toisaalta raportissa todetaan, että muutos vaikuttaa koko organisaation sisäiseen työnjakoon, mutta toisaalta toiminta rajataan näennäisesti koskemaan vain uutisryhmiä (Sundman 2001, 9). Epätietoisuus monimediadeskin kokoonpanosta näkyy myös haastateltavien lausumissa. Erityisesti radion ajankohtaisryhmän rooli tulevassa muutoksessa on epäselvä. Yleisesti haastateltavat ovat sitä

mieltä, että jos tavoitteena on muuttaa työn organisointia ja luoda uusi toimintamuoto, muutoksessa pitäisi olla tiiviisti mukana koko organisaatio.

”Näköjään uutisryhmät yhdistyy. Osottaa, ettei meitä tarvita koko des-
kissä. Päivittäisen rooli epäselvä, tehdäänkö samaa hommaa kuin en-
nenkin, mutta vain istutaan samassa tilassa ja pysytään monohomma-
na?” (H 18)

5.2 Työntekijöiden näkemykset monimediadeskin vaikutuksista

5.2.1 Vaikutukset näkyvät laajasti organisaatiossa

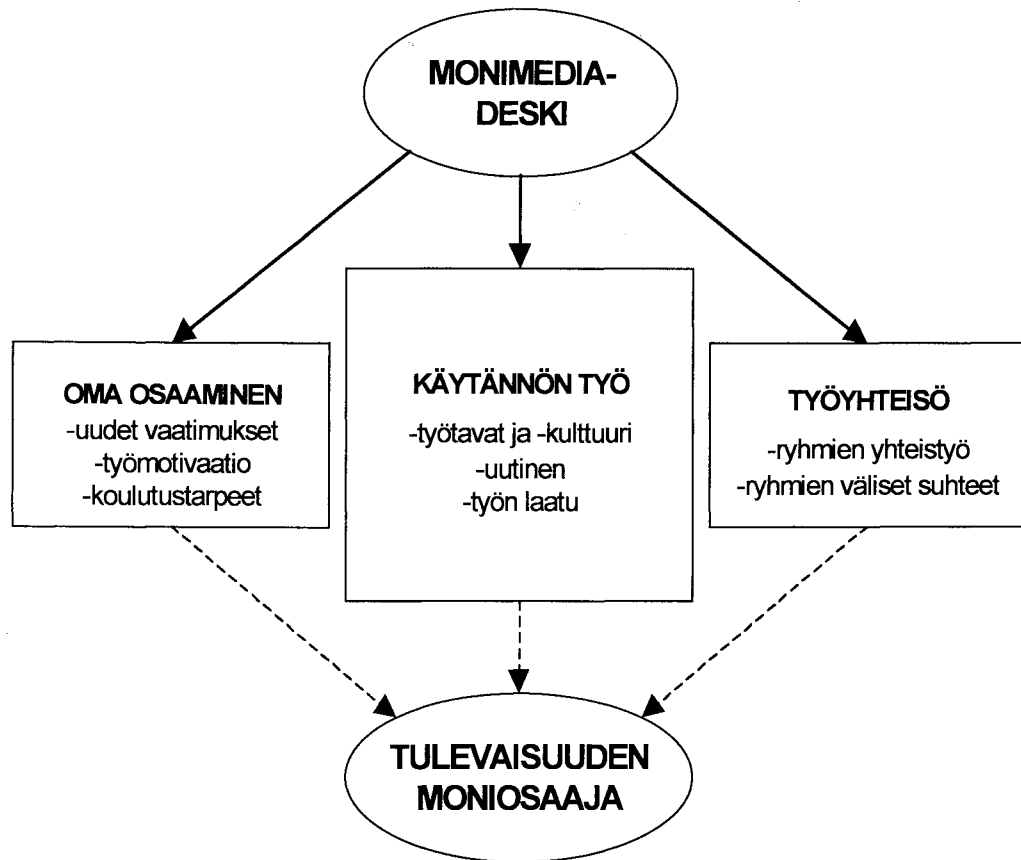
5.2.1.1 Työkulttuuri murroksessa

Tämän työn yhtenä tavoitteena oli selvittää, millaisia muutoksia monimediadeski Oulu Radion työntekijöiden mielestä tuo sekä henkilökohtaisesti että laajemmin koko alueuutistoiminnan kannalta. Vaikutuksia pyrittiin keräämään laajasti, eikä niitä pyritty alussa rajaamaan esimerkiksi kysymällä vaikutuksia suoraan omaan ammattitaitoon liittyen. Toimittajien ja uutispäälliköiden esittämät ennakoidut vaikutukset ja muutokset olivat monipuolisia, kirkkaita, pohdittuja ja erilaisia.

Koska muutos eli monimediadeski muuttaa haastateltavien työnkuvaa rajusti, on luonnollista, että vaikutuksissa korostuu lähinnä työtä koskevat muutokset. Monimediadeski merkitsee haastateltavien mielestä muutoksia niin omaan työhön ja ammattitaitoon, yleisiin työtapoihin ja -kulttuuriin, uutisten sisältöön ja muotoon, työmotivaatioon kuin organisaatioon laajemmin. Molempien uutisryhmien jäsenet kokivat, että monimediadeski vaikuttaa heihin laajasti ja merkitsee työlle ja koko työympäristölle suuria muutoksia. Sen sijaan päivittäisryhmään kuuluneet haastateltavat eivät uskoneet monimediadeskin aiheuttavan heille kovinkaan suuria muutoksia.

Vaikutuksia tarkastellaan seuraavan kuvion avulla jossa vaikutukset on luokiteltu kattokäsitteisiin ”käytännön työ”, ”oma osaaminen” ja ”työyhteisö” sekä

niihin liittyviin merkityskokonaisuuksiin. Vaikutukset liittyvät vahvasti myös tuonnempana käsiteltävään tutkimuskysymykseen muutokseen suhtautumisesta.

KUVIO 1.

Toimittajien antamat merkitykset monimediadeskin vaikutuksista.

5.2.1.2 Toimitustyö muuttuu monin tavoin

Monimediadeskin uskotaan muuttavan päivittäistä toimitustyötä monella tavalla. Osa haastateltavista tuo esiin muutoksen myönteisiä puolia, työn haastavuuden ja monipuolisuuden lisääntymisen, kun taas toisten mielestä oma työ kärsii tai jopa romuttuu deskin takia. Suurin osa haastateltavista on sitä mieltä, että monimediadeski muuttaa perinpohjaisesti sekä omaa että koko uutistoimituksen työtä. Toisaalta deskin vaikutuksia käytännön työhön

epäilläään. Muutamien haastateltavien mielestä vanha työkuulttuuri on juurtunut niin syväälle työntekijöihin ja organisaatioon, että sitä on hankala muuttaa.

”Pahin visio, ettei monimediaalisuus toteudu, vaan vanha työkuulttuuri pysyy. Uusi istumajärjestys ei saa aikaan uutta toimituskulttuuria, koska porukka niin heterogeeninen, kolme tai neljä kuppikuntaa nyhertää keskenään. Pitäisi vaihtaa ihmiset, jos aikoo että alkaa toimia. Eihän ihminen siitä muutu, jos saa uuden hatun.” (H 17)

Eri ryhmien yhdistäminen yhteisen monimediadeskin ääreen muuttaa haastateltavien mukaan erityisesti käytännön työn organisointia ja työntekijöiden ajankäyttöä. Yhteisen suunnittelun merkitys korostuu, kun samassa toimituksessa tehdään uutisia usealle eri välineelle. Lisäksi työajan jakaminen entistä useamman työtehtävän hoitamiseen vaatii ennakoivalmistautumista ja perehtymistä eri välineiden ominaispiirteisiin.

”Pitää huomioida eri välineet, suunnitteluportaan järjestyksen käyttö avainasemassa. Tekijät joutuvat miettimään, miten päivä jaetaan ja työtilanteeseen pitää olla hyvin valmistautunut.” (H 15)

Useimmille monimediadeski merkitsee kiireen lisääntymistä. Lisääntyvät työtehtävät aiheuttavat toimittajien mukaan entistä suurempia paineita ja stressiä. Useilla työntekijöillä on huoli omasta työssäjaksamisesta ja loppuunpalamisesta alati kiihtyvässä työtahdissa. Useat haastateltavat uskovat kiireen myös heikentävän työn laatua.

”Kiirehän siinä varmasti tulee ja se eniten pelottaa. Aika monesti nytkin ei ehi tehdä juttua niin hyvin kuin haluaisi.” (H 16)

Toinen olennainen muutos koskee haastateltavien mielestä työnjakoa ja työtehtävien roolitusta. Käytännön järjestelyistä ei ole vielä lopullisia päätöksiä, sillä esimerkiksi uutispäälliköiden työnjaosta ei ole vielä tarkkaa tietoa. Erään haastateltavan mukaan esillä on ollut kolme erilaista mallia. Vaihtoehtoina on, että uutispäällikkö olisi välineen mukaan eli kuten tähänkin asti, roolin mukainen uutispäällikkö eli päivä jaettaisiin aamu- ja iltauutispäällikön kes-

ken tai uutispäälliköiden työt jaettaisiin tehtävien mukaan, jolloin toinen uutispäälliköistä keskittyisi suunnitteluun ja toinen käytännön työn johtamiseen. Lisäksi on epäselvää, kuinka paljon vaihtoa eri välineiden välillä tapahtuu, ja kuinka moni toimittajista osallistuu työkiertoon.

Fyysisesti yhteinen työtila aiheuttaa haastateltavien mielestä käytännön työlle sekä hyötyjä että haittoja. Suuremman työryhmän toimiminen samassa tilassa saattaa aiheuttaa rauhattomuutta ja hälinää, mutta toisaalta yhteinen työtila voi lisätä vuorovaikutusta, ja siten parantaa myös tiedonkulkua.

5.2.1.3 Vaikutukset ulottuvat koko uutiskulttuuriin

Monimediadeskin työlle aiheuttamista vaikutuksista merkittäviksi nousevat toimittajien näkemyksen mukaan journalistiseen tuotteeseen eli tässä tapauksessa uutisen sisältöön, muotoon sekä erityisesti sen laatuun liittyvät seikat. Vaikutusten nähtiin heijastuvan myös laajemmin koko uutiskulttuuriin.

Peruslähtökohta työn muuttumiselle on siinä, että samaa toimituksellista materiaalia hyödynnetään jatkossa monipuolisemmin eri välineissä. Monimediadeskin tavoitteena on, että samasta materiaalista muokataan juttu sekä radioon, televisioon että internettiin. Tarkoituksena on, että samasta materiaalista versioidaan erilainen juttu eri välineisiin niiden ominaispiirteiden, radiossa äänen tai televisiossa vaaditun kuvallisuuden huomioon ottaen. Kun toimittaja lähtee tekemään juttua, hänen täytyy siis varautua versioimaan juttu useaan erilaiseen välineeseen.

Moniosaajan työ herättää haastateltavissa ristiriitaisia näkemyksiä sen vaikutuksista. Toisaalta monimediadeskin uskotaan järkeistävän organisaation toimintaa, kun yhteen tiedotustilaisuuteen lähetetään tulevaisuudessa mahdollisesti vain yksi toimittaja useamman sijaan. Samaa tiedotustilaisuuteen on voinut aiemmin lähteä jopa neljä Oulu Radion eri toimituksen toimittajaa: radion ja television uutistoimittajat, päivittäistoimituksen toimittaja sekä radion valtakunnallinen toimittaja. Tilanne voi toisaalta johtaa monipuolisen uutistarjonnan vähenemiseen sekä juttujen samankaltaistumiseen.

”Konkreettisesti on järkevää, että ajetaan yhdellä autolla tiekkariin (= tiedotustilaisuuteen), eikä kolmella. Toisaalta ei tule enää niin monipuolista juttua, jos neljän toimittajan sijasta lähetetään yksi toimittaja ja kuvaaja. Toisaalta jos on sama näkökulma, mutta huomioidaan eri väli-
neiden tarpeet ja ominaisuudet, voidaan saada hyvä juttu.” (H 3)

Erityisesti television työntekijät kokevat, että monimediadeski muuttaa rajusti Pohjois-Suomen uutisia. Työntekijöillä on huoli Pohjois-Suomen uutisten omaleimaisuuden ja oman tuotteen säilymisestä. Haastateltavien mielestä monimediadeskin takia televisiouutisista tulee kuvitetut radiouutiset. Yhden haastateltavan mukaan tästä on jo saatu todisteita, sillä Pohjois-Suomen uutisia mainostettiin alkuaikoina hänen mukaan lauseella ”radiouutiset näkyvät nyt myös televisiossa”.

Kuitenkin useat haastateltavat kokevat, että vaara samankaltaistumisesta on organisaatiossa tiedostettu, eikä tämän takia ole syytä huoleen. Eräs haastateltava kritisoi voimakkaasti sitä käsitystä vastaan, että televisiouutisista tulisi kuvitetut radiouutiset. Hänen mielestään käsitys kuva päällä olevista radiouutisista televisiossa on liioittelua ja ”yksi klisee”. Haastateltavan mielestä vaarana on pikemminkin se, ettei oikeisiin, toimitettuihin radiojuttuihin jää enää aikaa, kun toimittajat panostavat televisiojutun tekemiseen. Radiolle voi hänen mukaansa jäädä vain kommenttisähkeet eli sähke, johon on lisätty helposti jutuista irroitettava haastateltavan kommentti.

Uutisen perusluonteeseen monimediadeskin ei uskota vaikuttavan. Uutinen on pysynyt genreltään ja peruseriaatteiltaan muuttumattomana niin kauan, että toimintaympäristön muutos tuskin horjuttaa uutisen perusluonnetta. Monimediadeskin uskotaan kuitenkin vaikuttavan uutisten sisältöön siten, että uutisaiheiden käsittelytapa muuttuu, ja uutisvälitys nopeutuu. Haastateltavilla on hyvin erilaiset mielipiteet sisällön muuttumisesta. Toisten mielestä deskin avulla tiedonvälitys nopeutuu ja paranee sekä vastaanottaja saa enemmän valinnanvaraa ja uusia mahdollisuuksia.

”Kuulija saa valita, millä tavoin vastaanottaa uutisen. Voi myös nopeuttaa tiedonvälitystä netin kautta.” (H 8)

Tämä suunta johtaa kuitenkin toisten mielestä siihen, että ”raakaa” tietoa vain välitetään eteenpäin niin nopeasti kuin mahdollista eikä sisällön muokkaamiseen tai tietojen tarkistamiseen jää enää aikaa. Monimediadeskin arvellaan myös vievän uutiskulttuuria kohti viihteellisempää ja kevyempää suuntaa.

”Pelkään, että jos yksi ihminen tekee kiireellä kahteen välineeseen, laatu kärsii ja entistä enemmän viihteellinen pintaraapaisu.” (H 16)

Monimediadeski nähdään kuitenkin myös mahdollisuutena lisätä toimituksen omaa uutishankintaa ja tutkivaa journalismia, koska suuremmasta ryhmästä on mahdollisuus irrottaa toimittajia syvällisempään aiheiden käsittelyyn ja omien juttuideoiden hankintaan ja toteuttamiseen. Lisäksi yhteistyön avulla juttujen sisältöä voitaisiin laajentaa. Uudenlainen yhteistyö olisi mahdollista esimerkiksi siten, että toimituksesta lähetettäisiin tiedotustilaisuuteen yksi toimittaja, samalla kun toinen toimittaja hakisi kentältä haastateltavien kommentteja tai keräisi aiheeseen liittyviä taustatietoja.

Television puolella työskentelevät haastateltavat näkevät monimediadeskin vaikutukset erityisesti tv-työn kannalta. Kaksi televisiouutisten työntekijää nostaa esiin mielenkiintoisen yksityiskohdan yksin työskentelevästä toimittaja-kuvaajasta liittyen haastateltavan kanssa syntyvään vuorovaikutussuhteeseen. Toisen mielestä yksin toimiessa haastateltavalle ei jää riittävästi aikaa, kun samanaikaisesti pitää huolehtia myös kuvakerronnan suunnittelusta ja itse kuvaamisesta. Hänen mielestään toimittaja voisi myös rauhoittaa ja tukea esimerkiksi vähemmän kokenutta haastateltavaa. Sitä vastoin toinen haastateltava uskoo, että nimenomaan yksi henkilö voi päästä lähemmäs haastateltavaa, koska haastateltavan huomio ei kärsi toisen henkilön, kuvaajan toiminnasta. Lisäksi eräs kuvaamisen hallitseva työntekijä huomauttaa, että jos juttu on omassa käsissä, hän tietää itse mitä tekee ja millaista kuvaa ottaa, eikä aikaa mene kuvausyksityiskohtien selittämiseen mukanaolevalle kuvaajalle.

5.2.1.4 Työn laatu muuttuu

Monimediadeskin arvioidaan vaikuttavan merkittävästi työn laatuun. Myös työn laatu herätti haastateltavissa täysin vastakkaisia ajatuksia. Useat haastateltavat olivat vakuuttuneita siitä, että deski parantaa laatua, kun taas toiset uskoivat työn jäljen oleellisesti huonontuvan. Myönteisiä vaikutuksia korostaneet haastateltavat perustelivat laadun paranevan esimerkiksi laajemman juttujen ideoinnin avulla, jolloin uutiset monipuolistuvat ja paranevat, lisääntyvällä omalla uutishankinnalla sekä tiedonvälityksen nopeutumisella.

”Laatu paranee, uutiset monipuolistuu, kaikki paranee.” (H 1)

Kielteisinä vaikutuksina laadukkuudelle mainittiin uutisten samankaltaistuminen, luovuuden häviäminen lisääntyvän kiireen paineessa sekä oman välineen vahvuuksien häviäminen. Lisäksi haastateltavat olivat huolissaan uutisen perinteisten laatukriteerien, uskottavuuden ja luotettavuuden säilymisestä.

”Vaarana on uutisten yhtenäistyminen, aiheiden monimuotoisuus pitäisi säilyttää eri välineissä. Pelkään, että meistä tulee kuvitettu radiolähetys, omaleimaisuus ja kuvallisuus voi kärsiä.” (H 6)

Yleisradion strateginen päätös maakuntaradioihin perustettavista osaamiskeskuksista ja niihin liittyvistä monimediadeskeistä on tehty osaksi sen takia, että yhtiössä halutaan nostaa alueiden näkyvyyttä sekä kehittää niiden toimintaa. Oulu Radion työntekijät suhtautuvat tähän perusteluun eri tavoin. Toiset uskovat, että muutos tuo entistä paremmin alueet esiin ja parantaa niiden toimintaedellytyksiä. Sen sijaan toiset kokevat, että muutos tiputtaa Yleisradion laadun kaupallisten paikallisradioiden tasolle, ja monimediadeski murentaa alueen mahdollisuudet. Useiden haastateltavien mielestä aiheiden läheisyys, omaleimaisuus ja läsnäolon saavuttaminen eivät tulevassa deskissä toteudu.

Television puolella haastateltavat kokivat, että yhteinen uutispöytä ja sen vaatima moniosaaminen näkyy olennaisesti kuvailmaisussa. Toimituksessa on tällä hetkellä työntekijöitä, jotka hallitsevat sekä kuvaamisen, leikkaamisen että journalistisen työn. Heidän mukaan muutos voi näkyä kuvailmaisussa kahdesta syystä. Ensiksi journalistiseen työhön tottuneet toimittajat eivät ymmärrä televisiojutussa kuvan osuutta eivätkä kuvakerronnan suunnittelun merkitystä. Toiseksi työntekijä, joka on sekä kuvannut, leikannut että toimitanut omia uutisjuttujaan, on huomannut työssään seuraavan ongelman: ”Nyt ku oon ite kuvannu, leikannu ja toimittanu, niin kuvakin kärsii. Selekeästi huomaa, että ei oo koko ajan juttu hallinnassa. Vaikka kokemusta onki kuvaamisesta ja leikkaamisesta, niin ku siihen ymppeä toimittamisen, niin kuvakin kärsii.”

5.2.2 Toimittajalta vaaditaan uusia taitoja

5.2.2.1 Osaamisvaatimukset lisääntyvät

Deskin uudentyypiset työtehtävät vaativat toimittajilta uudenlaisten taitojen hallintaa. Kaikki toimittajat eivät ole tehneet sekä radio- että televisiotyötä, ja useimmille radio on televisiota tutumpi väline. Useimmat television työntekijät ovat toimineet myös radion puolella, mutta suurin osa radion työntekijöistä ei ole aikaisemmin tehnyt televisiotyötä. Radion työntekijät kokevat, että televisiotyön asettamat uudet haasteet liittyvät kuvan mukaantuloon. Uuden välineen hallinta vaatii erityisesti kuvailmaisun ja -kerronnan opettelua. Television puolella työskentelevät haastateltavat, joilla radiokokemusta ei ole, uskovat radiotyön vaativan välineen ominaispiirteiden tiedostamista ja myös teknistä opettelua. Puolestaan useimmat television puolella toimivat sekä televisio- että radiotyön hallitsevat haastateltavat korostavat uusien haasteiden liittyvän ennemminkin asennoitumiseen ja uuden työmuodon hyväksymiseen.

”Uudet vaatimukset kohdistuvat sisältöön. Tekniikka opeteltavissa, mutta visuaalisuuden etsimisessä haasteita. Asennoituminen myös haaste, miten kelkka kääntyy, että voi tehdä radiotyötä täysillä.” (H 6)

Toimittajalta vaaditaan nykyään journalistisen osaamisen lisäksi myös vahvaa ja monipuolista tekniikan hallintaa. Radiotyössä toimittajien ns. yksinkäyttö on ollut arkipäivää yli kymmenen vuotta. Monimediadeski vie osaltaan tätä kehitystä eteenpäin. Deskin toimintaideaan kuuluu jossain määrin tekniikan töiden siirtämistä toimittajalle, esimerkiksi toimittamisen ja kuvaamisen yhdistämistä. Aluksi toimittajilta odotetaan ns. satasten eli kommenttisähkeen (henkilöhaastattelun) kuvaamista. Kuitenkin myös televisiojutun leikkaaminen tietokoneella voi tulevaisuudessa tulla toimittajan tehtäväksi. Nykyään juttua on pääsääntöisesti tekemässä sekä kuvaaja, leikkaaja että toimittaja. Pohjois-Suomen uutisissa on jo merkkejä uudesta kehityksestä, sillä toimituksessa työskentelee kaksi mediatoimittajaa, jotka tekevät kaikkia televisiotyöhön kuuluvia teknisiä töitä, mutta myös toimittajan tehtäviä.

Muutokseen ja työhön asennoitumiseen vaikuttaa selvästi se, koetaanko omat nykyiset taidot riittäviksi uudessa työympäristössä. Monimediadeskin uudet vaatimukset herättävät luonnollisesti joissakin toimittajissa epävarmuutta omasta ammattitaidosta. Epävarmuus liittyy etenkin uuden välineen opetteluun, mutta myös työn tekemisen ja työkuulttuurin muuttumiseen. Haastateltavat ovat huolissaan siitä, jääkö lisääntyvien teknisten töiden rinnalta aikaa journalistiseen ytimeen eli sisällön työstämiseen. Haastateltavat, jotka kokevat omat tekniset käyttötaitonsa heikoiksi, kokevat, että aika menee jatkossa teknisiin töihin, kun aikaa pitäisi jäädä ensisijaisesti journalistiseen työhön. Kuitenkin omien taitojen ja oppimiskyvyn uskotaan riittävän, mikäli koulutukseen ja opetteluun varataan riittävästi aikaa.

5.2.2.2 Motivaatio työhön muuttuu

Uudella työkuulttuurilla on myös vaikutusta organisaation jäsenten työmotivaatioon ja työhön sitoutumiseen. Ne, joiden mielestä deski on hyvä uudistus, ovat motivoituneita oppimaan uudenlaisessa työssä tarvittavia taitoja ja innostuneita toimimaan uudenlaisessa työympäristössä. Muutos merkitsee heidän työlleen uusia haasteita, ja mahdollisuuden laajentaa nykyistä osaamistaan.

”Radion puolella on ollu tekemässä kaikkia. Oon ollu päivittäisjuontaja, reporteri ja uutispuolella. Jos jotakin uutta haluaa tehdä, on loogista, että tekee telkkarin puolelle jotakin. Haastavuutta lisää.” (H 1)

Muutoksen vastustajat kokevat, että heidän työnsä romutetaan ja tämän takia heidän työmotivaationsa on jo laskenut. Haastateltavien mukaan pelkästään tieto monimediadeskin tulosta on heikentänyt työn jälkeä ja työtehokkuutta. Varsinkin television työntekijät vastustavat monimediadeskiä, koska heidän mielestään nuorta tuotetta, Pohjois-Suomen uutisia, ei pitäisi tässä vaiheessa hajottaa. Haastateltavien mielestä noin kahden toimintavuoden jälkeen televisiossa on nyt saavutettu hyvät perusvalmiudet työn tekemiseen, mutta kaikilla olisi vielä opittavaa niin henkilötasolla, ryhmänä kuin välineenä.

”Asenne ja motivaatio nollassa radiotyöhön, koska olen hakenut tv-toimittajaksi. Jos joudun radioon, minusta tulee virastotyöntekijää, joka tulee kahdeksaksi töihin ja lähtee neljältä. Possu lapsipuolen asemassa, porukka on just alkanut toimia, miksi se heti revitään. Henki hiipunut ja alistunut fiilis, asenne ei vois vähempää kiinnostaa jo vallalla.” (H 7)

Monimediadeski asettaa uusia haasteita työmotivaation kannalta myös työn johdolle. Lähtökohtana muutoksessa on se, että ketään työntekijää ei määrätä työtehtävien vaihtoon. Kuitenkin deskin toimintaidea edellyttää, että toimittajavaihtoa ja juttujen tekemistä yli toimitusrajojen ainakin jossain määrin tapahtuu. Tällä hetkellä osa toimittajista on ilmoittanut halukkuutensa vaihtoon, osa taas ei tehtäväkiertoon halua. Eräs haastateltava onkin huolissaan siitä, miten moniossaajien rinnalla työskentelevät ”tavalliset” toimittajat saadaan motivoitua siten, ettei organisaatiossa synny tunnetta eriarvoisista töistä ja työntekijöistä.

Työmotivaatioon vaikuttaa myös se, miten työntekijät kokevat saavuttavansa itselleen työssä asettamat tavoitteet tulevassa monimediadeskissä. Ammatitaitoinen työ näkyy haastateltavien mielestä sekä jutun sisällössä että muodossa. Deskin arvellaan vaikuttavan erityisesti jutun sisältöön, mutta myös

television puolella kuvailmaisuun. Jos ammattilypeydestä eli laadukkaan ja ammattitaitoisen työn tekemisestä joudutaan esimerkiksi lisääntyvän kiireen takia tinkimään, motivaatio työn tekemiseen haastateltavien mielestä laskee.

”Aika monesti nytkin ei ehi tehdä juttua niin hyvin kuin haluaisi, yksinkertaisesti siitä syystä kun ei ehi. Siinä turhautuu omaan työhönsä, jos koskaan ei tunne onnistuneensa, mikä on kuitenkin aika tärkeää.” (H 16)

5.2.2.3 Koulutusta ja lisää palkkaa

Lisääntyvät työtehtävät ja uusien taitojen hallinta vaativat haastateltavien mielestä riittävän monipuolisen koulutuksen ja lisäpalkkauksen. Moniosaavien toimittajien palkkauskysymyksiä pohditaan parhaillaan alan ammattiliitossa. Tällä hetkellä radion toimittajille on tulossa lisäkorvaus televisiojutun tekemisestä, mutta television toimittajille korvausta ei ainakaan toistaiseksi ole tulossa.

Organisaatiossa on järjestetty radion ja television työntekijöille kuvakoulutusta ja lisää koulutusta on luvassa. Sitä vastoin television työntekijöitä ei ole tässä vaiheessa opetettu radiotyön tekemiseen, mutta koulutusta on luvattu järjestää. Haastateltavien mielestä koulutus on nyt hyvällä alulla, mutta sitä tarvitaan heidän mielestään lisää. Kuvakoulutuksessa käsitellyt perusasiat ovat olleet hyvää perustietoa ja joillekin työntekijöille tarpeellista kertausta, mutta koulutukseen toivottaisiin enemmän käytännön harjoittelua. Haastateltavat toivovat etenkin kuvakoulutusta, mutta myös journalistisiin taitoihin ja sisältöön painottuvaa koulutusta eri välineissä. Myös suhteellisen oudoksi jääneestä internet-journalismista kaivataan lisää tietoa. Ylipäätään koulutukselle halutaan riittävästi aikaa ja resursseja, ettei koulutus ole ”vain vartti ennen keikkaa tapahtuvaa nappuloiden opettelua”. Suurimmat koulutustarpeet näyttäisivät olevan niillä radion työntekijöillä, joilla ei ole toistaiseksi työkokemusta televisiotyöstä.

"Koulutusta pitää saaha enemmän. Se on kuitenkin niin eri maailma telkkari kuin radiopuoli, että vaatii opastusta, kokemusta ja harjottelua."
(H 1)

5.2.3 Vaikutukset näkyvät koko työyhteisössä

5.2.3.1 Ryhmien välinen uusi yhteistyö

Monimediadeskin rakentaminen merkitsee käytännössä ainakin radion ja television uutisryhmien yhdistämistä samaksi toimitukseksi. Uudenlainen yhteistyö ja uuden ryhmän muotoutuminen vaatii sekä opettelua että sopeutumista. Haastateltavien mukaan yhteistyön onnistuminen riippuu pitkälti ryhmien työntekijöiden suhtautumisesta uuteen työyhteisöön. Lisäksi yhteisessä toimituksessa työskentely vaatii haastateltavien mielestä tutustumista eri välineiden työtapoihin ja rutiineihin sekä yhteisten pelisääntöjen kuten uutiskriteerien ja työnjaon luomista.

Monimediadeskin vaikutukset organisaation kolmanteen ryhmään eli radion päivittäistoimitukseen eivät ole vielä tarkasti selvillä. Tähän saakka Oulun radiopuolen uutisdeskissä on fyysisesti työskennellyt myös radion päivittäistoimituksen työntekijöitä. Tulevassa muutoksessa radion päivittäistoimituksen rooli on jäänyt sekavaksi. Päätöksistä tulee ilmi, että muutos rajataan näennäisesti koskettamaan uutispuolta. Kuitenkin organisaatiossa on ehdotettu, että päivittäispuoli nivottaisiin tiiviimmin mukaan monimediadeskiin, esimerkiksi niin, että ajankohtaisohjelmien tuottaja istuisi myös tulevassa deskissä. Haastateltavien mielestä monimediadeskin idea "jää torsoksi", jos koko organisaatio ei ole mukana muutoksessa. Arvostelua herättää myös se, etteivät päivittäistoimituksen työntekijät ole saaneet osallistua uutisväelle järjestettyyn kuvakoulutukseen.

"Fiilis, että jäädään ulkopuolelle. Tuntuu, ettei päivittäispuoli edes kuulu joukkoon, kun ei tarjottu mahdollisuutta osallistua koulutukseen." (H 16)

Ryhmiin yhdistäminen vaikuttaa haastateltavien mielestä toimintaan monin eri tavoin. Uuteen työyhteisöön yhdistetään sekä hyötyjä että haittoja. Aiemmin on jo esitelty käsityksiä juttujen monipuolistumisesta ja näkökulmien laajentumisesta, tiedonkulun ja yhteistyön parantumisesta, hälinän lisääntymisestä ja työtapojen erilaisuudesta. Yksi uuden ryhmän vahvuus nähdään siinä, että jokaisen yksilön erikoisosaaminen voitaisiin tulevassa työkuulttuurissa hyödyntää aiempaa paremmin.

”Ei tunneta vielä toisia. (deskissä) opitaan hyödyntämään erikoisosaamisia, kun toimitaan yhdessä.” (H 1)

Eri välineiden ryhmät kokevat yhteiseen deskiin siirtymisen hyvin eri tavoin. Huoli oman ryhmän hajoamisesta on haastateltavien puheessa usein esillä. Ryhmissä näyttää olevan tällä hetkellä tiivis ja hyvä ryhmähenki. Ryhmän kiinteyttä osoittaa erään haastateltavan kommentti siitä, että omassa ryhmässä on puitu työasioiden rinnalla myös henkilökohtaiset asiat. Hän arvelee, ettei isommassa ryhmässä enää keskustella henkilökohtaisista asioista, mutta epäilee myös sitä, uskalletaanko työasioihinkaan hakea hälinän pelossa muiden työntekijöiden mielipiteitä. Erityisesti television työntekijät ovat sitä mieltä, että heidän itseohjautuva ja yhtenäinen tiimi hajoaa tulevassa moni-mediadeskissä. Haastateltavien mielestä television työtehtävien, esimerkiksi kuvaussihteerin työnkuvan opettelu ja yhteisen toimintakulttuurin muodostuminen, vie paljon aikaa. Toisaalta ryhmien yhdistäminen nähdään pelkästään isomman työryhmän muodostamisena, jossa toimii sekä tuttuja että hieman vieraampia henkilöitä.

Käsitykset eri ammattiryhmien läheisyydestä eroavat. Toimittajien arvioidaan olevan välineestä riippumatta lähellä toisiaan, mutta mediatoimittajien rooli on vielä usealle haastateltavalle epäselvä. Yhteistyön uskotaan lähtevän liikelle opettelun kautta ammattiryhmien eroista huolimatta. Erityisesti eri välineissä käytetty ammattisanasto ja kieli vaativat haastateltavien mielestä totuttelua. Moni-mediadeskin nähdään myös jakavan työyhteisön aiempaa selvemmin eri sukupolviin ja ryhmiin.

”Deski voi jopa kasvattaa eroja. Huomataan, että käytännössä on ihan eri asioita eri välineissä. Hermo menee, kun pitää selittää kaikki, mitä mikin sana tarkoittaa, jos jo pelkät termit uusia, entäpä muukin käytäntö? Deski jakaa sukupolvet ja porukan. Nuoret tulee ja jyrää teknisellä koulutuksella vanhemmat ja journalistiset osaajat. Lisäksi uutis- ja päivittäispuoli jaetaan kahteen.” (H 16)

Radion päivittäisryhmän, uutisryhmän ja television uutisryhmän suhteisiin näyttää selvästi vaikuttavan epätietoisuus tulevaisuudesta. Kukaan ei tunnu tarkasti tietävän muutosprosessin tämänhetkisestä tilannetta. Työntekijät eivät tiedä, milloin ja millä tavalla ryhmien välinen laajempi yhteistyö monimediasdeskissä alkaa. Tarkkaa tietoa ei ole myöskään remontin alkamisesta. Epävarmuus tulevasta aiheuttaa selvästi kitkaa ja ongelmia ryhmien välille. Yhteistyössä nähdään mahdollisuuksia, mutta myös paljon uhkakuvia. Organisaation tämänhetkisen tilanteen tiivistää osuvasti eräs haastateltava näin: ”Ollaan rauhallisempia, kun työtä uudessa deskissä on kuukausi takana. Myllerryksen aika tuo hirveästi epävarmuutta.”

5.2.3.2 Näkemyksiä moniosaamisesta ja sen vaikutuksista

Monimediasdeski pyrkii hyödyntämään henkilöstön toimituksellisen osaamisen entistä tehokkaammin. Uusi toimintakulttuuri edellyttää toimittajilta eri tiedotusvälineiden sekä sisällöllistä että teknistä moniosaajuutta. Moniosaaminen nähdään yleisesti arveluttavana kehityssuuntana, vaikka jotkut hyväksyvät moniosaajuuden vaatimuksen oman toimituksen ja monimediasdeskin toiminnan kannalta. Poikkeuksen muodostavat sellaiset haastatellut työntekijät, jotka ovat saaneet moniosaajuuteen tähtäävän koulutuksen. Heille moniosaamisen vaatimus ei ole tullut yllätyksenä, ja ennen kaikkea heillä on jo olemassa valmiudet vastata uusiin teknisiin haasteisiin.

Moniosaamisen vaatimusta kyseenalaistetaan sen takia, koska haastateltavat eivät ymmärrä, miksi kaikkien tulisi osata kaikkea, kun talossa on erikoistaitoja hallitsevia ammattilaisia. Haastateltavien mielestä erikoisosamista tarvitaan edelleen, ja eri ammattiryhmien omia vahvuuksia tulisi arvos-

taa. Esimerkiksi televisiossa käytännön uutistyössä tarvitaan tosiuutisen kuten onnettomuuden tapahtuessa sekä ammattitaitoinen toimittaja että kuvaaja, jotta sähköisen välineen tilanneominaisuus eli nopeus olisi mahdollista.

”Erikoisosaajia tarvitaan, mutta Helsingistä päin katottuna pienissä alueuutisissa riittää yksi henkilö, joka tekkee useita eri asioita. Yhtiö säästää kun on koko ajan tekemistä.” (H 3)

Ammattitaitoisen toimittajan osaamisvaatimukset ovat vuosikymmenten saatossa osittain muuttuneet. Journalistisen työprosessin hallinta on säilynyt työn perustana, mutta osaamisen painopiste on muuttunut. Ammattitaidon kehitystä kuvaa eräs haastateltavista näin: ”Aluksi piti olla puoluekirja, sen jälkeen piti tehdä sivistäviä juttuja, sen jälkeen ymmärrettäviä juttuja, viihdyttäviä juttuja ja nyt lyhyitä juttuja moneen paikkaan.”

Haastateltavat kokevat, että journalistinen osaaminen ja sisältö ovat nyt väistymässä teknisen ammattitaidon tieltä. Kehityksen uskotaan vievän siihen suuntaan, että viestintäyritykset palkkaavat toimittajiksi yhä enemmän teknisiä moniosaajia, eikä niinkään perinteisiä journalisteja. Moniosaamisen vaatimus voi tehdä toimittajista osaajia, jotka pystyvät tekemään ”vähän sitä sun tätä”.

”Moniosaaja on monihuseeraaja, monihäslääjä. Eli pahimmillaan sitä, että osaat joka hommaa vähän, mutta et mitään hyvin.” (H 14)

Uutisen merkitys on korostunut tämän päivän mediakentässä. Uutisista on tullut tiedotusvälineille yhä tärkeämpi kilpailuvaltti, koska mediamaailmassa arvostetaan nyt nopeutta ja reaaliaikaisuutta. Kehityksen myötä radion ja television uutislähetystyksiä on lisätty. Haastateltavien mielestä moniosaaminen voi viedä uutistoimituksen viihteellistä ja lyhyttä raaka-informaatiota välittäväksi koneeksi. Tässä toimituksessa uskotaan, että ihmiset haluavat ohjelmilta ja uutisilta sisältöä, eikä niinkään yksinkertaisuutta tai viihdyttävyyttä.

”Jotkut ihmiset haluaa varmasti vain pikaruokaa viestimistä, jonka voi vain nielaista eikä tarvitse pureskella. Mutta uskon, että tarve myös toisentyypiseen sisältöön on olemassa.” (H 17)

”Onko mediakäyttäytyminen muuttunut siten, että kännykkään pitää tulla kaikki ja nopeasti ja lyhyesti? Luulen, että se aika on jo ohi.” (H 18)

5.3 Toimittajien asennoituminen monimediadeskiä kohtaan

5.3.1 Työntekijöiden asenteet vaihtelevat

5.3.1.1 Perusteluja suhtautumiselle

Tämän työn yhtenä tutkimustehtävänä oli selvittää, miten työntekijät kokevat muutoksen. Monimediadeski eli radion ja television uutistyylin yhdistäminen saman uutispöydän ympärille herätti haastateltavissa hyvin erilaisia näkemyksiä ja tunteita. Muutosvastarintaa ja kritiikkiä monimediadeskin perustamista kohtaan esiintyi etenkin television työntekijöiden mielipiteissä. Tämä käsitys tukee jo aiemmin organisaatiossa esiin tulleita näkemyksiä muutoksesta. Vaikka radiossa yhteisen toimituksen ajatus oltiin varovaisesti hyväksymässä, muutosta käsiteltiin monipuolisesti ja siinä nähtiin myös ongelmallisia piirteitä. Organisaatiomuutokset aiheuttavat yleensä työntekijöissä jonkinasteista muutosvastarintaa. Tämän työn haastateltavat olivat kokeneet organisaatiossa esiintyneen muutosvastarinnan hyvin eri tavoin. Yksi haastateltava toteaa, että hän oli odottanut suurta vastarintaa muutosta kohtaan, mutta aika vähäiseksi muutosvastarinta on hänen mielestään jäänyt. Toisen mielestä taas suuri enemmistö vastustaa monimediadeskin tuloa.

Tässä alaluvussa esitellään aluksi muutamien haastateltavien suhtautumista monimediadeskiin. Kuvauksen avulla pyritään antamaan tilaa yksilöiden erilaisille näkemyksille. Kokemusten kuvailun lisäksi tutkimuksessa on tarpeen pyrkiä ymmärtämään, miksi yksilöt kokevat monimediadeskin tietyllä tavalla.

Koska monimediadeski muuttaa oleellisesti työntekijöiden työnkuvaa, haastateltavien lausumissa tuli esille vahvoja tunteita ja mielipiteitä. Haastateltujen suhtautumistavat vaihtelivat myönteisestä, uusia mahdollisuuksia odottavasta yksilöstä aina vihaiseen, muutosta ärhäkästi vastustavaan yksilöön. Useimmat haastateltavat kokivat monimediadeskin selvästi joko hyvänä tai huonona asiana.

”Etteenpäin katon mielenkiinnolla ja hyvillä mielin. Monipuolistaa ja antaa uutta kokemusta, uusia haasteita.” (H 1)

”Tilanne on täysi katastrofi, en ymmärrä miksi (tämä) tehdään.” (H 7)

Haastateltavien suhtautumisessa näkyy se, että Yleisradiossa on viime aikoina tapahtunut paljon muutoksia. Paikallisradioiden toimintaa on kehitetty erilaisten uudistusten avulla, ja tekniikan kehittyminen on vaatinut uusien äänenkäsittely- ja toimitusjärjestelmien opettelua. Ilmassa on myös väsymistä muutoksiin. ”*Eikö täällä ikinä saa olla rauhassa ja tehdä töitä?*”, kysyy eräs haastateltava. Vaikka päätös deskin rakentamisesta ei heti aluksi tuntunut mielekkäältä ratkaisulta, alkureaktio on myös kääntynyt myönteiseksi.

”Ei helevetti, joko taas. Tuntuu, ettei mitään ehi saada valmiiksi. Mutta kyllä sitä ihmeesti pystytään kaikki hoitamaan. Tässä tulee uusia haasteita myös itelle.” (H 15)

Tyypillisesti muutokseen kuuluu myös pelon ja epävarmuuden tunteita. Oman työn muuttuminen herättää haastateltavissa hämmennystä ja epätoisuutta tulevasta työnkuvasta. Epävarmassa tilanteessa tyytyväisyys nykyiseen tilanteeseen tulee haastateltavien puheessa voimakkaasti esille. Muutokseen suhtaudutaan sekä toiveikkaasti että epäilevästi. Yksi haastateltava huomasi itsekkin haastattelun aikana, että toisaalta uusi työkuultuuri kiinnostaa, vaikka samalla epäilyttää.

”Tosiaan, puhuin itteni pussiin. Toisaalta ois mukava tehdä teeveetäkin, mutta pelottaa, kun siinähän voi mokata. Parempi pysyä tässä tutussa vanhassa.” (H 11)

Tutkimuksessa on myös tarkoitus ymmärtää, miksi yksilöt näkevät monimediadeskin tietyllä tavalla. Yksilön asennoitumiseen pyrittiin hakemaan perusteluja, joiden avulla saadaan käsitys siitä, mitkä seikat saattavat aiheuttaa tietyn näkemyksen. Tapaa voidaan kutsua intentionaaliseksi selittämiseksi, jossa perusteluna käytetään tulevaa asiantilaa (Uusitalo 1991, 105–106). Tämän työn haastateltavat perustelivat suhtautumistaan usein tulevan deskin eri ominaisuuksilla. Haastateltavat perustelivat asennoitumistaan laajasti ja monipuolisesti. Mielenkiintoista oli huomata, että samat seikat toistuivat sekä myönteisesti että kielteisesti muutokseen suhtautuvien mielipiteissä eli sama asia nähtiin aivan eri tavoin riippuen suhtautumistavasta. Esimerkiksi myönteisesti muutokseen suhtautuneet kokivat, että työn laadukkuus paranee deskin myötä, kun taas muutosta vastustavat näkivät deskin huonontavan laatua.

Haastateltavien suhtautumistavat jäsennettiin havaittujen perustelujen mukaan. Seuraavassa on tiivistetysti esitetty ne sisällöllisesti toistuvimmat teemat, joilla haastateltavat perustelivat suhtautumistaan muutokseen.

1. PERUSTEET MONIMEDIADESKILLE. Haastateltava tulkitsee ja arvioi, miksi deski on rakennettu ja mihin uudella toimintakulttuurilla pyritään. Haastateltava arvioi yleisesti monimediadeskin käytännön onnistumista organisaatiossa.

2. MONIMEDIADESKIN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS. Haastateltava perustelee suhtautumistaan muutosprosessin alkuun liittyneillä asioilla. Suhtautumiseen vaikuttaa esimerkiksi muutoksen suunnittelu ja päätöksenteko, toteutus, tiedonkulku ja johtaminen.

3. VAIKUTUKSET OMALLE TYÖLLE JA UUTISELLE SEKÄ KOETTU TYÖN LAADUKKUUS. Haastatteleva kuvailee, arvioi ja tulkitsee niitä vaikutuksia, joita monimediadeski asettaa omalle työlle ja ammattitaidolle, ryhmän teemmälle tuotteelle tai uutiselle sinänsä. Haastateltava arvioi lisäksi, millä tavoin monimediadeski vaikuttaa oman työn tai uutisen laadukkuuteen.

4. TYÖMOTIVAATIO. Haastateltava kuvailee, miten monimediadeski vaikuttaa omaan työmotivaatioon.

5. OMA RYHMÄ SEKÄ RADION JA TV:N SUHTEET. Haastateltava kuvailee, miten oman ryhmän sisäinen tilanne ja eri ryhmien väliset suhteet vaikuttavat asennoitumiseen.

Muutosprosessin kokemiseen näytti vaikuttavan myös aiemmat muutoskokemukset ja moniväliseellinen koulutus. Kuitenkaan tyypilliset muutosasenteisiin vaikuttavat tekijät, ikä, asema työyhteisössä tai sukupuoli, eivät näytäneet tässä tutkimuksessa yksiselitteisesti liittyvän toimittajien muutosasenteisiin.

Monimediadeskiin myönteisesti suhtautuneet haastateltavat selittivät asennettaan useimmiten uusilla mahdollisuuksilla. Oman työnkuvan rikastaminen ja laajentaminen olivat perusteluja deskin hyväksymiselle. Lisäksi deskin kannattajat kokevat, että monimediadeski on nykypäivän sana. Mediataloissa kehitys menee tähän suuntaan, joten Yleisradion pitää olla mukana nykyisessä kehityssuunnassa. Vastustajat sitä vastoin pelkäävät työn laadun puolesta. Heidän mielestään käytännön ratkaisut ovat eri välineiden osalta niin puutteellisia, että he kokevat oman työnsä romuttavan muutoksen vuoksi.

5.3.1.2 Näkemykset monimediadeskin perustamisen syistä

Monimediadeskin taustat ovat haastateltavien mielestä selvästi tiedossa. Haastateltavat ovat lähes poikkeuksetta sitä mieltä, että moniväliseellisellä toimituksella halutaan leikata kustannuksia ja lisätä toiminnan tehokkuutta. Myös myönteisesti deskiin suhtautuneet haastatellut arvioivat taloudellisuuden olevan yhtenä tärkeimpänä syynä uutispöydän perustamiseen.

”Pohjalla on selkeästi se, että kanavien määrä kasvaa ja säästöjä vaaditaan joka puolella.” (H 2)

Muutos nähtiin myös luonnollisena jatkeena nykyajan mediakentän kehitykselle. Haastateltavat arvioivat, että Yleisradion pitää säilyttää kilpailukykyä ja seurata aikaansa. Monimediadeskeillä Yleisradion arvellaan haluavan osoittaa, että myös julkisen palvelun kankeanakin pidetty yleisradioyhtiö on valmis vastaamaan nykyajan haasteisiin. Haastateltavien mielestä monimediadeskillä ja sen edellyttämällä uudella yhteistyöllä pyritään myös uutistoinnin kehittämiseen.

”Kehitys on menossa tähän suuntaan. Ala menee nopeasti eteenpäin, pakkokin oli tulla joitakin muutoksia.” (H 12)

Monimediadeskin tarvetta perusteltiin myös käytännön toimitustyön järjestyttämällä. Yhteisestä deskistä odotetaan apua radion ja television uutistoimitusten yhteiseen organisointiin ja suunnitteluun sekä tiedonkulkuun. Myös konkreettisen yhteistyön ennakoitaan lisääntyvän huomattavasti, sillä aiemmin toimitukset ovat sijainneet fyysisesti erillään toisistaan. Deskin avulla toisen toimituksen toimintaa voidaan ymmärtää paremmin ja tulla myös tietoisiksi toisen toimituksen toiminnasta.

”Yhteistyölle on enemmän edellytyksiä, kun ollaan samassa tilassa. Yhteistyö ei pääse kehittymään, jos on me ja te. Se vaatii jatkuvaa kanssakäymistä.” (H 3)

Kielteisesti muutokseen suhtautuneet korostivat kustannussäästöjä syynä deskin rakentamiseen. Heidän mielestään taloudellisten intressien kannalta ratkaisu on ymmärrettävä, mutta itse työn kannalta järkevät perusteet muutokselle puuttuvat.

”Näin tehdään ja sillä sipuli. Jos olisi selvät perusteet siihen, miten deski parantaa eri välineiden tuotteita, homma olisi helpompi hyväksyä. Filosofia on vielä hukassa.” (H 5)

Erityisesti television uutistoimituksessa työskentelevät yksilöt ovat kokeneet, että monimediadeskin perustamiseen on lähdetty radion halusta, eikä televisiotyön vaatimuksia ole heidän mielestään huomioitu muutosprosessin suun-

nittelussa tai toteutuksessa. Haastateltavien mukaan tässä vaiheessa ehdotetut käytännön järjestelyt kuten tuleva uutispäällikköjärjestelmä ja tilaratkaisu ovat television kannalta puutteellisia. Lisäksi television puolella koetaan, että moniosaamisen idea on jo ollut toimituksessa käytössä, kun työntekijät ovat siirtyneet tehtävästä toiseen yhdessä välineessä. Hyväksi havaittua toimintamuotoa ja nuorta tuotetta ei haluttaisi lähteä rikkomaan. Yhteiseen toimitukseen siirtymistä kritisoidaan myös siitä syystä, että Pohjois-Suomen uutiset kattaa Oulu Radion kuuluvuusalueetta laajemman alueen aina Lappia myöten.

”Paljon olisi ollu opittavaa henkilökohtaisesti, porukkana välineenä. Porukka alkanut toimia, miksi se heti revitään? (H 7)

Yleisradion yleistä kehitystoimintaa kritisoidaan tekniikkapainotteisuudesta. Myös tuleva deski nähdään keinona hyödyntää uutta helppokäyttöistä tekniikkaa. Kielteiseen asenteeseen vaikuttaa myös se, että monimediadeski koetaan jopa askeleena kohti ”liukuhihnatyötä”.

”Ylellä aina johtoajatuksena, että mennään tekniikan ehdoin eteenpäin. Sen pitäisi olla työkalu, eikä hallita toimintaa.” (H 14)

Kärkevin syy deskin perustamiseen liittyvistä syistä tulee kahdelta haastateltavalta, joista toinen varovaisesti kannattaa deskiä ja toinen voimakkaasti vastustaa.

”Herrat kehittelevät ja nostavat omaa palkkaansa. Joku saa sanoa, että minä olen tämän kehittänyt ja rakentanut.” (H 11)

”Joku on keksinyt mahtavan jutun, josta kaverit ovat innostuneet, tiäkkö, eikä sitä ole ajateltu loppuun. Jotkut ovat halunneet lisää valtaa ja uuden leikkikalun.” (H 4)

5.3.1.3 Monimediadeskin suunnittelua arvostellaan

Suhtautumistavasta riippumatta lähes kaikki haastateltavat moittivat muutoksen suunnittelua ja tähänastista toteutusta. Muutosprosessia leimaa haastateltujen mielestä valmistelemattomuus ja puutteellinen suunnittelu. Monet

toimittajista kertovat yllättyneensä, kun suunnitelmat ovat matkan varrella muuttuneet. Sekava tilanne saa osakseen rajua kritiikkiä.

”Kaikkein huonointa tässä kaikessa on huono suunnittelu. Moni parku olisi jäänyt parkumatta, jos homma olisi paremmin suunniteltu. Eväät on levällään ja aikataulu kusee.” (H 8)

”Suunnittelu on ollut olematonta. On vaan lätkäisty periaate pöytään ja sanottu, että tehkää.” (H 10)

Lopullinen päätös Oulu Radioon rakennettavasta monimediadeskistä on vielä tekemättä. Varmaa tässä vaiheessa on se, että monimediadeski tulee, mutta aikataulusta ei vielä kevättalvella 2002 ole tarkkoja päätöksiä. Aiemmin on esitetty, että deski sijoitetaan Oulu Radion nykyisiin toimitiloihin, mutta uusimpien suunnitelmien mukaan yksi vaihtoehto on nykyisten tilojen myyminen ja uusien tilojen vuokraaminen.

Organisaation sisäinen viestintä ja tiedonkulku muutoksesta on haastateltavien mielestä toiminut huonosti. Muutokseen liittyvää tietoa on tullut liian vähän eikä tieto ole levinnyt organisaatiossa tasaisesti. Haastateltavat puhuvat jopa tiedon salailusta. Tiedonkulun koetut ongelmat ovat aiheuttaneet epä-tietoisuutta ja epävarmuutta tulevasta sekä osaltaan lisänneet muutosvastarintaa.

”Tätä on vaikeuttanut se, että tiedonkulku on jatkuvasti pätkinyt, tuntuu, että radiolla on enemmän tietoa kuin meillä meitä koskevista tärkeistä asioista. Se ruokkii epäilyä ja vastustusta.” (H 6)

Suunnitteluvaihetta arvostellaan myös päätöksenteon kannalta. Päätökset on tehty ylemmillä organisaatiotasoilla, eivätkä ruohonjuuritason työntekijät koe pystyneensä vaikuttamaan monimediadeskin suunnitteluun tai toteutukseen. Työntekijöiden mielestä heitä ei ole kuunneltu eikä mielipiteitä ole otettu huomioon missään muutosprosessin vaiheessa.

”Vilpitön halu on varmaan kuunnella työntekijöitä, mutta vain teoriassa kysytään. Isommat linjat on jo päätetty. Tuntuu, että annetaan malliksi jotain päätettävää, kuten tuolien värit ja seinien paikat.” (H 8)

5.3.1.4 Ennakoidut seuraukset vaikuttavat vahvasti asennoitumiseen

Vaikka työntekijöiden antamia merkityksiä uudelle työtavalle ja ennakkoletuksia monimediadeskin käytännön vaikutuksista käsiteltiin edellisen tutkimuskysymyksen yhteydessä tarkemmin, ennakoidut vaikutukset selittävät osaltaan myös asennoitumista muutokseen. Etenkin haastateltavien tulkinnat siitä, mitä monimediadeski merkitsee heidän omalle työlle ja ammattitaidolle, vaikuttavat oleellisesti deskin kokemiseen joko hyvänä tai huonona asiana. Kaikki uutistoimitukseen kuuluvat työntekijät jakaantuivat verrattain selvästi myönteisesti ja kielteisesti suhtautuviin. Sen sijaan päivittäistoimitukseen kuuluneet haastateltavat eivät asettuneet yhtä voimakkaasti tukemaan tai kritisoimaan tulevaa deskiä.

Monimediadeskin aiheuttamat vaikutukset omalle työlle koetaan täysin eri tavoin suhtautumistavasta riippuen. Kannattajat ovat sitä mieltä, että yhteinen monimediadeski monipuolistaa ja rikastaa työnkuvaa. Useimpien mielestä oman osaamisen laajentaminen ja uudet ammatilliset mahdollisuudet ovat myönteisimpiä tekijöitä koko monimediadeskissä. Vastustajien mielestä deski romuttaa oman työn.

”Hyötynä useamman välineen hallinta. Monipuolistaa työtä ja antaa uusia mahdollisuuksia.” (H 10)

”Oma työ romutetaan ja osaaminen nakerretaan.” (H 7)

Lisäksi monimediadeskin tuomat muutokset laajemminkin työn kannalta koetaan täysin eri tavoin. Muutokseen myönteisesti suhtautuneet haastateltavat odottavat deskiltä useita hyötyjä. Heidän mielestään deski tuo uusia mahdollisuuksia sekä työntekijälle että kokonaisuudessaan uutisille. Lisäksi vastaanottajan uskotaan saavan lisää valinnanvaraa. Haastateltavat odottavat, että suurempi työyhteisö laajentaa juttujen näkökulmia ja tuo uusia ide-

oita yhteisen keskustelun kautta. Lisäksi oman uutishankinnan uskotaan lisääntyvän, koska päivittäiseen työhön riittää isommassa toimituksessa tekijöitä.

Vastustajat kokevat, että oma ideointi ja juttujen oma hankinta päinvastoin vaikeutuvat deskin takia. Lisäksi television työntekijät ovat huolissaan erityisesti kuvakerronnan laadun säilymisestä. Television puolella koetaan, että alueellisten uutisten vahvuudet, uutisten läheisyys ja omaleimaisuus, katoavat deskin takia.

Sekä deskin kannattajat että vastustajat selittivät asennoitumistaan välineiden ominaisuuksilla tai niiden eroilla. Myönteisesti asiaan suhtautuneet kokivat, että eri välineiden ominaisuudet pääsevät monimediadeskissä paremmin esille. Deskin kritisoijat sitä vastoin arvioivat, että eri välineissä työ- ja toimintatavat poikkeavat niin täydellisesti toisistaan, ettei tulevalle yhteistyölle ole edellytyksiä. Monimediadeskin suunnittelussa ei vastustajien mielestä ole huomioitu riittävästi eri välineiden ominaispiirteitä.

”Aletaan ajatella syvällisesti useampaa välinettä, kun lähetään tekemään juttua.” (H 6)

”Nopeasti pyörivä radioratas versus monia toimijoita hitaammin pyörittävä tv-ratas.” (H 2)

Kaikki haastatellut toimittajat ovat huolissaan monimediadeskin mukanaan tuomasta kiireestä, stressistä ja työrauhan säilymisestä. Kiire ja loppuunpalamisen pelko olivat yleisimpiä haittoja, jotka monimediadeskiin yhdistettiin. Tässä vaiheessa ei ole selvillä, millainen käytäntö Oulun monimediadeskiin muodostuu. Useat toimittajat epäilevät, ettei Turun monimediadeski olisi toimiva malli. Turun toimituksessa useat toimittajat tekevät ”kaikkea” eli uutistoimittaja saattaa päivän aikana tehdä uutisjutun radioon, pidemmän päivittäisjutun radioon sekä vielä samasta aiheesta uutisjutun televisioon.

”Saman duunarin pitäisi tehdä kaikki hommat samassa ajassa kuin aiemmin yhden, ei voi yksinkertaisesti ehtiä. Enhän voi syödä ja puhua-kaan samanaikaisesti.” (H 2)

Haastateltavien näkemykset eroavat myös siinä, koetaanko monivälineellisen toimituksen parantavan vai huonontavan työn laatua. Myönteisesti deskiin suhtautuvat uskovat, että juttujen laatu paranee laajemman ideoinnin ja lisääntyvän oman uutishankinnan avulla. Useat haastateltavat kuitenkin epäilevät, säilyykö laatu lisääntyvien työtehtävien ja kiireen pyörteissä.

Laadun kannalta yhteinen työtila ja työntekijöiden suurempi määrä koetaan eri tavoin. Ongelmallisena koetaan se, että deskistä voi tulla suuri ”hälinäkeskus”, jossa ihmisten on vaikea keskittyä työhönsä. Kuitenkin laadun paraneamiseen uskovat haastatellut näkevät, että yhteinen deski lisää yhteistyötä ja vuorovaikutusta, ja siten parantaa työn jälkeä.

Kriittiseen suhtautumiseen vaikuttaa myös toimittajien tuntema ammattiyhteisö ja omalle työlle asetetut tavoitteet. Sekä radion että television toimittajien puheessa korostuu huoli siitä, millaisia juttuja monimediadeskissä tuotetaan. Toimittajien mielestä oma ammattiyhteisö asettaa raamit sille, minkä tasoista ohjelmaa omissa nimissä lähetetään.

”Oma vaatimustaso korkealla ja ammattiyhteisö, joka vaatii kouluttamista ja harjoittelua uusiin hommiin.” (H 8)

5.3.1.5 Työmotivaatio muutoksessa

Oma motivaatio ja muutoshalukkuus vaikuttavat selvästi asennoitumiseen. Käsitukset oman työn kuvan muuttumisesta – rikastumisesta tai romuttumisesta – vaikuttavat olennaisesti yksilön motivaatioon uutta työkuilttuuria kohtaan. Oma asenne ja motivaatio uuteen tilanteeseen perustuvat pitkälti siihen, liitetäänkö muutokseen mahdollisuuksia vai uhkia. Myös omat aiemmat kokemukset maisemakonttorista vaikuttavat asennoitumiseen.

"Motivaatio on korkealla. En näe, että mulla olisi muuta mahdollisuutta, ja antaahan se uusia mahdollisuuksia." (H 8)

"Mulla on kokemusta maisemakonttorista radiossa, se oli erittäin hankala. Laaja työpiste, jossa hulinaa on huono, varsinkin luovassa uutistyössä." (H 7)

Erityisesti television puolella työskentelevät haastateltavat korostivat sitä, että he ovat motivoituneet tekemään tv-uutisia. Toimittajat ovat mielestään löytäneet oman välineensä, eivätkä kaikki toimittajat ole motivoituneita tekemään sekä radio- että tv-työtä.

Pohjois-Suomen uutisten toimituksessa useilla toimittajilla on myös kokemusta radiotöistä. Muutama toimittajista on siirtynyt Oulu Radion uutisista television puolelle. Organisaatiossa on yleisesti tiedossa se, että radion toimittajilla on kiinnostusta laajentaa osaamistaan myös televisiotyöhön, mutta television toimittajalla intoa radiotyöhön ei kovin vahvasti ole. Tilanteen tiivistää eräs haastateltavista näin: "Radion tyypit haluaa työhönsä uutta haastetta, koska ovat olleet pitkään radiossa. Tv:n porukka, joista moni on jo tehnyt radiota, ei ole enää kiinnostunut radiosta."

5.3.1.6 Ryhmien väliset suhteet

Oulu Radion toimituksessa keskustelu uudesta työkuulttuurista on alkanut joidenkin haastateltavien mukaan kesällä 2001, toiset olivat kuulleet huhuja jo aiemmin. Ensimmäinen päätös deskistä on rakennemuutostyöryhmän loppuraportissa, joka on valmistunut huhtikuussa 2001. Oulussa muutokseen alettiin valmistautua saman vuoden syksyllä. Syksyn aikana toimitus on pitänyt koulutusten lisäksi esimerkiksi yhteisen viikonloppuseminaarin, ja työntekijät ovat käyneet maakuntaradion päällikön kanssa kehityskeskusteluja. Myös koulutusta on järjestetty. Seminaarin tarkoituksena oli keskustella tulevasta muutoksesta ja myös tutustua paremmin toisiin. Haastateltavat ovat kokeneet seminaarin annin ristiriitaisesti. Osa haastateltavista koki, että tutustuminen on lähentänyt eri välineiden työntekijöitä. Toisten mielestä taas seminaarilla

ei ollut kauaskantoisia vaikutuksia. Näyttäisi siltä, että ryhmien väliset suhteet ovat päällisin puolin kunnossa, mutta pinnan alla on olemassa ristiriitoja.

”Nykyään aika paljo tv-porukan kans yhteistyötä, koko ajan enemmän. Kaikilla on halu tehä yhteistyötä. Se on toiminu hyvin, varsinki ku on saatu vähä niinku porukkaan tutustua. Alussahan se tahto olla vähä sitä, että katto, että mikä toi on. Ku on ollu yhteisiä koulutuksia, nii on paremmin tullu tutuksi tuo porukka.” (H 1)

”On ollu kahtiajako. Kahden kerroksen väkeä ja käsitystä ylpeistä kukkoilijoista, mutta yritetään hampaat irvessä yhteisyyöhön. Varotaan, ettei puhuta pahaa.” (H 8)

Ryhmien välisiä suhteita näyttää kaiheartavan eri välineisiin liitetty vanhakan-tainen arvotus siitä, että televisiotyö olisi jollakin tavalla radiotyötä arvokkaampaa. Sekä radion että television toimittajat viittaavat usein aiheeseen. Television puolella työskentelevät haastateltavat kokevat, että heidän vastarintansa ymmärretään vain siten, etteivät he arvosta radiota välineenä. Television työntekijöiden mielestä kielteisellä asenteella ei ole mitään tekemistä eri välineiden arvostuksen suhteen, vaan vastustus nousee olemassaolevien väline-erojen ja erilaisten työkuultuurien pohjalta. Radion puolella television vastarinta koetaan osittain siten, että televisiossa työskentelevät kokevat tekevänsä parempaa tai arvokkaampaa työtä.

”Teeveen puolella vastustus on kova. Pieni piiri teeveessä haluaa epätoivoisesti pitää kiinni loistavasta, hienosta tuotteestaan. Kun ryhmä kokee, että meillä menee hyvin ja me ollaan hyviin, niin kapinoidaan kaikkea ulkopuolelta tulevaa.” (H 9)

”Ilmassa on sitä, että mikä on parempi väline. Vanhakantaista ajattelua, että televisio on parempi väline ja on hienompaa olla teeveessä töissä. Vasta-argumentit vesitetty sillä, että joo, te ootte parempaa väkeä, ettekä halua tähän huonompaan välineeseen (= radioon).” (H 6)

Toisaalta myös erään television puolella työskentelevän haastateltavan näkemys kuvastaa, että myös television työntekijöillä saattaa olla takana eri välineiden erilainen arvostus: ”Kun tehhään teeveeseen, niin ollaan enemmän toimittajia. Ajatellaan ettei me haluta sinne, kun meillä on paljon suu-rempi homma.”

Vastausten heterogeenisyys on luonnollista, koska haastateltavina oli iso joukko sekä radion uutistoimituksen, television uutistoimituksen että radion ajankohtaistoimituksen työntekijöitä. Jokainen ryhmä näyttää kokevan uuden työkuulttuurin tulon eri tavoin, sillä muutos merkitsee jokaiselle toimijalle erilaisia vaikutuksia. Tässä vaiheessa organisaatiossa on painotettu sitä, että muutos koskee erityisesti uutistoimitusten yhdistämistä. Näiden ryhmien jäsenet suhtautuivatkin voimakkaimmin muutokseen. Sitä vastoin päivittäistoimitukseen kuuluvat haastateltavat tarkastelivat deskiä objektiivisemmin. Toisaalta myös päivittäisryhmän lausumissa näkyi selvästi epätietoisuus oman työn muuttumisesta sekä kritiikki muutostyötä kohtaan, sillä heille ei oltu esimerkiksi tarjottu uutistoimituksen työntekijöille suunnattua koulutusta.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1 Tulosten yhteenveto

Tutkimustuloksia voidaan koota dimensioiden avulla. Ääripäät kuvaavat selvästi haastateltavien antamien merkitysten vaihtelevuutta. Monimediadeskin vaikutukset työhön, omaan ammattitaitoon ja ryhmään merkityksellistetään hyvin eri tavoin. Dimensiot myös erottelevat myönteisesti ja kielteisesti muutoksen kokeneiden näkemyksiä toisistaan. Haastateltavat ilmaisivat mielipiteensä vahvasti, ja heidän näkemyksensä sijoittuivat usein ulottuvuuksien ääripäihin. Monimediadeskin vaikutukset merkitsevät toiselle hyötyä, toiselle haittaa.

Syyt monimediadeskin rakentamiselle voidaan nähdä useasta eri näkökulmasta. Taustatekijöinä voidaan nähdä sekä Yleisradion sisäiset muutokset että toimintaympäristön yleiset muutokset. Deskin perustamiseen on varmasti

vaikuttanut alueellisten tv-uutisten perustaminen, aluetoiminnan yleinen kehittäminen, mutta toisaalta alueellisen ohjelmatuotannon aiempaa suurempi hyödyntämistarve sekä Yleisradiossa toteutettu työn rakenteiden uudelleenjärjestely, jolla tavoitellaan esimerkiksi henkilöstön osaamisen täysimääräistä käyttöä. Yleisinä toimintaympäristön muutoksina taustalla voi vaikuttaa tekniikan kehittyminen ja erityisesti digitaalitekniikan tulo, kiristynyt kilpailutilanne ja mediayritysten säästöpaineeet. Tässä työssä haastatellut toimittajat näkivät monimediadeskin perustamisessa kaikkia edellä mainittuja syitä. Haastateltavien suhtautuminen muutosta kohtaan jakaa yksilöt selvästi muutoksen hyväksyjiin ja vastustajiin. Muutosta tukeneet kokevat, että monimediadeski kehittää oman toimituksen toimintaa ja on luonnollinen askel tämän päivän kehityksessä. Sitä vastoin muutosten vastustajien mielestä perimmäisenä syynä monimediadeskin rakentamiseen on kustannusten leikkaaminen ja tehokkuuden lisääminen. Heidän mielestään välineet ja niiden toimintaperiaatteet eroavat siinä määrin, ettei yhteinen toimitus ole työn kannalta tarkoituksenmukainen ratkaisu.

Myös haastateltavien ennako-oletukset muutoksen vaikuttavuudesta voidaan nähdä ulottuvuuksien kautta. Ennakoidut vaikutukset ovat myös täysin vastakkaisia. Toisten mielestä laatu paranee ja uutiset monipuolistuu, kun taas toisten mielestä laatu heikkenee ja uutiset samankaltaistuu.

Yksilöt kokevat monimediadeskin vaikutukset itseen ja omaan ammattitaitoon hyvin vaihtelevasti. Toiselle deski merkitsee uusia mahdollisuuksia, ja sitä kautta työmotivaation nousua, toiselle oman osaamisen romuttumista, mikä puolestaan tulee esiin työmotivaation heikkenemisenä. Myös työyhteisön toimintaan liittyvät seikat nähdään täysin eri näkökulmista.

Kaikki dimensiot perustuvat myönteiseen tai kielteiseen asennoitumiseen, mikä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että myönteisesti muutokseen suhtautuneen haastateltavan näkemykset sijoittuisivat aina dimension myönteiseen ääripäähän. Esimerkiksi myönteisesti muutokseen suhtautunut yksilö saattoi nähdä monimediadeskin perustamissyinä sekä toiminnan kehittämisen että kustannussäästöt. Dimensiot on muodostettu kootusti koko aineistosta eli

niihin on yhdistetty eri haastateltavien lausumista myönteisimmät ja kielteisimmät näkemykset.

KUVIO 2.

Tutkimustulosten yhteenvetoa dimensioiden avulla tarkasteltuna

Haastateltavat olivat samaa mieltä siitä, että monimediadeski ja sen vaatima moniosaajuus tuo yksilölle lisävaatimuksia, uusia työtehtäviä ja kiirettä. Käsitukset kuitenkin eroavat sen suhteen, miten kriittisesti kehitykseen suhtaudutaan. Moniosaajuuden vaatimusta arvostellaan erityisesti sen takia, että tekniset työt ja kuvaaminen tulisivat yhä enemmän kouluttamattomien toimittajien tehtäväksi, vaikka organisaatiossa työskentelee ennestään ammattivaajia. Muutos vaatii työntekijöiden mielestä teknisen taito- ja sisältökoulutuksen lisäksi myös opettelua ja sopeutumista uuteen tilanteeseen. Jotkut haastateltavat arvioivat, että tekniset taidot ovat helposti opeteltavissa, kun taas asenteen ja suhtautumistavan muuttuminen vaatii paljon aikaa ja totuttelua.

Muutoksen suunnittelu- ja toteutusprosessia moititaan voimakkaasti. Työntekijöiden mielestä heitä ei ole huomioitu riittävästi missään muutosprosessin vaiheessa. Henkilöstö kokee, että vaikutusmahdollisuudet muutokseen ovat olleet hyvin vähäiset. Viestintä muutoksesta on ollut puutteellista ja salailevaa, eikä tieto ole jakautunut organisaatiossa tasaisesti. Vähäinen tiedottaminen ja siitä seurannut epä tietoisuus on ruokkinut selvästi vastustajien muutosvastarintaa. Muutoksen kannattajat ovat pitkälti samaa mieltä siitä, ettei tieto ole kulkenut, eikä vaikutusmahdollisuuksia muutokseen ole liiemmin ollut, mutta siitä huolimatta myönteisiksi koetut vaikutukset omaan työhön, uutiseen ja sen laatuun menevät muutosprosessissa koettujen puutteiden edelle.

Koko Yleisradion aluetoiminnan historian ajan on keskusteltu alueuutistoiminnan ja valtakunnallisen uutistoiminnan suhteesta. Alueiden uutistoimintaa varjostaa edelleen ajatus siitä, että toimituksen työtä arvostetaan vain silloin kun se lähettää alueen ajankohtaisia uutisia valtakunnan uutisiin (Silvola 1998, 8). Alueellisten tv-uutisten käynnistäminen kolmella alueella, ja lähi vuosien aikana tapahtuva toiminnan laajentaminen on Yleisradiolta suuri panostus myös taloudellisesti alueiden toimintaan. Alueuutistoiminnan odotetaan hyödyttävän koko yhtiön uutistuotantoa ja muuta ohjelmatuotantoa. On selvää, että Yleisradiossa vaaditaan säästöjä, sillä analogisen lähetysverkon ylläpitäminen sekä samanaikainen digitaalitekniikan käyttöönotto ja digikanavien myötä lisääntyvä ohjelma-aika aiheuttavat suuria kustannuksia. Onkin mielenkiintoista kysyä, onko monimediadeskin tärkeimpänä tehtävänä kehittää alueellista toimintaa vai tehostaa alueiden ohjelmatuotantoa valtakunnalliseen ohjelmatuotantoon päin.

Huolimatta uuden toimintakulttuurin perustamissyistä, alueiden ohjelmatuotannon ja etenkin työntekijöiden kannalta on tärkeintä, että monimediadeski toimii käytännössä. Uuden monivälineellisen työ kulttuurin muodostaminen on haasteellinen tehtävä, joka vaatii koko henkilöstöltä motivaatiota ja halua sitoutua kehittämistoimintaan. Monimediadeskin käytännön onnistuminen riippuu suurelta osin siitä, miten uuteen tilanteeseen asennoidutaan ja sopeudutaan: "otetaanko härkää sarvista" ja aletaan yhdessä rakentaa deskistä

toimiva järjestelmä vai vastustetaanko muutosta ja vaikeutetaan siten käytännön toimintaa. Organisaation muutosprosessia on selvästi haitannut se, että eri ryhmissä ajetaan omaa asiaa ja puolustetaan omaa reviiriä, eikä niinkään keskitytä toteuttamaan muutosta yhdessä. Tässä tilanteessa avoimen vuorovaikutuksen syntyminen on hankalaa, sillä keskustelu juuttuu usein omien mielipiteiden toisteluun ja inttämiseen sen sijaan, että etsittäisiin muutostyön kannalta keskeisiä kysymyksiä ja niihin vastauksia. Toisaalta viime vuosina toteutetut useat muutokset ovat aiheuttaneet henkilöstössä väsymistä jatkuvaan uuden opetteluun. Ymmärrettävää on myös se, että henkilöstön kokemat puutteet niin muutoksen suunnittelu-, päätöksentekokuin toteutusvaiheessa vaikeuttavat sitoutumista muutokseen ja karsivat etenkin muutoksen vastustajien halua kehittämistyöhön.

6.2 Asenteet vaihtelevat ja vaikutukset nähdään eri tavoin

Tämän työn yhtenä tarkoituksena oli selvittää, miten henkilöstö kokee monimediadeskin perustamisen ja arvioi muutoksen vaikutukset. Työssä tuodaan esiin erityisesti työntekijöiden ennakko-oletuksia ja tulkintoja monimediadeskin tulevasta toiminnasta.

Monimediadeskin tulon suhtauduttiin hyvin eri tavoin. Vaikka tässä työssä ei pyritty selvittämään missä määrin muutosta kannatetaan tai vastustetaan, haastateltavien joukosta löytyy sekä kiivaasti muutosta kannattavia ja vastustavia sekä varovaisemmin muutokseen suhtautuvia yksilöitä. Muutama muutoksen vastustaja tuo hyvin selvästi esiin oman näkemyksensä, mikä on saattanut vaikuttaa siihen, että muutoksen kannattajat eivät kovin voimakkaasti tue deskin tuloa, vaan ennemminkin odottavat taka-alalla tilanteen kehittymistä.

Dynaamista ja monisäikeistä muutosprosessia kuvaa hyvin se, että saman ihmisen näkemykset muutoksesta vaihtelivat haastattelun kuluessa. Muutoksen näkeminen samanaikaisesti sekä myönteisenä että kielteisenä voi liittyä organisaation muutosprosessin alkuvaiheeseen sekä siihen, missä vaiheessa työntekijä on henkilökohtaisessa muutoksen käsittelyssään. Sen jälkeen

kun työntekijä on hyväksynyt muutoksen tulon ja sopeutunut tilanteeseen, hän voi myös kokea muutoksen vaikutukset myönteisemmin (ks. esim. Mau-no & Virolainen 1996, 71).

Muutos järkyttää rutiinien tuomaa turvallisuutta, joten epäluulo uutta toimintatapaa kohtaan on luonnollista. Uudesta toimintatavasta ei ole muutoksen alkuvaiheessa tarkkaa tietoa tai kokemusta, joten oman työnhallinnan tunteen menettäminen on varsin yleinen reaktio. Tutkimusaineistossa tulee selvästi esiin epäluulo ja arvostelu muutosta kohtaan, mikä varmasti liittyy osaltaan siihen, että muutosprosessin alkuvaiheessa työntekijöiden on helpompaa tuoda esiin ennemminkin niitä huolia ja epäilyjä, jotka liittyvät vanhasta työtavasta luopumiseen kuin ennakoida niitä hyötyjä ja mahdollisuuksia, joita uuden työtavan avulla voidaan saavuttaa. (ks. esim. Lowe 1997.)

Kuvailevan tutkimustavoitteen lisäksi työssä pyrittiin ymmärtämään, mitkä tekijät voisivat selittää yksilön asennoitumista muutokseen. Muutosasenteisiin näytti tässä työssä vaikuttavan muutoksen perusteet, muutoksen suunnittelu ja toteutus, muutoksesta tiedottaminen, koetut vaikutukset omalle työlle ja sen perusteella vaikutukset työmotivaatioon sekä ryhmien väliset suhteet. Myös aiemmat muutoskokemukset ja koulutustaso voitiin nähdä asennoitumiseen vaikuttavina tekijöinä. Varsinkin monivälineellisen koulutuksen saaneet haastateltavat pitivät monimediadeskiä luonnollisena ja odotettuna ratkaisuna. Ikä, asema tai sukupuoli eivät sitä vastoin näyttäneet vaikuttavan yksiselitteisesti muutoksen kokemiseen.

6.3 Mihin moniosaaminen vie?

Monimediadeskin tulevaa toimintaa tulkittiin monipuolisesti, ja vaikutuksille annettiin laajasti merkityksiä. Annetut merkitykset monimediadeskin vaikutuksista järjestettiin kolmen kattokäsitteen alle: käytännön työ, oma osaaminen ja työyhteisö. Vaikutuksissa korostuivat käytännön työtä koskevat muutokset. Vaikutukset kohdistuvat haastateltavien mukaan työtapoihin, työn laatuun ja uutiskulttuuriin. Lisäksi monimediadeskin uskottiin tuovan uusia osaamisvaatimuksia omalle ammattitaidolle sekä vaikuttavan työmotivaati-

oon. Uuden monivälineellisen työkuulttuurin koettiin vaikuttavan luonnollisesti myös ryhmien välisiin suhteisiin ja yhteistyöhön.

Toimittajan työnkuva voi muuttua perinpohjaisesti uudessa monimediadeskissä. Päivittäinen uutistyö voi keskittyä yhä enemmän saman materiaalin versioinniksi. Alasma ja Kivikuru (2001) jopa vertaavat uusien vaatimusten keskellä kamppailevaa päivittäisjournalismia rutiininomaiseen tehdastyöhön. Tässä työssä suurin osa haastateltavista liitti uuteen työnkuvaan yksittäisiä vaikutuksia, joiden arveltiin tuovan myös laajempia muutoksia esimerkiksi koko uutisvälitykseen. Kuitenkin ajatus työn muuttumisesta liukuhihnatyön suuntaan tuli esiin myös tämän työn tutkimusaineistossa.

Haastateltavien antamat merkitykset vaikutuksista heijastavat suhtautumista muutokseen. Vaikutukset koettiin selvästi joko myönteisinä tai kielteisinä. Deskin odotettiin toisaalta tuovan uusia haasteita ja mahdollisuuksia omalle ammattitaidolle ja koko työyhteisön työlle. Uutisten laadun odotettiin parantuvan lisääntyvän yhteistyön, uusien näkökulmien, laajemman ideoinnin ja nopeutuvan uutisvälityksen myötä. Toisaalta monimediadeskin ennakoitiin samankaltaistavan uutistarjontaa eri välineissä. Lisäksi kiireen lisääntyminen koettiin sekä journalistisen että teknisen laadun kannalta ongelmallisena. Reaaliaikaisuuden vaatimus ja tavoite usean jutun versioinnista eri välineille koettiin vievän uutiskulttuuria siihen suuntaan, että tietoa pelkästään välitetään eteenpäin, eikä omaan uutishankintaan tai useampien näkökulmien etsimiseen jää enää aikaa. Tämän työn tulokset tukevat osittain historiallisteoreettisessa osassa esiteltyjä tutkimustuloksia moniosaavien toimittajien kokemuksista. Tutkimusten mukaan (ks. esim. Garrison 2001; Ursell 2001.) moniosaajuuden vaatimus on toimittajien mielestä hajottanut ajankäyttöä ja lisännyt kiirettä. Useiden työtehtävien hoitaminen on vienyt siihen, ettei toimittajilla ole enää aikaa keskittyä mihinkään osa-alueeseen kunnolla. Juttujen sisällön koetaan myös pinnallistuneen, ja laadun siten kärsineen.

Suuri haaste monimediadeskin perustamisessa liittyy siihen, miten kahdesta aiemmin erillään toimineesta välineestä ja niiden erityyppisistä toimintatavoista saadaan muodostettua yksi toimiva monivälineellinen toimitus. Ylei-

sesti ottaen voidaan sanoa, että radion ja television ominaispiirteet ovat säilyneet, vaikka niiden roolit ovat lähentymässä. (ks. esim. Huovila 2001.) Radio on ollut tyypillisesti reaaliaikaisuuteen pyrkivä tilanneväline, kun taas television tehtävänä on ollut tärkeimpien uutistapahtumien kokoaminen. Kuitenkin myös televisio on muuttumassa tilannevälineen suuntaan lisääntyvien uutislähetysten myötä. Toisaalta radion uutistuotannolle on tyypillistä lyhyet, vaihtuvat tilanneuutiset, kun taas televisiouutisten juttutarjonta on pieni, mutta jutut voivat olla pitkiä. Käytännön työtavoissa on tutkimuskohteessa selvä ero, sillä Oulu Radiossa on päivittäin yhdeksän uutislähetystä, kun taas Pohjois-Suomen uutiset lähettää päivässä yhden uutislähetysten. Haastateltavien näkemykset yhdistämisen onnistumisesta ja tarkoituksenmukaisuudesta vaihtelivat suuresti. Toisten mielestä eri välineiden ominaispiirteet pääsevät paremmin esille monimediadeskissä, kun taas toisten mielestä välineiden ominaispiirteitä ei yhteisessä uutispöydässä voida eikä ehditä huomioida.

Monivälineellisessä toimituksessa voi syntyä eri välineitä hyödyttävää yhteistyötä ja työntekijöille uusia mahdollisuuksia. Eri tyyppisten välineiden ja erilaisten työtapojen yhteensovittaminen asettaa kuitenkin haasteita ainakin toiminnan alkuvaiheessa. Toiminnan suunnittelu ja organisointi ovat varmasti tärkeässä roolissa monimediaalisen toimituksen arkikäytännössä. Tutkimusajankohtana kaikkia käytännön työtä koskevia ratkaisuja ei oltu vielä päätetty. Esimerkiksi uutispäälliköiden roolitus ja työnjako oli vielä epäselvä. Työntekijät olivat myös epätietoisia siitä, vaaditaanko jokaiselta toimittajalta tulevaisuudessa moniosajuutta. Työntekijöiltä oli kysytty halukkuutta moniosavaan työhön, mutta samalla oli myös painotettu, ettei ketään määrätä välineet ylittävään työhön. Monimediaalisen deskin idea ei kuitenkaan käytännössä toteudu, jos vain osa työntekijöistä on halukas monivälineelliseen työhön. Kyseinen tilanne aiheuttaisi työn kasautumista joillekin työntekijöille ja toisi varmasti ongelmia työnjakoon sekä koko toiminnan organisointiin. Lisäksi toimituksessa voisi tulla tunne eriarvoisista töistä ja työntekijöistä. Tavoitteena on nimenomaan se, että toimintaa organisoidaan tulevaisuudessa yhteisten resurssien pohjalta siten, että kaikki tekevät kaikkea.

Moniosaajuutta vaaditaan nykyään useimmissa työtehtävissä. Työntekijöiden tehtäviä on laajennettu tai lisätty lähes kaikilla aloilla, kuten myös journalistisessa työssä. Toimittajilta vaaditaan nyt ja tulevaisuudessa yhä enemmän useiden välineiden sekä sisällöllistä että teknistä osaamista. Jutun versiointi eri pituisiksi jutuiksi eri lähetyskiin on useimmille toimittajille tuttua työtä. Sitä vastoin teknisten tehtävien, kuten kuvauksen tai leikkauksen, siirtäminen toimittajien tehtäväksi on suurempi muutos. Tähän asti toimittaminen, kuvaus, äänitys ja leikkaus ovat edellyttäneet oman koulutuksen ja ammattitaidon. Toimittajat ovat saaneet kuvakoulutusta, mutta vaativat kuitenkin lisää koulutusta ja opettelua kuvaus- ja leikkaustaitojen hallintaan. Monimediadeskissä lähdetään haastateltavien mukaan siitä ajatuksesta, että toimittajat alkavat tehdä ”helppoja” tai yksinkertaisia kuvaustehtäviä, esimerkiksi satasia (=sähke ja haastateltavan kommentti).

Tämän työn tutkimusaineisto tukee osaltaan sitä käsitystä, että toimittajat haluaisivat säilyttää eri ammatteja ja työnkuvia, samalla kun toimitushallinto vie kehitystä toiseen suuntaan vaatimalla viestinnällistä yleispätevyyttä. (ks. esim. Alasma & Kivikuru 2001.) Tämän tutkimusaineiston perusteella näyttää selvästi siltä, että osa toimittajista on muutoksen suunnittelijoiden ja päättäjiensä kanssa eri mieltä moniosaamisesta ja sen vaikutuksista. Toimittajat näkevät moniosaajuuden ja sen seuraukset ennen muuta journalististen arvojen kannalta, johtajat kustannustehokkuuden näkökulmasta. Kyseessä on osaltaan strateginen ristiriita, jossa ovat vastakkain, kärjistetyksi ilmaistuna, omasta työstä, osaamisesta ja jaksamisesta huolta kantavan alaisen sekä kannattavan ja säästöihin pyrkivän yritystoiminnan näkökulmasta muutosta tarkastelevan johtajan näkemys. Toimittajien mielestä journalistinen laatu heikkenee sekä sisällön että teknisen toteutuksen osalta. Sisältö kärsii, kun tehtävät lisääntyvät, samalla kun tekniikka ontuu vähäisen teknisen osaamisen takia. Kun näiden perustelujen rinnalle tuodaan Yleisradion monimediadeskiä suunnitelleen rakennemuutostyöryhmän esittämiä perusteluja deskin toiminnalle, ajattelutapojen erilaisuus on ilmeinen: monimediadeski hyödyttää koko yhtiön uutistoimintaa, sen avulla henkilöstön osaaminen saadaan täysimääräisesti käyttöön, rekrytointitarve pienenee ja juoksevat kulut vähenevät.

Moniosaajuutta on myös syytä pohtia sen kannalta, kuinka monen tehtävän tekemiseen yhden ihmisen taidot ja aika riittävät, ennen kuin monitaituruus muuttuu sisällön tai teknisen laadun kannalta kielteiseksi asiaksi. Jos toimittajan tulee tulevaisuudessa tehdä päivän aikana yhä useampia versioita jutustaan eri välineille sekä huolehtia myös niiden teknisestä toteuttamisesta, on melko varmaa, että jokin osa-alue kärsii. Yksi haastateltava, joka kuvaa, leikkaa ja toimittaa omia uutisjuttujaan, sanoikin huomanneensa, että vaikka kuvaamisesta ja leikkaamisesta on paljon kokemusta, kun tehtäviin tulee lisäksi toimittaminen, kuvakin kärsii. Toimitustyön kannalta olisi tärkeää, että työskentelytapoja koskevat päätökset tehtäisiin sekä journalismin että tekniikan perusteella. Molempia osa-alueita tulisi arvostaa omina ammattitaitoina, eikä kummastakaan saisi tinkiä.

Merkitseekö moniosaaminen eri ammattiryhmien loppumista ja sulautumista yhdeksi monitaitureiden ammattiryhmäksi? Palkataanko tulevaisuudessa enää erikseen toimittajia, leikkaajia, kuvaajia tai äänittäjiä vai haetaanko tilalle ennemminkin tuhattaitureita? Osa haastateltavista on huolissaan siitä, väistyvätkö perinteiset journalistit teknisten osaajien tieltä tulevassa monivälineellisessä toimintaympäristössä, ja meneekö tekninen osaaminen journalistisen ammattitaidon edelle. Tällä hetkellä voidaan ennakoida, että toimittajan rooli olisi muuttumassa tiedon aktiivisesta etsijästä moniosaavan tekniikan taitajan suuntaan.

6.4 Paikallinen uutinen aluetoiminnan vahvuutena

Alueiden osaamiskeskusten eli monimediadeskien ydinosaamiseksi on määriteltävä lähiosaaminen. Alueellisen toiminnan vahvuudet liittyvät paitsi sisällön ja yleisten journalististen taitojen hallintaan etenkin oman toiminta-alueen tuntemukseen. Edelleen paikalliset uutiset nähdään yhtenä tärkeimmistä alueellisen lähetystoiminnan kilpailuvalteista. Paikallistiedotusvälineeltä odotetaan tietoa erityisesti oman alueen tapahtumista, asioista ja ihmisistä. Tästä lähtökohdasta tulisi johtaa ja organisoida myös monimediadeskin toimintaa.

Yleisesti uutiset ovat kilpailleet niin erikoistumalla, moninkertaistumalla kuin yksinkertaistumalla. Millä keinoilla Yleisradion uutiset haluavat erottautua? Pidetäänkö vahvuutena nopeutta sekä lyhyitä ja toistuvia uutisia vai luote-taanko taustoittavan uutistytön arvostukseen Yleisradion perinteisen informa-tiivisen ohjelmapolitiikan mukaisesti? Haastateltavien mukaan erikoistuminen omaan toiminta-alueeseen on alueellisen uutistoiminnan lähtökohta. Monin-kertaistumista tai yksinkertaistumista ei pidetä järkevinä kilpailutekijöinä, vaan haastateltavat uskovat, että uutiselta halutaan viihteellisen pintaraapai-sun sijaan monipuolista sisältöä ja taustatietoja. Haastateltavat toivovat, että Yleisradio pyrkisi tulevaisuudessa kilpailemaan omilla vahvuuksillaan, eikä lähtisi tavoittelemaan yleisöä kaupallisten toimijoiden keinoilla.

6.5 Muutostytön tarkastelua

Monimediadeskin rakentaminen on uudenlaisen työkulttuurin kehittämishan-ke. Kuten Yleisradion maakuntaradion päällikkönä toiminut Timo Säynätkari (1997) toteaa yhtiön sisäistä kehitystyötä linjaavassa kirjassa, maakuntaradi-oiden kehitystyötä on leimannut työtapojen kehittäminen. Myös monime-diadeskin tavoitteena on luoda uusi monivälineellinen työkulttuuri, jossa ke-hitetään uusia toiminta- ja työtapoja eikä niinkään yksilön osaamista. Digitaalitekniikan kehittyminen on mahdollistanut uusien työvälineiden hyödyntämi-sen sekä ohjelmatuotannon jakelun ja tuotannon kehittämisen, mutta samalla toimittajien valmiuksien ja osaamisen kehittäminen näyttää jääneen vähem-mälle. Kehittämistytön painopisteenä tulisi Säynätkarin mielestä olla erityisesti uusien ja vaativien osaamisvaatimusten keskellä työskentelevät toimittajat.

Monimediadeskin rakentamista on pidetty esimerkiksi Yleisradion Turun radi-on toimituksessa haasteellisena, uudenlaisen työkulttuurin kehittämishank-keena, joka koskettaa koko organisaatiota (Sundman 2001, 4). Monimedi-aalista deskiä suunnitelleen rakennemuutostytöryhmän raportissa ehdotetaan useita toimenpiteitä muutostytön onnistumiseksi. Raportin mukaan muutoksen toteutuminen edellyttää yhdessä työntekijöiden kanssa tapahtuvaa tietoista kehittämistä sekä riittävää ja oikea-aikaista monivälinekoulutusta. Lisäksi ra-

portissa korostetaan, että yhteiselle ennakkosuunnittelulle tulisi varata riittävästi aikaa ennen kuin toiminta aloitetaan. (Sundman 2001, 7–9.)

Myös Yleisradion sisäistä kehitystyötä kartoittavassa kirjassa muutoksen suunnittelijat, päätöksentekijät ja henkilöstöhallinnon esimiehet korostavat muutostyössä avointa viestintää, henkilöstön vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista muutoksen eri vaiheisiin. Näyttää siltä, että muutos- ja kehittämistyön periaatteet on Yleisradiossa ymmärretty, mutta eri asia on se, millä tavoin kehittäminen käytännön työssä toteutuu. Haastateltavien näkemysten perusteella muutostyön periaatteiden ja käytännön välillä on räikeä ristiriita. Toisaalta on hyvä muistaa, että tuskin mikään organisaatiomuutos tai sen toteuttaminen saa henkilöstöltä kiitosta osakseen. Varsinkin muutoksen alkuvaiheen epävarmuus aiheuttaa varmasti epäluuloa ja arvostelua muutosta kohtaan. Lisäksi organisaatiomuutosten aikana henkilöstön tiedontarve on yleisesti niin suurta, että sitä on hankala tyydyttää.

Tässä työssä käytännön muutostyötä moititaan sekä tiedottamisen, henkilöstön osallistumismahdollisuuksien että suunnittelu- ja toteutusvaiheiden osalta. Tämän työn tulosten perusteella näyttää siltä, että henkilöstö on jätetty muutostyön ulkopuolelle. Muutos on haastateltavien mukaan suunniteltu pääosin ylemmillä organisaatiotasoilla ilman että henkilöstö olisi osallistunut muutoksen suunnitteluun. Päätös monimediadeskistä oli tullut henkilöstölle ikään kuin ylhäältä päin annettuna, jonka jälkeen työntekijöiden oli odotettu alkavan toteuttaa muutosta. Monimediaalisen toimintaympäristön luominen nähtiin suunnitteluraportissa koko organisaation kehittämishankkeena, mutta haastateltavien mielestä organisaatiossa on kehitetty pelkästään uutisryhmiä. Henkilöstön keskuudessa esiintyi myös tyytymättömyyttä koulutuksen määrään ja sisältöön.

Tässä tutkimuksessa haastateltavat myös arvostelivat voimakkaasti muutokseen liittyvää tiedottamista. Muutos oli tullut henkilöstölle äkillisenä yllätyksenä, joten monimediadeskin tuloon ei oltu voitu varautua. Haastateltavat arvioivat, että jos monimediadeskistä olisi tiedotettu riittävästi ja todenmukaisesti hyvissä ajoin ennen päätöksentekovaihetta, muutosta olisi voitu pa-

remmin ennakoida ja käsitellä. Näin myös muutokseen sopeutuminen olisi ollut haastateltavien mielestä helpompaa. Toisaalta lähes kaikki työntekijät kokivat olevansa huonosti perillä muutoksesta, mutta silti osa haastateltavista suhtautui myönteisesti tulevaan muutokseen. Haastateltavat olivat tutkimusajankohtana hyvin epätietoisia siitä, millä aikataululla monimediadeskin tulisi käytännössä toimia tai milloin esimerkiksi monimediadeskin rakentamiseen liittyvä remontti alkaa. Eräs haastateltava kuvasi tilannetta näin: ”Ihmiset istuu ja oottaa, mitä tapahtuu ja millon. En tiedä todellakaan mitä tulee tapahtumaan.” Tieto muutoksesta ei ollut haastateltavien mielestä myöskään jakautunut tasaisesti. Lisäksi muutoksesta liikkui paljon huhuja, mikä osaltaan kuvastaa tiedonkulun ongelmia organisaatiossa. Muutostilanteessa henkilöstön sitoutumattomuuden syynä voidaan nähdä vaikutusmahdollisuuksien puuttuminen. Tämänkin muutosprosessin onnistumisen kannalta olisi tärkeää, että henkilöstö olisi itse luomassa toiminnan tavoitteita ja sisältöjä sekä suunnittelemassa muutokseen liittyvää koulutusta.

Monimediadeskin rakentamisessa voidaan nähdä useita Rogersin diffuusioteorialle tyypillisiä piirteitä. Monivälineellisen toimintaympäristön käyttöönotto on tässäkin tapauksessa pitkä prosessi, johon vaikuttavat olennaisesti viestintä ja tieto muutoksesta. Muutoksen hyväksymiseen vaikutti tässä työssä diffuusioteorian mukaisesti ennakoitua hyödyt muutoksesta, tekniikan käyttöönoton vaikeus, uuden työkuulttuurin sopivuus verrattuna aiempaan työtapaan sekä muutostyön toteutus.

Tämän työn tuloksia voidaan verrata osittain Lowen (1997) tutkimustuloksiin. Lowe tutki Yleisradion kahden maakuntaradion siirtymistä analogisesta digitaaliseen tuotantotekniikkaan henkilöstön näkökulmasta. Molemmissa tutkimuksissa arvostellaan muutostyön suunnittelua ja toteutusta sekä vaikutusmahdollisuuksien puuttumista. Muutoksen organisointi oli työntekijöiden mielestä epäonnistunut, ja sovitut aikataulut eivät olleet pitäneet. Tämän työn kokemukset esimerkiksi organisaation tiedonkulusta ovat yhteneviä myös Yleisradion sisäisen viestinnän tutkimusten kanssa. Sisäisen viestinnän kartoituksissa on havaittu, että tiedonsaanti on vaikeutunut, ja etenkin muutostilanteisiin liittyvää tietoa haluttaisiin nykyistä enemmän.

Miksi Yleisradion sisäistä muutostyötä koskevat periaatteet ja toimenpidesuosituksot eivät henkilöstön mielestä näy käytännön muutostyössä? Mielestäni koetut puutteet käytännön muutostyössä heijastavat sitä ajatusta, että Yleisradiossa pidetään tärkeänä toiminta- ja työskentelytapojen kehittämistä eikä niinkään yksittäisten toimittajien kehittämistä tai tukemista muutosprosessissa.

Haastateltavien kielteisiin muutosasenteisiin näytti selvästi liittyvän muutoksen suunnittelu ja toteutus sekä tiedottaminen. Kuitenkin organisaation ja monimediadeskin käytännön toiminnan kannalta on olennaista, että työntekijät sitoutuvat uuteen työkuulttuuriin ja hyväksyvät muutoksen. Viimeistään tässä vaiheessa työntekijät tulisi ottaa tiiviisti mukaan kehitystyöhön ja muutoksen toteuttamiseen sekä huomioida henkilöstön esittämät koulutustarpeet, jotta muutosprosessi edistyisi ja onnistuisi. Lisäksi organisaatiossa tulisi parantaa tiedonkulkua, jotta muutoksesta saataisiin ajankohtaista ja paikkansa-pitävää tietoa. Yhteisen keskustelun kautta voitaisiin myös päästä ja sitoutua yhteisiin tavoitteisiin tulevassa monimediadeskissä.

7 TUTKIMUKSEN ARVIOINTIA

Tämän työn tarkoituksena oli selvittää työntekijöiden yksilöllisiä näkemyksiä monimediadeskistä. Keskiössä oli toimittajien antamat merkitykset uudelle työtavalle, sen aiheuttamille vaikutuksille ja kokemuksille. Tämän työn tavoitteena ei ollut niinkään perinpohjainen monimediadeskin toiminnan ja taustojen selvittäminen organisaation näkökulmasta, mutta deskiä suunnitelleen rakennemuutostyöryhmän loppuraportti haluttiin mukaan antamaan kuvaa monimediadeskin perusteista ja tavoitteista myös Yleisradion näkökulmasta.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan tarkastella useasta eri näkökulmasta, sillä yksiselitteisiä ja luotettavia kriteereitä laadullisen tutkimuksen luotettavuudesta on vaikea muodostaa. (ks. esim. Eskola & Suoranta 1998; Hirsjärvi & Hurme 2000.) Laadullisessa tutkimuksessa arviointi koskee tutkimusprosessin luotettavuutta, jonka perustana on tutkijan avoin subjektiviteetti

ja sen tunnistaminen. Tutkija on laadullisen tutkimuksen keskeisin työväline, joten tutkijan reflektoinnilla on luotettavuuden näkökulmasta suuri merkitys. (Patton 1990, 14.)

On esitetty, että perinteiset tutkimuksen arviointiin käytetyt käsitteet, reliabiliteetti, valideetti ja yleistettävyys, eivät sellaisenaan sovellu laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin (ks. esim. Mäkelä 1990). Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta on arvioitu esimerkiksi seuraavien käsitteiden avulla: uskottavuus, varmuus ja vahvistuvuus. Uskottavuus tarkoittaa sitä, että vastaavatko tutkijan tulkinnat haastateltavien käsityksiä. Varmuutta voidaan lisätä, jos tutkimuksessa voidaan huomioida myös ennustamattomasti vaikuttavat seikat. Vahvistuvuus tarkoittaa luotettavuuskriteerinä sitä, että tukevatko muut tutkimustulokset tämän työn tuloksia. (Eskola & Suoranta 1998, 212–213.) Yleistettävyden sijaan laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää paikallinen selittäminen. Laadullinen tutkimus pyrkii tuottamaan tutkimustuloksia, jotka ovat paikallisesti tulkittuja merkityksiä. Paikallisen selittämisen kriteereinä voidaan haastattelututkimuksessa pitää järkevää aineiston koaamista ja haastateltavien valintaa. (Alasuutari 1994, 207, 215.) Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan tarkastella myös analyysiprosessin näkökulmasta. Kriteereinä voidaan tällöin pitää analyysin järjestelmällisyyttä, toimintatapojen perustelua sekä analyysiprosessin tarkkaa kuvausta. (Tesch 1990, 304.)

Miten tälle tutkimukselle asetetut tavoitteet saavutettiin? Entä miten tutkimusprosessi onnistui luotettavuuskysymysten näkökulmasta? Tässä työssä valideettia tarkastellaan siitä näkökulmasta, tuottiko tutkimus sellaista tietoa, jota työltä haluttiin. Reliabiliteettia arvioidaan puolestaan aineiston keruuprosessin ja etenkin aineiston hankinnan sekä analyysin näkökulmasta. Reliabiliteettia tarkastellaan myös analyysin arvioitavuuden ja menettelytapojen perusteltavuuden näkökulmasta. Paikallisen selittämisen toteutumista arvioidaan siitä näkökulmasta, miten haastateltavien valinta onnistui eli muodostivatko haastateltavat kokonaisuuden tutkittavasta ilmiöstä.

Kvalen (1996) mukaan tutkimusprosessia tulisi arvioida kokonaisuutena. Arviointi tulisi ulottua aina aiheen tarpeellisuudesta, tutkimusprosessin suunnittelusta, haastattelutilanteisiin, niiden analysointiin ja tulosten merkittävyyteen saakka. Tässä työssä tutkimusasetelma, tutkimusmenetelmä ja analyysitapa tukivat mielestäni hyvin toisiaan. Tutkimusmenetelmällä saatiin kerättyä monipuolinen ja laaja aineisto, joka antoi vastauksia tutkimuskysymyksiin. Edelleen teemoittelun valinta analyysitavaksi oli perusteltua, koska aineiston sisällölliset teemat saatiin tutkimuskysymysten vaatimalla tavalla esiin. Teemoittelu nosti tarkoituksenmukaisella tavalla esiin työntekijöiden korostamat seikat. Aineisto ja sen analyysi kuvasivat tavoitteen mukaisesti merkitysten yksilöllistä vaihtelua muutostilanteeseen liittyen eli tutkimuksen validiteettikriteerin voidaan näin katsoa täyttyneen. Tutkimustulokset tukivat myös historiallis-teoreettisessa osassa esiteltyjä näkemyksiä moniosaamisen aiheuttamista vaikutuksista, minkä voidaan arvioida lisäävän tutkimuksen vahvistuvuutta.

Tutkijan rooli tutkimusvälineenä korostuu erityisesti aineistosidonnaisessa analyysiprosessissa. Analysointi ja merkitysten tulkinta perustuu suuressa määrin tutkijan induktiiviseen aineistokeskeiseen päättelyyn, johon vaikuttavat tutkijan subjektiivisuus, aiemmat tiedot ja ennako-oletukset sekä intuitio. Tutkija voi löytää haastateltavien puheesta mahdollisimman objektiivisimman merkityksen tunnistamalla oman subjektiivisuutensa sekä tulkitsemalla haastateltavien antamia merkityksiä kontekstuaalisesti. (Kvale 1996, 214; Syrjälä ym. 1994, 122.)

Omat taustatiedot aiheesta ja etenkin työkokemukseni maakuntaradion uutistoimituksessa auttoivat ymmärtämään ja tulkitsemaan Oulu Radion työntekijöiden antamia merkityksiä tutkittavien omasta näkökulmasta. Toisaalta minulla oli työkokemukseni perusteella myös ennako-oletuksia siitä, mitä monimediadeski voi toimittajien mielestä aiheuttaa heidän työlleen ja miten muutos saatetaan kokea. Omat ennako-oletukset ovat mielestäni myös lähtökohta tutkimustyöhön ryhtymiselle, vaikka laadullisen tutkimuksen tehtävänä ei olekaan hypoteesien testaaminen. Omat ennako-oletukset ja tiedot aiheesta näkyvät esimerkiksi teemahaastattelurungossa. Tutkimusprosessin

eri vaiheissa on kuitenkin kiinnitettävä huomiota siihen, etteivät ennakkoletukset ohjaa tai kahlitse haastattelutilannetta ja näkemysten tulkintaa. Omien ennakkoletusten havaitseminen ja ymmärtäminen ennen tutkimustyöhön ryhtymistä luo osaltaan edellytyksiä luotettavalle tutkimustyölle.

Tutkimusprosessin arvioinnissa on myös tärkeä pohtia sitä, millaista vaihtelua tutkijassa ja tutkittavassa ilmiössä on prosessin aikana syntynyt (Kiviniemi 2001, 80). Haastateltavien näkemyksiä peilataan vain tiettyä ajanjaksoa, muutoksen alkuvaihetta vasten. Sitä vastoin tutkijan silmissä ilmiö muuntui paljon tutkimusprosessin aikana. Ymmärrys ilmiöstä ainakin kasvoi ja monipuolistui. Alun perin lähestyin monimediadeskiä radiotyön näkökulmasta, koska työkokemukseni rajoittuu radioon. Haastateltuani television työntekijöitä tutustuin myös heidän työprosessiin, ja saatoin siten ymmärtää paremmin ilmaisujen merkityksiä heidän omasta eli tv-työn näkökulmasta. Lisäksi havaitsin, että oma roolini vaihteli haastattelutilanteissa: välillä tunsin, että olin mukana keskustelussa enemmän tutkijana, välillä ihmisenä ja välillä toimittajana. Tärkeää tutkimusprosessia ajatellen on kuitenkin se, että haastateluaineiston tulkinnassa pystyy yhdistämään sekä tutkijan, ihmisen että toimittajan näkemyksen.

Tutkimusmenetelmää arvioitaessa voidaan sanoa, että haastatteluilla saatiin kerättyä monipuolista ja yksilöllistä tietoa monimediadeskiin ja koko muutosprosessiin liittyen. Haastattelujen anti riippuu hyvin pitkälti siitä, kuinka avoimesti aiheesta keskustellaan. Luottamuksellisen ilmapiirin saavuttaminen on tärkeä tekijä avoimuuden syntymisessä. (Eskola & Suoranta 1998, 84.) Tämän työn haastattelutilanteista jäi sellainen vaikutelma, että haastateltavat puhuivat rehellisesti ja avoimesti. Haastattelusta muodostui avoin keskustelutilanne, jonka avulla päästiin myös käsittelemään huonosti tiedostettuja asioita. Muutamat haastateltavat kuitenkin huolehtivat haastattelujen luottamuksellisuudesta siinä vaiheessa, kun kritisivat voimakkaasti muutosta. Kuitenkin haastateltavat jatkoivat avoimesti kritiikkiään, sen jälkeen kun ikään kuin muistuttivat haastattelijaa ja itseään siitä, että ”täällähän sai puhua vapaasti ja luottamuksellisesti”.

Luottamuksen syntymiseen vaikutti varmasti se, että tutkija ja haastateltava jakoivat osaltaan yhteisen kokemusmaailman ja toimintaympäristön, koska tutkija oli työskennellyt juuri samankaltaisessa toimituksessa toisessa maakuntaradiossa. Yhteinen ymmärrys aiheesta loi varmasti myös luottamuksellista ilmapiiriä, ja yhteisen tiedon avulla ilmiön käsittelyssä päästiin varmasti syvemmälle kuin verrattuna tilanteeseen, jossa haastateltava olisi joutunut selittämään esimerkiksi haastattelun aluksi uutistoimituksen toimintaa perinpohjin.

Haastatteluissa pyrittiin siihen, että haastattelija on aktiivinen kuuntelija, joka tekee kysymykset pikemminkin haastateltavan antamien johtolankojen perusteella kuin oman suunnitelmansa perusteella (Syrjälä ym. 136–137). Useilla haastateltavilla oli toimittajille tyypillinen huoli siitä, että vastasivatko he kysymyksiin vai ”rönsyilivätkö” liikaa. Haastattelutilanteessa haastateltavia kehoitettiin kuitenkin puhumaan laveasti, sillä teemarungon avulla pystyttiin kuitenkin seuraamaan, että kaikki asiasisällöt tulivat keskustelun kuluessa käsiteltyä. Käytännön haastattelutilanteissa yhteisen uutispöydän tuomat muutokset tulivat usein esiin puheen lomassa, kuin vahingossa. Kun haastateltavilta kysyttiin suoraan, millaisia vaikutuksia uskot monimediadeskin tuovan, useimmat pyörittelevät aluksi päätään ja totesivat, ettei vaikutuksia pysty vielä tässä vaiheessa kovin tarkasti arvioimaan, vaikka mahdollisesti edellisessä lauseessa vaikutuksia oli käsitelty pitkään. Tutkija pyrki myös tuomaan esille omia ennakko-oletuksiaan ja tulkintojaan keskustelun aikana, jolloin haastateltavat pystyivät ne heti joko kumoamaan tai vahvistamaan, mikä voi osaltaan lisätä tutkimustulosten uskottavuutta. Keskustelunomaisuus ja aktiivinen ote ovat myös haastattelututkimuksen ja erityisesti kielellisen vuorovaikutuksen merkittäviä vahvuuksia tutkimustilanteessa.

Haastatteluaineistoa rajaa aina mitä, miten, milloin ja missä aiheesta kysytään. Teemahaastattelua arvioitaessa onkin tarpeellista pohtia teemarunkoa ja sen vaikutusta tutkimusaineiston sisältöön. Valitut sisällöt teemarunkoon ohjaavat luonnollisesti keskustelua, ja sisältöalueet ovat aina tutkijan tekemiä valintoja, jotka pohjautuvat esimerkiksi taustatietoihin ja kokemuksiin. Teemojen avulla haastattelussa voidaan kuitenkin edetä yleisestä yksityiskohtiin,

ja auttaa haastateltavaa näkemään ilmiön eri puolia. Esimerkiksi haastateltavien antamia merkityksiä muutoksen seurauksille selvitettiin aluksi avoimella kysymyksellä, jonka jälkeen aiheen käsittelyä tarkennettiin useiden sisällöllisten teemojen kuten omaan ammattitaitoon, uusiin vaatimuksiin, työtapoihin, uutiseen ja ryhmien väliseen yhteistyöhön liittyen. Vaikka haastateltavien ennakoimat vaikutukset olivat pitkälti yhteneviä haastattelurungon sisältöalueiden kanssa, teemat tarkentuivat ja uusia teemojakin syntyi. Olennaista oli se, että teemoista syntyi yksilöllisesti vaihtelevia näkemyksiä. Haastateltavat pohtivat teemojen avulla erilaisia muutokseen liittyviä seikkoja ja antoivat niille yksilöllisiä merkityksiä sekä arvioivat, miten mikin asia monimediadeskin myötä muuttuu vai muuttuuko ollenkaan.

Tutkimus sijoittui ajallisesti muutosprosessin alkuvaiheeseen. Työntekijöillä ei ollut vielä käytännön kokemusta monimediadeskistä, joten tulokset perustuvat ennako-oletuksiin ja arvioihin tulevasta. Yksilöt havaitsivat, määrittelivät ja tulkitsevat muutostilanteen omasta näkökulmastaan, joten ilmiöstä saatu tieto on hyvin henkilökohtaisesti värittyä. (Dey 1996, 36.) Kyseessä ei ole siis objektiivinen totuus muutoksesta, vaan henkilöstön välittämä kuva tutkimuksen kohteena olevasta monimediadeskistä ja muutosprosessista. Edelleen työ perustuu hyvin tilannesidonnaisiin työntekijöiden tulkintoihin monimediadeskistä. Muutos on dynaaminen prosessi, joten työntekijöiden mielipiteet ja asenteet ovat saattaneet muuttua paljonkin tutkimusajankohdasta. Tuloksia pitääkin tarkastella nimenomaan muutosprosessin alkuvaiheen tuloksina, eikä niitä voida yleistää koskemaan koko muutosprosessia. Entä miten tämän työn tulokset eli Oulu Radion työntekijöiden näkemykset sopivat kuvaamaan monimediadeskin aiheuttamia vaikutuksia yleisesti toimitushenkilökunnassa? Tulosten paikkansapitävyyttä esimerkiksi muiden maakuntaradioiden uutistoimituksiin verrattuna ei ole syytä epäillä. Toisaalta yksilöllinen vaihtelu näkemyksissä oli runsasta myös yhden työyhteisön sisällä, joten monimediadeskin kokeminen ja näkeminen vaihtelee varmasti yksilöllisesti hyvin paljon jokaisessa toimituksessa.

Reliabiliteettia voidaan arvioida analyysin arvioitavuuden perusteella. Analyysin arvioitavuus edellyttää, että lukija pystyy seuraamaan tutkijan päättelyä

kohti tulkintaa. Tässä työssä tulosten arvioitavuuteen pyrittiin kuvaamalla tarkasti aineiston keruun ja analyysin vaiheet. Analyysiä kuvattiin vaiheittain ja pyrittiin selittämään, miten teemat ja merkityskokonaisuudet on aineistosta muodostettu. Tulkintavaiheessa haastateltavien antamia merkityksiä pyrittiin tulkitsemaan kontekstuaalisesti eli tulkitsemaan asia- ja tilanneyhteyttä. Analyysin kattavuuteen pyrittiin esimerkiksi siten, ettei tulkintoja perustettu satunnaisiin poimintoihin, vaan koko aineistossa käytettiin samoja jäsenyystapoja eri teemoja koskevassa puheessa. (Mäkelä 1990, 53.) Edelleen reliabiliteettia pyrittiin lisäämään käsittelemällä ja analysoimalla aineisto huolellisesti, systemaattisesti ja johdonmukaisesti.

Haastatteluaineistoa voidaan pitää kooltaan riittävänä ja otannaltaan kattavana, sillä haastatteluja tehtiin kaikkiaan 18. Haastatteluihin osallistui sekä toimituksen alaisia että esimiehiä: haastateltavina oli radion uutispäällikkö ja radion viisi uutistoimittajaa, television uutispäällikkö ja neljä television uutistoimittajaa sekä television kaksi mediatoimittajaa, radion päivittäistoimituksen tuottaja ja neljä radion päivittäistoimituksen toimittajaa. Esimies-alais -roolit eivät tule haastatteluaineistossa selvästi ilmi. Sekä esimiehet että alaiset tarkastelivat monimediadeskiä yksilöllisesti, ilman että esimerkiksi esimiesten puhetta olisi sävyttänyt muutoksen "ajajan" rooli. Esimiehen rooli tuli voimakkaimmin esiin siinä, että uutispäälliköt ja tuottaja pohtivat monimediadeskiä paljon myös työyhteisön tasolla. Esimiehet näkivät vaikutuksia ja haasteita erityisesti ryhmien ja niiden suhteiden välisellä tasolla. Toisaalta myös esimiehet arvioivat alaisten tapaan, mitä muutos merkitsee henkilökohtaisella tasolla eli mitä hyötyjä ja haittoja muutoksesta voi itselle ja omalle työlle seurata. Edelleen arvioitaessa haastatteluaineiston kylläntymistä, voidaan todeta, että tietyt asiat, esimerkiksi monimediadeskin perusmääritelmä, toistui-
vat lähes kaikissa haastatteluissa, mutta silti jokainen haastattelu toi aina uusia puolia ja näkemyksiä ilmiöön. Tutkimusaineisto onnistui myös laadullisen tutkimuksen yleistettävyyden eli paikallisen selittävyuden näkökulmasta kuvaamaan ilmiötä, sillä haastateltavat muodostivat kokonaisuuden. Haastateltavat edustivat laajasti koko työyhteisöä, ja heillä oli myös suhteellisen samanlainen kokemusmaailma tutkittavasta ilmiöstä.

Muutosprosessin alkuvaiheen asetelma oli tutkimuksellisesti kiinnostava, sillä usein mediatutkimuksessa selvitetään jälkikäteen mitä mediakentässä on tapahtunut ja miksi. Tässä työssä ennakoidaan työntekijöiden näkökulmasta monimediadeskin vaikutuksia niin omalle ammattitaidolle, uutiselle kuin koko ryhmän ja organisaation työlle. Näiden arvioiden paikkansapitävyyttä olisikin mielenkiintoista tarkastella jatkotutkimuksessa. Toisaalta tulokset ja johtopäätökset ovat epävarmimmalla pohjalla todellisiin kokemuksiin verrattuna, koska tutkimustulokset perustuvat työntekijöiden ennako-oletuksiin, eikä vielä koettuihin asioihin. Tässäkin yhteydessä on syytä korostaa, että myös johtopäätökset kuvastavat työntekijöiden senhetkistä kokemus- ja merkitysmaailmaa. Epävarmuustekijöistä huolimatta tutkimus toi esiin arvokasta tietoa työntekijöiden yksilöllisistä kokemuksista ja näkemyksistä yhden organisaation sisäiseen muutokseen ja koko muutostyöhön liittyen. Organisaatiomuutosta olisi voitu tarkastella enemmän esimerkiksi yleisimpien tai toistuvimpien vaikutusten tai kokemusten kautta, mutta toisaalta tutkimuksen tavoitteena oli antaa tilaa yksilölliselle vaihtelulle ja luoda näin todellista muutostilannetta kuvaava monikerroksinen kuvaus henkilöstön näkemyksistä.

Tässä työssä selvitettiin työntekijöiden näkemyksiä muutosprosessin alkuvaiheessa ja heidän ennakoimiaan vaikutuksia monimediadeskin toimintaan liittyen. Muutosprosessin edistymistä ja esitettyjen arvioiden paikkansapitävyyttä olisikin mielenkiintoista seurata jatkotutkimuksen avulla. Tarkoituksenmukaista olisi selvittää esimerkiksi puolen vuoden päästä monimediadeskin toiminnan aloittamisesta, millaisia muutoksia deski on käytännön työssä aiheuttanut toimittajille ja heidän työlleen. Myös työntekijöiden asennoitumisen muuttumista olisi kiinnostava seurata toiminnan alettua. Monimediadeskin tarkastelua voisi myös laajentaa viestintäympäristön suuntaan. Monimediadeskin toimintaa voitaisiin selvittää niin ryhmäviestinnän, viestintätapojen ja –suhteiden näkökulmasta.

Edelleen jatkossa olisi kiinnostava selvittää uutisen käyttötarkoituksia vastaanottajan näkökulmasta. Suomalaista paikallisuutisia koskevaa käyttötarkoitustutkimusta on tehty vähän. Uutisvälityksen nähdään keventyneen ja viihteellistyneen, ja kehitystä perustellaan vastaanottajien tarpeilla ja toiveilla.

Tämän päivän tiedotusvälineiden käyttäjiltä olisikin mielenkiintoista selvittää, pitävätkö nämä ennakko-oletukset paikkansa. Vastaanottajilla on nykyään vertailukohtia, sillä uudet toimijat, esimerkiksi Nelosen uutiset, tarjoavat selvästi erilaisia uutisia kuin esimerkiksi perinteinen Yleisradio. Halutaanko uutiselta yksinkertaisuutta, toistoa ja viihteellisempää otetta vai taustoja sekä laajaa ja syvällistä asian käsittelyä?

KIRJALLISUUS

- Alasma, M. & Kivikuru, U. 2001. Tyyntä myrskyn edellä. Teoksessa Nordenstreng, K. & Wiio, A. (toim.) Suomen mediamaisema. 277–299. Vantaa: WSOY.
- Alasuutari, P. 1999. Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.
- Anderson, J. A. 1987. Communication research. Issues and methods. New York: McGraw-Hill.
- Antonelli, C. 1989. New telecommunications services: network externalities and critical mass. *Telecommunication Policy*, 12, 257–271.
- Anttikoski, Helenius, Korpinen, Penttinen & Röyskö. 1986. Radion ja television ohjelmatyön perusteet. Espoo: Amer-yhtymä.
- Ashford, S. J. 1988. Individual strategies for coping with stress during organizational transitions. *The Journal of Applied Behavioral Science*, 24 (1), 19–36.
- Bourdieu, P. 1998. On television and journalism. London: Pluto Press.
- Bromley, M. 1997. The end of journalism. Teoksessa Bromley, M. & O'Malley, T. (toim.) A journalism reader. 330–350. London: Routledge
- Bruun, Koskimies, Tervonen. 1986. Uutisoppikirja. Helsinki: Tammi.
- Buchanan, D. & Huczynski, A. 1997. Organizational behaviour. Kolmas painos. London: Prentice Hall.
- Callan, V. J. 1993. Individual and organizational strategies for coping with organizational change. *Work & Stress*, 7 (1), 63–75.
- Carlsson, U. & Harrie, E. 2001. Media Trends 2001 in Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden. Statistics and analyses. (toim.) Nordic Media Trends 6. Göteborg: Nordicom.
- Cassell, C. & Symon, G. 1994. Qualitative research in work contexts. Teoksessa Cassell, C. & Symon, G. (toim.) Qualitative methods in organizational research. A practical guide. London: Sage.
- Cleghorn, R. 2000. Finding the stories of the future. *American Journalism Review*, 22 (4), 4.
- Covin, T. J. 1993. Managing workforce reduction: a survey of employee reactions & implications for management consultants. *Organization Development Journal*, 11 (1), 67–76.

- Creswell, J. W. 1994. Research design. Qualitative and quantitative approaches. Thousand Oaks: Sage.
- Dey, I. 1993. Qualitative data analysis. A user-friendly guide for social scientists. London: Routledge.
- Ehnrooth, J. 1990. Intuitio ja analyysi. Teoksessa Mäkelä, K. (toim.) Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. 30–41. Helsinki: Gaudeamus.
- Eisenberg, E. M. & Goodall, H. L. 1997. Organizational communication: balancing creativity and constraint. Toinen painos. Boston: St. Martin's Press.
- Erholm, E. 1987. Radio-ohjelmien seuraaminen 1976–1986. Suunnittelu- ja tutkimusosasto. Sarja B 1. Helsinki: Yleisradio.
- Eriksson, H. Monitaitoisuus on moniäänisyyttä. *Journalisti*, 7/2002, 8.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1996. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Toinen painos. Tampere: Vastapaino.
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2001. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I : Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 24–42. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Finnpanel Oy:n kuuntelijaluvut.
<URL: <http://www.finnpanel.fi/tulokset/radio/krt;>> 16.1.2002.
- Franklin, B. 1997. Newszak and news media. London: Arnold.
- Frey, L. R., Botan, C. H. & Kreps, G. L. 2000. Investigating communication. An introduction to research methods. Toinen painos. Needham Heights: Allyn & Bacon.
- Garrison, B. 2001. Diffusion of online information technologies in newspaper newsrooms. *Journalism*, 2 (2), 221–239.
- Gubrium, J. F. & Holstein, J. A. 2002. The handbook of interview research: context & method. (toim.) Toinen painos. Thousand Oaks: Sage.
- Hansén, A-M. 2000. Tulevaisuuden tekijät. Viestintäalan kehitystrendit, ammatit, osaamisvaateet ja työvoimantarve 2000-luvun kynnyksellä. Turku: Turun Kauppakorkeakoulu.
- Hartikainen, R. 1981. Paikallisradiot meillä ja muualla. Suunnittelu- ja tutkimusosasto. Sarja B 1. Helsinki: Yleisradio.

- Hartoma, J. 1998. Alueuutiset Oulun horisontista. Teoksessa Kokkonen, E. (toim.) Alueuutisten aika. 45–51. Helsinki: Yleisradio.
- Heikkinen, J. 1984. Oulu-radion kuuntelu ja merkitys Oulun seudulla. Oulun yliopisto: Pohjois-Suomen tutkimuslaitos.
- Heinonen, A. 1998. Raportteja verkkojournalismista. Yleisö kutsuu, kuuleeko journalismi? Journalismin tutkimus- ja kehitystyön yksikkö. Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksen julkaisuja C 25/1998.
- Heiskanen, I. 1988. Local Media, regionalism and international economic integration. *The Nordicom Review of Nordic Mass Communication Research*, 2, 1–12.
- Herbert, J. 2000. Journalism in the digital age: theory and practice for broadcast, print and on-line media. Oxford: Focal Press.
- Hilliard, R. L. 1982. Writing for television and radio. Kolmas painos. New York: Hastings House.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 1985. Teemahaastattelu. Helsinki: Oy Gaudeamus Ab.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, S. 2000. Tutki ja kirjoita. Viides painos. Helsinki: Tammi.
- Holstein, J. A. & Gubrium, J. F. 1995. The active interview. London: Sage.
- Hujanen, T. 2001. Digi tulee, oletko valmis? Journalismikritiikin vuosikirja 2001. *Tiedotustutkimus*, 1/2001, 74–87.
- Hujanen, T. 2001. Ääniradio. Teoksessa Nordenstreng & Wiio. (toim.) Suomen mediamaisema. 93–113. Vantaa: WSOY.
- Huovila, T. 1998. Digitaalisuus yhdistää välineominaisuuksia uutisessa. Teoksessa Perko & Salokangas. (toim.) Kymmenen kysymystä journalismista. 225–247. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.
- Huovila, T. 2001. Uutinen eri välineissä: GSM-sähkeestä taustajuttuun. Vantaa: Inforviestintä Oy.
- Hämäläinen, K. 1995. Paikallinen uutinen: sitä kuusta kuuleminen. Teoksessa Kangaspunta, S. (toim.) Lähemmäksi vielä. Paikallisjournalismin täyspakkaus. 88–93. Tampere: Moniviestintä Oy.

- Isotalous, P. 1993. Toimittaja kuvaruudussa: esiintyminen televisiokontekstissa. Jyväskylän yliopisto. Viestintätieteiden laitos. Puheviestinnän lisensiaatintyö.
- Itkonen, H. 2001. Onko digi-tv uhka journalismille? Journalismikritiikin vuosikirja 2001. *Tiedotustutkimus*, 1/2001, 62–65.
- Juholin, E. 1999. Sisäinen viestintä. Helsinki: Inforviestintä.
- Jyrkiäinen, J. 1997. Televisio, radio ja sanomalehti ensi kerran saman katon alla. *Tiedotustutkimus*, 2/1997, 91–94.
- Järvinen, M. 1987. Paikallisradioiden uutiset. Helsinki: Yleisradio.
- Karisto, H. 1990. Radiotoimittajan muotokuva. Radiotoimittaja Yleisradion ja kaupallisten paikallisradioiden journalistisessa kulttuurissa. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin pro gradu –tutkielma.
- Kero, N. 1996. Miksi katsoa Pirkanmaan tv-uutisia? TV-Tampereen kanavalla tuotettavien paikallisuutisten käyttötarkoitukset katsojien näkökulmasta helmikuussa 1996. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin pro gradu –tutkielma.
- Keskitalo, E. 2000. Digitalisointi vaatii toimintatapojen uudistamista. *Linkki*, Yleisradion henkilöstölehti, 41/2000, 4–5.
- Keskitalo, E. 2001. Härkönen jatkaa radion jalostamista. *Linkki*, Yleisradion henkilöstölehti, 21/2001, 4–5.
- Keskitalo, E. 2001. Osaamiskeskukset aloittavat. *Linkki*, Yleisradion henkilöstölehti, 23/2001, 2.
- Keskitalo, E. 2002. YLE pohtii radiouudistusta. *Linkki*, Yleisradion henkilöstölehti, 4/2002, 4–5.
- Kivikuru, U. 1990. Muinaisjääne vai villakoiran ydin? Keskustelua paikallisuudesta tiedonvälityksessä. Julkaisuja, sarja 1A/8/90. Helsingin yliopisto. Tiedotusopin laitos.
- Kivikuru, U. & Rantanen, T. 2001. Uutisvälitys. Teoksessa Nordenstreng & Wiio. (toim.) Suomen mediamaisema. 132–154. Vantaa: WSOY.
- Kiviniemi, K. 2001. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II: Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 68–83. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Koivumäki, A. 1993. Äänikerronta. Helsinki: Painatuskeskus.

- Kokkonen, E. 1996. Hyödyksi ja huviksi pohjoissuomalaisille. Pohjois-Suomen radiotoiminnan vaiheita vuosina 1915–1995. Oulu: Kaleva.
- Kokkonen, E. 1998. Alueutisten aika. Helsinki: Yleisradio.
- Kokkonen, E. & Lipponen, T. 2001. (toim.) Huomio, huomio! Täällä...: elettyä ja koettua radiohistoriaa. Helsinki: Yleisradio.
- Kolehmainen, H. 1997. Kehittäminen ei lopu koskaan – valmista ei tule milloinkaan. Teoksessa Tukiainen, T. (toim.) Kehittäminen ei lopu koskaan, valmista ei tule milloinkaan. Näkökulmia Ylen työyhteisöjen sisäiseen kehitystyöhön. 93–96. Helsinki: Yleisradio.
- Kramer, M. W. 1993. Communication and uncertainty reduction during job transfers: leaving and joining processes. *Communication Monographs*, 60 (2), 179–198.
- Kujala, T., Lahti, J. & Tamminen H. 1998. Radiotyön perusteet. Johdatus suoran lähetyksen tekemiseen. Helsinki: Gaudeamus.
- Kuusisto, P. & Sirkkunen, E. 1999. Journalismi uuden kynnyksellä. Journalismin tutkimusyksikkö. Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksen julkaisuja C 29/1999.
- Kvale, S. 1996. Interviews: an introduction to qualitative research interviewing. Thousand Oaks: Sage.
- Kytömäki, J. & Ruohomaa, E. 2000. Monipuolinen YLE kaikille suomalaisille. Yleisökertomus 1999. Helsinki: Yleisradio.
- Kähkönen, L. 1997. Työyhteisöjen sisäinen kehittäminen –miten se linkittyy tv-toimialan kokonaisstrategiaan? Teoksessa Tukiainen, T. (toim.) Kehittäminen ei lopu koskaan, valmista ei tule milloinkaan. Näkökulmia Ylen työyhteisöjen sisäiseen kehitystyöhön. 22–26. Helsinki: Yleisradio.
- Laine, T. 2001. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II : Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 26–43. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Lau, C. H. & Woodman, R. W. 1995. Understanding organizational change: a schematic perspective. *Academy of Management Journal*, 38 (2), 537–554.
- Leinonen, M-L. 2001. YLE panostaa uusiin palveluihin. *Linkki*, Yleisradion henkilöstölehti, 35/2001, 3.

- Leung, L. & Wei, R. 2000. More than just talk on the move: uses and gratifications on the cellular phone. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 75 (2), 308–320.
- Lin, C. A. & Jeffries, L. W. 1998. Factors influencing the adoption of multimedia cable technology. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 75 (2), 341–352.
- Lowe, G. F. 1997. Expectations: hopes and fears. Transformation in Radio Suomi: from analogue to digital production systems. Helsinki: Yleisradio.
- Lumijärvi, M. 2001. Alueelliset tv-uutiset laajenevat. *Linkki*, Yleisradion henkilöstölehti, 41/2001, 3.
- Lumijärvi, M. 2002. Yleläisten tyytyväisyys kasvanut. *Linkki*, Yleisradion henkilöstölehti, 13/2002, 3.
- Luostarinen, H. 1999. Katosiko uskottavuus? *Journalisti*, 10/99.
- MacGregor, B. 1997. Live, direct and biased: making television news in the satellite age. London: Arnold.
- Mauno, S. & Virolainen, M. 1996. Työntekijät organisaatiomuutoksessa. Muutosten kokeminen, epävarmuus ja hyvinvointi neljässä organisaatiossa. Jyväskylän yliopiston yhteiskuntapolitiikan työpapereita No. 95. Jyväskylä.
- McCain, T. A. & Lowe G. F. 1990. Localism in Western European radio broadcasting: untangling the wireless. *Journal of Communication*, 40 (1), 86–101.
- McManus, J. 1990. How local television learns what is news. *Journalism Quarterly*, 67 (4), 672–683.
- Merton, R. K., Fiske, M. & Kendall, P. L. 1990. The focused interview: a manual of problems and procedures. Toinen painos. New York: Free Press.
- Miettinen, J. 1988. Toimitustyö. Hämeenlinna: Karisto.
- Moorhead, G. & Griffin, R. W. 1995. Organizational behavior. Neljäs painos. Boston: Houghton Mifflin.
- Mykkänen, J. 1995. Yleisradiotoiminnan strategiaselvitys. Radio ja televisio 2010. Julkaisuja, N:o 45. Helsinki: Liikenneministeriö.
- Mäkelä, K. 1990. Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. (toim.) Helsinki: Gaudeamus.

- Neuendorf, K. A., Atkin, D. & Jeffries, L. W. 1998. Understanding adopters of audio information innovations. *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, 42 (1), 80–94.
- Nordenstreng, K. & Wiio, O. A. 1994. Joukkoviestintä Suomessa. (toim.) Porvoo: WSOY.
- Nordenstreng, K. & Wiio, O. A. 2001. Suomen mediamaisema. (toim.) Vantaa: WSOY.
- Nukari, M. & Ruohomaa, E. 1997. Uusi vanha radio. Sen tulevaisuus, tekeminen, tuotteet ja hallinta. Porvoo: WSOY.
- Ohjelmatoiminnan säännöstö 1972. Helsinki: Yleisradio.
- Patton, M. G. 1990. Qualitative evaluation and research methods. Newbury Park: Sage.
- Pavlik, J. V. 2001. Journalism and new media. New York: Columbia University Press.
- Pesari, P. 2000. Näköradiosta digitelevisioon. Jyväskylä: Gummerus.
- Pilling, R. 1998. The changing role of the local journalist. Teoksessa Franklin, B. & Murphy, D. (toim.) Making the local news: local journalism in context. 183–195. London: Routledge.
- Piuhola, H. 2001. Ammattiosajista tuhattaitureita. Journalismikritiikin vuosikirja 2001. *Tiedotustutkimus* 1/2001, 66–68.
- Purdey, H. 2000. Radio journalism training and the future of radio news in the UK. *Journalism*, 1 (3), 329–352.
- Putkonen, T. Työelämän muutostahti ihmismieltä nopeampaa. *Journalisti*, 4/2002, 8.
- Repo, E. S., Ilmonen, K., Storbom N-B., Tamminen M. & Zilliacus V. 1967. Yleisradion suunta. Yleisradiotoiminnan tehtävä ja tavoitteet. Helsinki: Yleisradio.
- Richardson, P. & Denton, D. K. 1996. Communicating change. *Human Resource Management*, 35 (2), 203–216.
- Rieskjärvi, E. 1995. Radiouudistus ja alueuutiset. Aluetoimittajien käsityksiä Ylen kanavauudistuksen vaikutuksista uutistoimintaan. Jyväskylän yliopisto. Viestintätieteiden laitos. Journalistiikan pro gradu – tutkielma.
- Ripatti, Matti. 2001. Herääkö radio digihorroksesta? *Helsingin Sanomat*, 25.11.2001.

- Robson, C. 1995. Real world research. A resource for social scientists and practioner-researchers. Oxford: Blackwell.
- Rogers, E. M. 1983. Diffuſion of innovations. Kolmas painos. New York: Free Press.
- Rogers, E. M. 1995. Diffusion of innovations. Neljäs painos. New York: Free Press.
- Rubin, H. J. & Rubin, I. S. 1995. Qualitative interviewing. The art of hearing data. London: Sage.
- Ruoho, I. 1989. Ohjelmien paikallisuus. Julkaisussa Paikallisradiotutkimus II. Liikenneministeriön julkaisuja 15/89, 77–95. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- Ruohomaa, E. 1992. Radionkuuntelu Oulun läänissä maaliskuussa 1992. Helsinki: Yleisradio.
- Salokangas, K. 2001. Yhdessä vai erikseen? Keski-Suomen alueellisten tv-uutisten ja Radio Keski-Suomen yhteistyön rakentaminen, toteutuminen ja tulevaisuus sekä toimittajien asenteet yhteistyötä kohtaan. Jyväskylän yliopisto. Viestintätieteiden laitos. Journalis-tiikan pro gradu –tutkielma.
- Salokangas, R. 1996. Aikansa oloinen. Yleisradion historia 1926–1996, osa 2. Helsinki: Yleisradio.
- Schütz, A. 1964. Studies in social theory. The Hague: Martinus Nijhoff.
- Schütz, A. 1976. Collected papers. Neljäs painos. The Hague: Martinus Nijhoff.
- Silverman, D. 1993. Interpreting qualitative data. Methods for analysing talk, text and interaction. London: Sage.
- Silvo, I. 1998. Yleisradion digitaalitelevision palvelut. Teoksessa Blomberg, E., Silvo, I., Soramäki, M., Vakkilainen, M. & Wiio, J. Yleisradio-toiminta tietoyhteiskunnassa. 24–30. Sitra 173. Helsinki.
- Silvola, P. 1998. Alueorganisaatioita uudistamassa. Teoksessa Kokkonen, E. (toim.) Alueuutisten aika. 2–9. Helsinki: Yleisradio.
- Stephens, M. 1980. Broadcast news: radio journalism and an introduction to television. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Suikkanen, P. 2001. Maltilla muutoksiin Keski-Suomessa. *Linkki*, Yleisradion henkilöstölehti, 30/2001, 4–5.

- Suikkanen, P. 2001. Radio ja televisio yhdistävät osaamistaan. *Linkki*, Yleisradion henkilöstölehti, 34/2001, 10–11.
- Suikkanen, P. 2002. Uutistoimitusten yhteistyö tiivistyy. *Linkki*, Yleisradion henkilöstölehti, 15/2002, 4–5.
- Sundman, E. 2001. Monimediaalinen deski, rakennemuutostyöryhmä 27, loppuraportti. Yleisradion sisäinen asiakirja. 27.4.2001.
- Syrjälä, L., Ahonen, E., Syrjäläinen, E. & Saari, S. 1994. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Säynätkari, T. 1997. Aiheuttaako aktiivi muutoksenhaku katastrofin? Teoksessa Tukiainen, T. (toim.) Kehittäminen ei lopu koskaan, valmista ei tule milloinkaan. Näkökulmia Ylen työyhteisöjen sisäiseen kehitystyöhön. 97–105. Helsinki: Yleisradio.
- Teinilä-Šmíd, I. 2001. Digi-tv:n lyhyt oppimäärä. Journalismikritiikin vuosikirja 2001. *Tiedotustutkimus*, 1/2001, 69–73.
- Tesch, R. 1990. Qualitative research. Analysis types & software tools. New York: The Farmer Press.
- Tizard, J. 2002. Managing Change. *New Zealand Management*, 49 (2), 64.
- Tukiainen, T. 1997. Kehittäminen ei lopu koskaan, valmista ei tule milloinkaan. Näkökulmia Ylen työyhteisöjen sisäiseen kehitystyöhön. (toim.) Helsinki: Yleisradio.
- Tumber, H. 1999. News: a reader. New York: Oxford University Press.
- Töttö, P. 2000. Pirullisen positivismin paluu. Laadullisen ja määrällisen tarkastelua. Tampere: Vastapaino.
- Ursell, G. D. M. 2001. Dumbing down or shaping up? *Journalism*, 2 (2), 175–196.
- Uusitalo, H. 1991. Tiede, tutkimus ja tutkielma. Johdatus tutkielman maailmaan. Helsinki: WSOY.
- Uutistoiminnan PTS-työryhmän mietintö. 1970. Helsinki: Yleisradio.
- Warren, C. A. B. 2002. Qualitative interviewing. Teoksessa Gubrium, J. F. & Holstein, J. A. (toim.) The handbook of interview research: context & method. Toinen painos. 83–102. Thousand Oaks: Sage.
- Wessberg, A. 1997. Mitkä tulevaisuuden muutostekijät vaikuttavat Ylen sisäiseen kehitykseen ja millä tavalla? Teoksessa Tukiainen, T. (toim.) Kehittäminen ei lopu koskaan, valmista ei tule milloinkaan.

Näkökulmia Ylen työyhteisöjen sisäiseen kehitystyöhön. 12–13. Helsinki: Yleisradio.

Wiio, J. 1998. Managing strategic change in the changing radio and television market. A Finnish example 1985–1998. Helsinki: Yleisradio.

Wiio, J. 2001. Televisio. Teoksessa Nordenstreng, K. & Wiio, A. (toim.) Suomen mediamaisema. 114–131. Vantaa: WSOY.

Williams, G. 1998. Local visions: cable television: the new local medium? Teoksessa Franklin, B. & Murphy, D. (toim.) Making the local news: local journalism in context. 51–64. London: Routledge.

Liite 1. Teemahaastattelurunko

1. TAUSTA

- kauanko olet työskennellyt tässä organisaatiossa?
- mikä on työtehtäväsi?
- missä ja millaisissa työtehtävissä olet aiemmin työskennellyt?

2. MONIMEDIADESKI

- mikä monimediadeski mielestäsi on, mitä se tarkoittaa?
- mikä on sen toiminnan tarkoitus?
- miksi se on rakennettu?
- millaisia hyötyjä deskiin liittyy?
- entä mitä haittoja monimediadeskiin mielestäsi liittyy?

3. MUUTOS

- miten olet kokenut muutoksen?
 - millaisia ajatuksia/ huolia/ mahdollisuuksia muutos sinussa herätti?
- miten muutos suunniteltiin?
- kuka osallistui suunnitteluun?
- oletko jo tottunut ajatukseen, että muutos tulee?
- miten muutos on mielestäsi tähän mennessä toteutettu?

4. MUUTOKSEN TUOMAT VAIKUTUKSET

- (ensin vapaasti) kuvaile, niitä vaatimuksia, joita monimediadeski sinulle asettaa?
 - OMAAN TYÖHÖN JA AMMATTITAITOON?
 - miten monimediadeski on vaikuttanut työhösi /muuttanut työtäsi?
 - millaisia uusia vaatimuksia monimediadeski asettaa sinulle toimittajana?
 - miten työtavat mielestäsi ovat muuttuneet?
 - muuttuuko työtapojen lisäksi itse uutinen?
 - ovatko aiheet tai niiden käsittelytavat muuttuneet?
 - millaisia teknisiä haasteita? entä koetko, että monimediadeski tuo uusia uutisen muotoon tai sisältöön liittyviä vaatimuksia?
 - onko sinulla valmiuksia vastata näihin uusiin vaatimuksiin?
 - olet saanut koulutusta muutokseen liittyen, vastasiko koulutus tarpeitasi?
 - oliko koulutusta riittävästi?
 - millaista koulutusta olisit halunnut lisää?
 - millaiseksi koet oman oppimiskykysi tai -halusi koskien näitä uusia haasteita?
- (radio: oletko nyt koulutusjakson jälkeen valmis uusiin tehtäviin?)

(Tv: saattako koulutusta radiotyöhön liittyen? Luuletko, että sinulta odotetaan radiojuttujen tekoa? Haluaisitko kokeilla radiotyötä?)

- RYHMÄÄN/TIIMIIN?

- miten uskot muutoksen vaikuttavan omaan tiimiinne?
- millaista yhteistyötä tv:n ja radion uutistoimituksilla on tähän mennessä ollut?
- miten yhteistyö on sujunut?
- onko työnjako, työn johtaminen, roolit selvillä?
- millaisia asenteita radion ja television toimituksissa on tulevaa laajempaa yhteistyötä kohtaan?
- miten johto suhtautuu muutokseen?
- tulevassa uutistoimituksessanne toimii tv:n ja radion ammattilaisia sekä mediatoimittajia, miten uskot yhteistyön jatkossa sujuvan?
- kuinka kaukana tai lähellä eri ammattiryhmät ovat toisistaan? Miten se vaikuttaa tilanteeseen?
- ”puhutteko samaa kieltä”?
- uuden tiimin edut
- entä haitat?

- ORGANISATIOON?

- miten luulet, miten muutos näkyy koko organisaationne kannalta?
- miten uudet työtavat ja uusi työkuulttuuri sopivat organisaatioonne?
- koetaanko organisaatiossanne ”edelläkävijän ylpeyttä” vai ”koelaboratorion epävarmuutta”?

5. TOIMITTAJAN ROOLI

- miten alueen uutistoimittajan työ on muuttunut urasi aikana?
- miten uskot työn muuttuvan tulevaisuudessa?
- millainen on nykyään ammattitaitoinen toimittaja? Mitä taitoja häneltä vaaditaan?
- moniosaaminen yksi yleisistä haasteista, miten koet sen? Miksi moniosaamista halutaan?
 - haasteeseen kuuluu myös se, että tekniikan ja toimituksen raja hämärtyessä, mitä mieltä olet kehityksestä?